

Riksdagens protokoll 1999/2000:41

Tisdagen den 7 december

Kl. 11.00 – 16.22

1 § Val av en ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet

Följande skrivelse hade inkommit:

Till riksdagen

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen – för tiden den 1 januari 2000 till den 31 december 2001 – till ställföreträdande ombudsman omväljer f.d. justitieombudsmannen Gunnel Norell Söderblom.
Stockholm den 30 november 1999

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Konstitutionsutskottet hade enhälligt föreslagit att f.d. justitieombudsmannen Gunnel Norell Söderblom skulle omväljas till ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet under tiden den 1 januari 2000–31 december 2001.

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed under tiden den 1 januari 2000–31 december 2001 till

ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet

Gunnel Norell Söderblom

2 § Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Sten Tolgfors* (m) av sagt sig uppdraget som ledamot i Nordiska rådets svenska delegation.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Kompletteringsval till Nordiska rådets svenska delegation

Förste vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Kent Olsson som

ledamot och Sten Tolgfors som suppleant i Nordiska rådets svenska delegation.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i Nordiska rådets svenska delegation

Kent Olsson (m)

suppleant i Nordiska rådets svenska delegation

Sten Tolgfors (m)

4 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 1 december.

5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Gränsvärden för bensen och kolmonoxid i luften *KOM (98) 591*

6 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1999/2000:34 till lagutskottet
1999/2000:38 till skatteutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner skulle förlängas till fredagen den 21 januari 2000.

Motioner
1999/2000:Fö2 och Fö3 till försvarsutskottet
1999/2000:Ju4 till justitieutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Trafikutskottets betänkande 1999/2000:TU1
Kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU1

**BoU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och
byggande**

Mom. 2 (bostadspolitikens inriktning)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (kd)
4. res. 3 (c)
5. res. 4 (fp)

Förberedande votering 1:

- 16 för res. 3
14 för res. 4
281 avstod
38 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

- 38 för res. 2
17 för res. 3
259 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

- 72 för res. 1
38 för res. 2
204 avstod
35 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

- 172 för utskottet
73 för res. 1
69 avstod
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 v, 14 mp

För res. 1: 73 m

Avstod: 38 kd, 17 c, 14 fp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 2 mp

Mom. 4 (inrättandet av en boendekostnadsdelegation)

1. utskottet
2. res. 8 (v)

Votering:

- 276 för utskottet
38 för res. 8
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:41
7 december

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 73 m, 38 kd, 17 c, 14 fp, 14 mp
För res. 8: 38 v
Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 2 mp

Mom. 5 (Boendesociala beredningen)

1. utskottet
2. res. 9 (v)

Votering:

276 för utskottet
38 för res. 9
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 73 m, 38 kd, 17 c, 14 fp, 14 mp
För res. 9: 38 v
Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 2 mp

Mom. 8 (studentbostäder)

1. utskottet
2. res. 13 (kd, c, fp)

Votering:

172 för utskottet
70 för res. 13
71 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 1 m, 38 v, 14 mp
För res. 13: 1 m, 38 kd, 17 c, 14 fp
Avstod: 71 m

Frånvarande: 12 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 2 mp

Lennart Fridén (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Mom. 10 (bosparande)

1. utskottet
2. res. 16 (kd, c)

Votering:

171 för utskottet
56 för res. 16
87 avstod
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 v, 13 mp
För res. 16: 38 kd, 17 c, 1 mp
Avstod: 73 m, 14 fp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 2 mp

Mom. 11 (bostadsbidragens utformning på längre sikt)

1. utskottet
2. res. 19 (kd)

Votering:

189 för utskottet
38 för res. 19
87 avstod
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 v, 17 c, 14 mp

För res. 19: 38 kd

Avstod: 73 m, 14 fp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 2 mp

Mom. 13 (den bostadsbidragsgrundande inkomsten för egenföretagare)

1. utskottet
2. res. 22 (kd, m, c, fp)

Votering:

171 för utskottet
141 för res. 22
2 avstod
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 v, 13 mp

För res. 22: 72 m, 38 kd, 17 c, 14 fp

Avstod: 1 m, 1 mp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 2 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FöU1 Totalförsvarsbudgeten år 2000

Mom. 1 (utgifterna m.m. inom totalförsvaret för budgetåret 2000)

1. utskottet
2. res. 1 (v)
3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

44 för res. 1
14 för res. 2
254 avstod
37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Margareta Viklund (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Prot.

1999/2000:41

7 december

Prot.
1999/2000:41
7 december

Huvudvotering:
147 för utskottet
38 för res. 1
128 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 1 m, 9 kd, 17 c
För res. 1: 38 v
Avstod: 72 m, 29 kd, 14 fp, 13 mp
Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp
Cristina Husmark Pehrsson (m) samt tredje vice talman Rose-Marie Frebran, Lars Gustafsson och Ingemar Vänerlöv (alla kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 7 (bemyndigande i fråga om ramanslaget B 3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst)

1. utskottet
2. res. 3 (fp)

Votering:

191 för utskottet

14 för res. 3

107 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 1 m, 38 v, 2 kd, 17 c, 13 mp

För res. 3: 14 fp

Avstod: 72 m, 35 kd

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 5 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 14 (dagersättning till totalförsvarspliktiga)

1. utskottet

2. res. 4 (kd)

Votering:

269 för utskottet

42 för res. 4

2 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 71 m, 38 v, 17 c, 14 fp, 9 mp

För res. 4: 38 kd, 4 mp

Avstod: 2 m

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

**9 § Beslut om utskottsbetänkande som slutdebatterats den
3 december**

Prot.
1999/2000:41
7 december

JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Mom. 6 (särskild glesbygdsfaktor)

1. utskottet
2. res. 2 (v, c, mp)

Votering:

243 för utskottet

69 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 73 m, 37 kd, 13 fp

För res. 2: 38 v, 1 kd, 16 c, 1 fp, 13 mp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 8 (nationella insatsstyrkans organisatoriska hemvist)

1. utskottet
2. res. 3 (m, kd, c, fp)

Votering:

171 för utskottet

142 för res. 3

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 v, 13 mp

För res. 3: 73 m, 38 kd, 17 c, 14 fp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 14 (reservpoliser)

1. utskottet
2. res. 8 (m, kd, c, fp)

Votering:

172 för utskottet

141 för res. 8

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 v, 1 kd, 13 mp

För res. 8: 73 m, 37 kd, 17 c, 14 fp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 19 (reformering av domstolsorganisationen)

1. utskottet
2. res. 11 (m, kd, c, fp)

Votering:

171 för utskottet

142 för res. 11

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:41
7 december

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 38 v, 13 mp
För res. 11: 73 m, 38 kd, 17 c, 14 fp
Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 21 (Domstolsverkets ställning)

1. utskottet
2. res. 13 (m, kd, c, fp)

Votering:

171 för utskottet
141 för res. 13
37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 v, 13 mp
För res. 13: 72 m, 38 kd, 17 c, 14 fp
Frånvarande: 11 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 29 (översyn av nämndemännens villkor)

1. utskottet
2. res. 18 (m, kd, c, fp)

Votering:

170 för utskottet
141 för res. 18
38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 38 v, 13 mp
För res. 18: 72 m, 38 kd, 17 c, 14 fp
Frånvarande: 12 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

10 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 6 december

UU1 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Mom. 1 (en översyn av utrikesförvaltningen)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

239 för utskottet
74 för res. 1
36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 38 v, 38 kd, 17 c, 13 fp, 13 mp
För res. 1: 73 m, 1 fp
Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Prot.
1999/2000:41
7 december

Mom. 2–6

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Mom. 2 (de biståndspolitiska målen)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

297 för utskottet

14 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 72 m, 37 v, 38 kd, 17 c, 13 mp

För res. 1: 14 fp

Frånvarande: 11 s, 10 m, 6 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 3 (demokratifrågor i biståndsdialogen)

1. utskottet

2. res. 2 (c)

Votering:

277 för utskottet

17 för res. 2

16 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 72 m, 38 v, 38 kd, 11 mp

För res. 2: 17 c

Avstod: 14 fp, 2 mp

Frånvarande: 13 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 7 (transaktionsskatt på internationella kapitalströmmar)

1. utskottet

2. res. 4 (m)

Votering:

239 för utskottet

73 för res. 4

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 38 v, 38 kd, 17 c, 13 fp, 13 mp

För res. 4: 72 m, 1 fp

Frånvarande: 11 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Prot.
1999/2000:41
7 december

Mom. 8 (begränsningsbeloppens inverkan på biståndet)

1. utskottet
2. res. 5 (kd, c, fp)
Votering:
243 för utskottet
69 för res. 5
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 72 m, 38 v, 13 mp
För res. 5: 38 kd, 17 c, 14 fp
Frånvarande: 11 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 14 (biståndsramen och enprocentsmålet)

1. utskottet
2. res. 7 (kd)
3. res. 9 (fp)
Förberedande votering:
39 för res. 7
15 för res. 9
258 avstod
37 frånvarande
Kammaren biträdde res. 7.
Huvudvotering:
184 för utskottet
38 för res. 7
90 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 120 s, 14 m, 38 v, 12 mp
För res. 7: 38 kd
Avstod: 58 m, 17 c, 14 fp, 1 mp
Frånvarande: 11 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 46 (skuldlättnader)

1. utskottet
2. res. 17 (kd, c)
Votering:
183 för utskottet
56 för res. 17
73 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 119 s, 38 v, 13 fp, 13 mp
För res. 17: 38 kd, 17 c, 1 fp
Avstod: 1 s, 72 m
Frånvarande: 11 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 82 (de enskilda organisationernas roll)

1. utskottet
2. res. 29 (c)

Votering:

294 för utskottet

17 för res. 29

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 72 m, 38 v, 38 kd, 14 fp, 13 mp

För res. 29: 17 c

Frånvarande: 12 s, 10 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 84 (den sociala situationen)

1. utskottet
2. res. 30 (kd)

Votering:

270 för utskottet

38 för res. 30

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 71 m, 38 v, 17 c, 13 fp, 13 mp

För res. 30: 38 kd

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 13 s, 11 m, 5 v, 4 kd, 1 c, 3 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU6 Ekonomisk utveckling och samarbete i Östersjöregionen

Kammaren biföll utskottets hemställan.

11 § Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet samt Arbetsmarknad och arbetsliv

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 1999/2000:AU1

Utgiftsområdena 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 1999/2000:1 delvis).

Anf. 1 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Jag kan inledningsvis konstatera att näringsministern tyvärr inte medverkar i den här debatten i år heller. Jag tycker att det är mycket nonchalant. Det var samma sak förra året, och det påpekades av Hans Andersson. Nog borde näringsministern vara här vid den första stora debatt som vi har.

Man kanske kan tänka sig att det finns en förklaring till att näringsministern inte är här. En minister som i varje anförande i varje debatt

Prot.

1999/2000:41

7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

talat om vad som ska ske, hur villkoren för företag ska förbättras, lönebildningen ska reformeras och småföretagen ska ges bättre villkor osv. kanske tycker att det inte känns så trevligt att vara här och konstatera inför kammaren att ingenting av det han sagt i debatter, skrivit eller lovat har blivit verklighet.

Jag har gått igenom vad som hänt sedan Björn Rosengren tillträdde som näringsminister år 1998 och konstaterat att det i stort sett finns fem propositioner.

Den första heter *Utstationering av arbetstagare*. Den kan knappast anses ha förändrat näringsklimatet speciellt mycket.

Den andra heter *Lägesrapport angående de regionala tillväxtavtalen*. Den tyder inte heller på något större intresse för de näringspolitiska frågorna.

Den tredje är *Företagshälsovård*, som är en nog så viktig förändring i sig själv, men den förändrar inte näringsklimatet speciellt mycket.

Den fjärde heter *Utvidgning av lagen om europeiska företagsråd till att avse Storbritannien*. Det är nyttigt att vi innesluter Storbritannien i vår gemenskap, men inte förbättrar det den svenska näringslivssituationen.

Den femte heter *Jämställdhetspolitiken inför 2000-talet*. Det är möjligt att det är här som näringsministern lägger ned all sin energi, även om jag tvivlar på att detta blir fallet.

Det är alltså inte mycket som har hänt under den senaste perioden.

Lönebildningspropositionen på torsdag blir väl efter fackliga ingrepp inte heller mycket till proposition. Inte ens samarbetspartnern Miljöpartiet verkar vara speciellt nöjt. Men facket är förhoppningsvis nöjt. Vi får väl anta att det är huvudsaken, inte vad näringslivet och de arbetslösa anser. Det viktigaste är trots allt att facket är belåtet. Man kan i många fall fråga sig vem som styr Sverige i realiteten.

När jag gick igenom detta upptäckte jag att jag överdriver lite. Det finns dock ett par förslag i budgetpropositionen, bl.a. ett om förstärkt anställningsstöd för långtidsarbetslösa. Dessutom har arbetsmarknadsutskottet kommit fram till att OTA ska få fortsätta en tid till. Det kanske var lite elakt att säga att det inte kommer några förslag från regeringen – några kommer trots allt.

Det kommer inga propositioner, däremot olika grupper, som regeringen har tillsatt. Man är väldigt duktig på att prata. Det finns olika pratgrupper som är tillsatta av Rosengren och Sahlin, och dessa grupper har kommit fram till ett antal olika förslag om vad man vill göra. Men när de förslagen kommer bryr sig regeringen inte alls om dem. Tala om ineffektivitet! Man tillsätter ett antal grupper, och sedan sitter det ett par ministrar där som inte alls bryr sig om vad som händer.

Man kan trots allt, om man nu försöker se något positivt i detta, konstatera att situationen för svensk ekonomi är ljusare nu än tidigare och att arbetslösheten minskar. 8,5 % är öppet arbetslösa eller i åtgärder, men om vi lägger till även dem som står utanför arbetsmarknaden helt eller delvis och räknar in latent arbetssökande och undersysselsatta kommer vi upp i nästan 15 %.

Det här är skrämmande siffror i en högkonjunktur. Och vad gör då regeringen åt detta? Den gör ingenting. Alla de förslag som de fyra borgerliga partierna har lagt avvisar regeringen. Av 77 förslag som Småföre-

tagsdelegationen, som är tillsatt av regeringen, har lagt är det 12 som är genomförda, om man räknar snällt. De olika typer av regelförenklingar som föreslås väntar man med eller tillsätter utredningar om, men ingenting sker där heller.

I en gemensam fyrpartireservation med Moderaterna, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centern lägger vi ett antal förslag för att minska arbetslösheten.

Vi föreslår skattesänkning på arbete och företagande.

Vi föreslår sänkt skatt för hushållstjänster, som vi vet kommer att ge tiotusentals jobb. Det har gjorts ett försök i Kungälvsområdet som heter Humlan, och man kan där konstatera att detta ger jobb. Dessutom är det så att många grupper skulle absolut vilja ha detta. Ta barnfamiljer, som skulle få mer tid tillsammans, och äldre, som skulle kunna få hjälp med snöröjning och vissa typer av trädgårdsarbete. Men här sker inte heller någonting. Mona Sahlin är visserligen ute gång på gång och säger att hon tycker att det verkar bra och att det nog ska genomföras, men i vanlig ordning sker det inte någonting.

Jag skulle vilja fråga Johnny Ahlqvist, som är ordförande i arbetsmarknadsutskottet: När kommer det att ske någonting på det här området? Vi vet att det behövs en ny arbetsrätt, men när kommer förslag om någonting i det fallet?

Turordningsreglerna måste ändras. När kommer förresten det av riksdagen för ett år sedan beslutade undantaget?

Facklig vetorätt vid entreprenader och förbud mot blockad av enmansföretag är nödvändiga frågor att lösa. När kommer det?

Arbetslöshetsförsäkringen behöver förändras till en allmän och obligatorisk försäkring och en bortre parentes införs. Inte heller här ser vi några förslag från regeringen.

Utbildningen behöver förbättras, och personliga utbildningskonton och lärlingssystem behöver införas.

Dessa förändringar måste till för att antalet jobb ska öka.

Jag skulle vilja gå så långt som att säga att det är osolidariskt mot de arbetslösa att inte ändra arbetsrätten, arbetslöshetsförsäkring osv. Det hindrar nämligen att jobb kommer till. Socialdemokraterna värnar dem som har jobb. Av rädsla för facket gör de inte de förändringar som de vet är nödvändiga och som bägge näringsministrarna vet behöver göras. Men man gör ingenting.

Johnny Ahlqvist får nu visa sin solidaritet mot de arbetslösa och se till att han är beredd att genomföra de förändringar som även han vet behövs för att antalet jobb ska öka så att vi inte ska ligga med den enorma arbetslöshet som vi har i en högkonjunktur.

Låt mig ta ett exempel. Av dem som bor i Rinkeby, ett invandrartätt område, har 33 % jobb. Vad görs för de övriga? 33 % i ett invandrartätt område – det är skrämmande siffror. Vi vet att det genom de moderata förslagen kommer att bli fler jobb. Jag hoppas verkligen för de arbetslösa skull att socialdemokraterna är beredda att omforma sin politik.

Är det nu så att vi är ensamma om att tycka detta? Nej, i dagens tidningar kan man exempelvis se följande rubrik: ”Utredare vill slopa miljardstöd.” Så kan vi läsa:

”Det statliga miljardstödet till småföretag bör i stort sett slopas och regelsystemen måste förenklas, särskilt arbetsrätten.” Hörde Johnny

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Ahlqvist det – särskilt arbetsrätten? Det föreslår regeringens egna småföretagsutredare.

”I en första rapport till näringsdepartementet föreslår de att stödet ändras från förmedling av pengar till förmedling av kunskap – – –.

Det direkta företagsstödet på flera miljarder kronor årligen som staten fördelar till småföretagen via myndigheter och inrättningar som Nutek, Almi, länsstyrelserna och andra aktörer, kan i stort sett avskaffas och pengarna användas till minskad skatt på företagandet. – – –

Direkt stöd skadar ofta mer än det hjälper, hävdar utredarna. Det skapar orättvisor mellan företag som får och konkurrenter som inte får. – – –

Utredarna vill att det görs en översyn av skatteregler och regler för administration liksom av arbetsrätten, vilken de anser skapar stora problem för företag som vill växa.”

Så säger man om småföretagarpolitiken:

”Det har lett till ogenomskinliga system, lotteriliknande beslut och ett från företagen och företagarna allt mer frikopplat och självgenererande system.”

Som det inte vore nog så kommer faktiskt Riksrevisionsverket och säger så här:

”Statligt stöd stör lokal konkurrens och verkar konserverande på arbetsmarknaden.

Det anser Riksrevisionsverket (RRV) som på regeringens uppdrag har granskat hur delar av det statliga företagsstödet fördelas på företag, branscher och län. – – –

RRV konstaterar att de myndigheter som delar ut stöd sällan har överblick över vilka stöd som ges av andra myndigheter. Risken för felaktiga och dåliga beslut ökar och uppföljningar av enskilda stöds effekter blir svår.”

Vi konstaterar alltså att det inte är bara vi från moderat håll och de fyra borgerliga partierna, inte bara företagarna utan även regeringens egna organ anser att den politik som regeringen för leder åt fel håll.

Så har vi flaskhalsproblematiken. Vi kan alltså konstatera att vi, trots att vi har en god ekonomi och god konjunktur, får allt svårare på alltflera områden att tillgodose behovet av arbetskraft. Man konstaterar här att tre av tio företag inte kan växa i takt med den ökade efterfrågan på deras produkter och tjänster, och sju av tio företag redovisar klara rekryteringsproblem under det senaste halvåret enligt en undersökning. Detta alltså i en högkonjunktur! Det har visat sig att det beror på den tidigare förda dåliga politiken, där man satsade på kvantitet i stället för på kvalitet. Det måste alltså vara något rejält fel med den socialdemokratiska politiken när vi befinner oss i det läge som vi nu har.

Jag hoppas att under dagens kammardebatt få höra att socialdemokraterna vill någonting som leder åt rätt håll och att man tar till sig lite grann av det som har sagts under längre tid både i denna kammare och på andra ställen. Mina förhoppningar om det är tyvärr inte alltför stora. Men man ska ju aldrig ge upp hoppet. Det är möjligt att Johnny Ahlqvist under debatten kan visa att han har lyssnat till några av de goda råd som ges från oss och andra.

Jag vill slutligen be att få yrka bifall till reservationerna 1 och 8.

Anf. 2 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Trots en god konjunktur är det oerhört många svenskar som saknar arbete. Det är ett enormt slöseri med mänskliga resurser som pågår. Det är viktigt att komma ihåg att vi fortfarande har en massarbetslöshet i Sverige. Ca 16 % av arbetskraften, eller över 700 000 människor är arbetslösa, i olika former av åtgärder eller undersysselsatta. Det är 16 miljoner arbetstimmar som går förlorade varje vecka på detta sätt. 16 miljoner! Lägg till detta ytterligare 100 000 människor i Kunskapslyftet, varav de flesta helst skulle vilja arbeta, så inser vi alla allvaret på den svenska arbetsmarknaden, på tröskeln till ett nytt millennium.

Det finns en uppenbar risk för att arbetslösheten inte längre ses som det stora samhällsproblem den är, nu när kurvorna pekar uppåt. Andra frågor tränger sig på. De arbetslösa blir ”de andra”, som vi inte riktigt berörs av. Men så får det inte bli.

Just nu är vi inne i en period då sysselsättningen stiger kraftigt. Och det ska vi givetvis glädjas åt. Men i ivern att måla utvecklingen i ljusa färger glömmar socialdemokraterna lätt bort att uppgången är ett litet undantag i en långsiktigt nedåtgående trend. Jämför vi oss med OECD-länderna har vi trendmässigt tappat mark sedan 1970-talets början – i genomsnitt en procentenhet lägre tillväxttakt per år. Vi har halkat ned från det fjärde rikaste landet 1970 till 15:e platsen i dag. Utvecklingen visar en skrämmande färdriktning. Och för varje procentenhet utebliven tillväxt förlorar vi resurser till vård, omsorg, skola och kortare arbetstid, om man så vill. Den här bilden illustreras också av att det sedan 1950 netto inte tillkommit ett enda nytt jobb i det privata näringslivet.

Den glädjande uppgången på arbetsmarknaden sker alltså från en mycket låg nivå. Och få tror, inte ens regeringen i sina prognoser, att målet om 4 % öppen arbetslöshet år 2000 ska kunna uppnås. Men även om målet skulle uppnås kommer fortfarande 4 % av arbetskraften vara öppet arbetslösa, ca 160 000 individer, och ytterligare nästan lika många i olika konjunkturberoende åtgärder – och detta alltså i ett mycket gott konjunkturläge.

Regeringen och dess lojala stödpartier verkar hoppas att nuvarande konjunkturuppgång tillsammans med vissa, i och för sig positiva, justeringar av arbetsmarknadspolitiken och inrättande av ett medlingsinstitut ska leda oss in i den fulla sysselsättningens förlovade land.

Men är det den förda politiken som kommer att lösa de stora problemen på arbetsmarknaden? Eller krävs det en kombination av en aktiv arbetsmarknadspolitik, skattelättnader och strukturförändringar? Detta är egentligen denna debatts grundläggande fråga: Räcker det med den förda politiken och att hoppas på en lång högkonjunktur?

Vi kristdemokrater har i motioner och reservationer redovisat vår djupa oro över regeringens passivitet. Vi föreslår strukturella förändringar som skulle leda till en bättre fungerande lönebildning och en mer flexibel arbetsmarknad. Vi föreslår ett bättre företagsklimat och skattelättnader som skulle skapa många nya jobb i småföretag och i tjänstesektorn. I en gemensam fyrtioreservation har vi kristdemokrater, moderater, centerpartister och folkpartister poängterat behoven av en ny inriktning av arbetsmarknadspolitiken och den ekonomiska politiken, just därför att vi inte tror att regeringens politik är tillräcklig.

Prot.

1999/2000:41

7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Herr talman! Den sysselsättningsökning vi nu kan glädjas åt har framför allt kommit i de befolkningstäta delarna av landet. Mellan det andra kvartalet 1998 och andra kvartalet 1999 har sysselsättningsgraden stigit i hela landet, med undantag för övre Norrland. Det går med andra ord inte bra för hela Sverige. Men även inom de olika regionerna kan skillnaderna vara stora. Ett tydligt exempel på detta är den låga sysselsättningsgraden i invandrartäta områden samtidigt som områden i samma kommun kan ha brist på arbetskraft.

Det bekymmersamma läget på arbetsmarknaden illustreras också av tydliga tecken på flaskhalsproblem. Enligt SAF hade en majoritet av företagen i oktober i år problem med att hitta den arbetskraft man behöver, detta i ett läge när hundratusentals människor står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Problemet är att jobben finns där människor inte bor, och jobben finns i yrken som den arbetslöse saknar utbildning och erfarenhet för. Kort sagt, flexibiliteten är liten och lönebildningen fungerar inte. Massarbetslöshet präglar vårt land samtidigt som företag skriker på arbetskraft. Visst är det någonting som är galet?

Ända sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde efter valet 1994 har lönebildningen lyfts fram som den viktigaste faktorn för att komma till rätta med arbetslösheten. Efter fem år kommer nu en proposition som bara innehåller inrättandet av ett medlingsinstitut. Även om ett sådant institut är välkommet är det sammantaget ett mycket magert förslag som väntas.

Av ambitionerna att reformera lönebildningen i grunden blev det inte mycket. Dagligen har vi i massmedierna kunnat läsa om hur LO ställt ultimativa krav som regeringen backat för. Senast har regeringen backat för fackets motstånd mot ett förbud mot blockad av enmansföretag som inte vill teckna kollektivavtal. Vi får väl se om Miljöpartiet orkar hålla sin linje fram till voteringarna här i kammaren.

Herr talman! Men lönebildningens funktionssätt handlar om mer än medlingsinstitut och varseltider. Det handlar om att skapa en ekonomisk-politisk miljö som främjar en sund löneutveckling. Det krävs en rad åtgärder såsom sänkt inkomstskatt för alla genom höjt grundavdrag och sänkta marginalskatter. Arbetslöshetsförsäkringen bör i större utsträckning finansieras genom avgifter från de försäkrade. Lägre arbetslöshet ska ge lägre avgifter och vice versa. Löntagarna kompenseras för höjda avgifter mer än väl genom ett höjt grundavdrag. Detta ger incitament för en bättre fungerande lönebildning.

Vi behöver uppmuntra vinstdelningssystem och inte motverka det hela. Vi bör också ha en lönebildning som ger utrymme för en bättre löneutveckling inom bristyrken. Skattesänkningar för låginkomsttagare kan underlätta en sådan process. Vi vill också vidta en rad andra åtgärder och se över olika regler på arbetsmarknaden. Självklart vill vi inrätta ett förbud mot stridsåtgärder mot enmans- och familjeföretag samt införa någon form av proportionalitetskrav för att begränsa möjligheten till stridsåtgärder som kostar lite för den egna organisationen men som orsakar stora kostnader för motparten och tredje man.

Herr talman! Utan en heltäckande politik för en bättre lönebildning och en utvecklad regionalpolitik kommer vi att få uppleva stora flaskhalsbekymmer som förkortar högkonjunkturen. Löneökningar som uppstår inom bristyrken blir sedan norm för andra avtalsområden, och vi får

den klassiska Följa John-leken. Och så är vi återigen tillbaka på ruta 1. Skillnaden blir kanske att devalveringar inte räddar oss den här gången utan att det blir i stället Riksbanken som får städa upp genom att höja räntorna för att bromsa inflationen med ökad arbetslöshet som följd. Frågan är om inte Johnny Ahlqvist ser faran i denna utveckling.

Herr talman! Kraftiga insatser måste göras för att sänka trösklarna för ungdomars inträde i arbetslivet. Dessutom har gymnasieskolan blivit alltmer anpassad till elever med teoretiska färdigheter, vilket lett till att många inte trivs i den nuvarande skolan. Därför behöver vi ett modernt, väl fungerande lärlingssystem inom gymnasieskolan och inom arbetsmarknadspolitiken.

Vi kristdemokrater föreslår därför att det inom gymnasieskolan inrättas ett nytt lärlingsprogram. Även kommuner som saknar egen gymnasieskola kan arrangera detta program genom att köpa den teoretiska utbildningen hos en grannkommun. Men det bör även finnas ett lärlingsprogram inom arbetsmarknadspolitiken.

Ett konkret förslag till hur ett lärlingsprogram som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd ska utformas har lagts fram av oss kristdemokrater här i riksdagen. I utskottsmajoritetens text i betänkandet går man förbi förslaget utan minsta kommentar. Över huvud taget avfärdas oppositionens förslag utan någon ingående argumentation. Vårt lärlingsförslag vågar man inte kommentera.

När Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ska avfärda Kristdemokraternas politik skyller man på budgetteknik och på att våra förslag inte hinner genomföras av praktiska skäl. Men någon ideologisk argumentation finns inte. Vi får kanske tolka det som att socialdemokraterna innerst inne håller med om vår politik, men att man inte förmår byta spår på grund av inre slitningar.

Så var det ju förra året då majoriteten i december avslog oppositionens krav på bl.a. slopade volymmål och en ökad satsning på mer kvalificerad yrkesutbildning. Några veckor senare genomför regeringen den politik som Johnny Ahlqvist m.fl. avfärdat här i kammaren.

Ytterligare ett exempel på den hattighet och senfärdighet som präglar regeringen är kompetensutvecklingen. I budgeten görs ett stort nummer av de pengar som ska satsas på att utveckla de anställdas kompetens, en fråga som stötts och blötts länge i regeringen utan resultat. Pengarna för detta drivs in via höjda skatter på diesel och el. Miljöpartisterna firar med tårta eftersom de har fått igenom en skatteväxling, säger de. Men besvikelsen är stor hos alla som väntat på ett lyft för kompetensutvecklingen – det fanns ingen tanke bakom skrivningarna i budgetpropositionen. Det var tomt i regeringens skrivbordslådor. Allt ska nämligen utredas – inte ens detta har man påbörjat ännu – och det tar tid.

Miljöpartisterna är lurade dubbelt upp. Deras mycket märkliga form av grön skatteväxling blev bara en röd skattehöjning. Det blev varken grönt eller någonting annat. Frågan är: Hur länge ska miljöpartisterna stillatigande delta i detta spel?

Till råga på allt riktar bl.a. TCO och LO skarp kritik mot regeringen för att man använder EU:s mål 3-pengar felaktigt. Pengarna som skulle stärka nya metoder för att utveckla de anställdas kompetens används till traditionell arbetsmarknadspolitik. Det blir väl med dessa medel som med jordbruksstödet: Vi använder EU-pengarna på ett dåligt sätt, och det

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

blir ett argument för EU att minska sitt stöd när dessa medel omförhandlas nästa gång.

I dag kan vi i Dagens Nyheter läsa om stora förändringar som diskuteras inom AMS med hot om nedläggning av ett stort antal arbetsförmedlingskontor. Vi vet också att arbetsmarknadspolitiken står inför nya utmaningar med en mer segregerad arbetsmarknad, stora regionala obalanser, många långtidsarbetslösa. Samtidigt växer en ny arbetsmarknad fram som ställer nya och annorlunda krav på de arbetssökande.

Vi vet att regeringen vill använda bemanningsföretag i större utsträckning för att hjälpa de långtidsarbetslösa ut på arbetsmarknaden. Ett första steg att pröva privata alternativ öppnas. Hur ska arbetsmarknadspolitiken utformas mot den bakgrunden? Vilken roll ska AMS ha i detta sammanhang? Jag anser att vi borde tillsätta en parlamentarisk utredning som skyndsamt försöker att forma en arbetsmarknadspolitik för 2000-talets arbetsmarknad. Frågan till er andra i debatten är om ni delar min syn på behovet av en sådan utredning.

Herr talman! Jag står givetvis bakom samtliga kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 1, 3 och 22. I övrigt hänvisar jag till det särskilda yttrande som vi kristdemokrater har fogat till betänkandet och som redovisar vilken alternativ användning av pengarna som vi föreslår.

Anf. 3 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 18 och 31. Jag står givetvis bakom samtliga reservationer som Centerpartiet skrivit, men jag nöjer mig med att yrka bifall till dessa.

Arbetsmarknadspolitiken är ett stort område med mycket pengar i omlopp. Det är svårt för den enskilde och även för myndigheter och beslutsfattare att överblicka. Det finns många olika regler, åtgärder och beslut som berör enskilda människor i djupet av deras liv. De beslut som fattas kan få betydelse för hela deras framtid. Då är det viktigt att man kan överblicka vad som är möjligt och om jag har några alternativ i valen själv.

Även för den som ska fatta besluten är det viktigt att man kan överblicka de valmöjligheter som finns. Att tillsammans med den arbetssökande göra upp en ordentlig handlingsplan och att sedan med olika medel se till att den blir förverkligad är målsättningen för varje handläggare inom det här området.

Som arbetsmarknadspolitiken ser ut i dag är det inte möjligt att göra bra handlingsplaner och att överblicka konsekvenserna för den enskilde av ett visst beslut. Alltför många regler och förordningar drar åt olika håll. Man har dessutom alltför kort tidshorisont vid besluten. Att bara kunna bevilja medel för sex månader åt gången är inte tillfredsställande. Att olika insatser också får olika ekonomiska konsekvenser för den arbetssökande är heller inte bra. Därför krävs det en omorientering av hela arbetsmarknadspolitiken. Det behövs enklare regler för att skapa tryggare människor i en redan pressad situation.

Det första steget för att reformera arbetsmarknadsområdet är att slå samman alla försörjningsstöd under ett utgiftsområde. Det föreslår Centerpartiet i sin motion A275. Vi föreslår här att samtliga försörjningsmedel under utgiftsområdena 13, 14 och 15 överförs till ett gemensamt

utgiftsområde 13 – detta för att göra kostnadssidan för arbetslösheten mer synlig.

Ett gemensamt regelsystem för hur försörjningsstödet ska betalas ut måste också tas fram. Det blir enklare för både enskilda och handläggare att förstå konsekvenserna av olika åtgärder om man inte samtidigt ska fundera över om det här på kort och lång sikt är det mest ekonomiska. Samtidigt ska längden på åtgärden vara beroende av behovet och inte som nu av vilka regler som styr ett visst program. Behöver en person en längre utbildning för att bli anställningsbar måste personen i fråga få garantier för att han eller hon ska kunna fullfölja utbildningen, inte: Det får du veta i sexmånadersintervaller. Då blir den ekonomiska oron och risken för stor för en del, och man hoppar av. Det innebär resursslöseri både för den enskilde och för samhället.

Det viktigaste med den här förändringen i arbetsmarknadspolitiken är att den blir mer överskådlig och tydlig. En annan konsekvens är att man kan spara pengar på den, eftersom den blir enklare att hantera.

Sysselsättningsmålet är det viktigaste målet i arbetsmarknadspolitiken. Därför välkomnar vi centerpartister den tyngdpunktsförskjutning som redovisas i regeringens proposition. För vår del vill vi göra betoningen på sysselsättningen ännu tydligare. Arbetslöshetsmålet är svårt att beräkna, eftersom det hela tiden kommer in nya människor i systemet som i ett annat konjunkturläge inte ansett det mödan lönt att anmäla sig som arbetssökande, eftersom de inte trots sig få arbete på en arbetsmarknad med låg aktivitet.

Arbetslöshetssituationen ser olika ut i olika delar av landet. I stadsområdena och på universitetsorterna, likaväl som i västra delarna av Småland är det brist på arbetskraft och stor inflyttning. I andra delar av landet är det utflyttning och brist på jobb.

Men det kan också vara problem med att få fatt på arbetskraft med den kompetens som behövs till många av de jobb som finns att tillgå. Företagen har svårt att rekrytera och den nedåtgående tendensen kan förstärkas på ett olyckligt sätt.

Detta märks redan i Småland, där exempelvis Sävsjö kommun enligt dagens tidning och den senaste veckostatistiken från länsarbetsnämnden endast har 2,98 % arbetslöshet. Däremot har man problem med att rekrytera folk med specialistkompetens. Sävsjö är en ganska typisk högländskommun, där man tyvärr har stor utflyttning. Förhoppningsvis leder de 44 nya företag som samtidigt etablerats i kommunen till en mer positiv utveckling.

Centerpartiet vill inrikta arbetsmarknadspolitiken på tre spår. Det första är att alla ska garanteras gymnasiekompetens. Det andra är en högkvalitativ arbetsmarknadsutbildning som leder till jobb. Det tredje spåret ska vara inrättande av s.k. övergångsarbetsmarknader.

Flaskhalsproblemen och svårigheterna både att rekrytera medarbetare och för unga människor att få jobb vill vi i Centerpartiet möta med utbildning av både unga och äldre. Det behövs *en* ingång till utbildning. Man ska inte behöva gå runt i systemet för att få handledning och hjälp att hitta något som passar den enskilde.

I gymnasieskolan finns studie- och yrkesvägledning. Det kommer att behövas i allt större utsträckning även inom arbetsmarknadsområdet. Enligt AMS finns 75 000 ungdomar och ett stort antal äldre som saknar

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

gymnasiekompetens. Det visar vilket stort utbildningsbehov som finns redan i dag. I framtiden kommer vi säkert inte att kunna slå oss till ro med den utbildning vi fått i ungdomen, utan man kanske flera gånger under livet få förnya och öka kompetensen på olika områden.

Arbetsmarknadsutbildningen behöver vara av mycket hög kvalitet. Dessutom behöver den bedrivas i nära samarbete med arbetsgivarna, så att arbetstagarna har den kompetens som behövs när de är klara att gå ut i arbetslivet. Att blanda teoretisk utbildning med praktik på företag och andra arbetsplatser ger god utdelning för alla parter. Lärlingsutbildningen kan fungera på olika sätt beroende på vilken arbetsgivare som vill rekrytera, men alla har nytta av att ha gjort praktik under utbildningen, oavsett vad utbildningen syftar till.

Kompetensutvecklingen inom arbetslivet är mycket ojämnt fördelad mellan olika kategorier befattningshavare. De med hög utbildning och hög lön får i stor utsträckning också del av vidareutbildning och kompetensutveckling via arbetsgivaren. Detta gör dem med låg utbildningsnivå extra sårbara vid nedskärningar. Dels rationaliserar man ofta bort arbetsuppgifter, dels har de här arbetstagarna svårigheter att hitta nya arbeten på en alltmer utbildningskrävande arbetsmarknad.

Arbetsgivarna måste ha en viss framförhållning när det gäller vilka rekryteringsbehov de har och vilka medarbetare som kan vidareutvecklas för att ta mer kvalificerade arbetsuppgifter. Arbetsmarknadspolitiken måste inriktas tydligare på utbildning och vidareutveckling än i dag.

Regeringen har tydligen på det här området pratat fortare än man har tänkt, eftersom man redan har beslutat om skatteskrpningar för att finansiera kompetenskontona, men inte kommit med något konkret förslag om hur pengarna ska användas under år 2000. Hur länge ska vi vänta på ett förslag som ger möjligheter för arbetsgivare och arbetstagare att utveckla företagen och de enskildas kompetens?

Centerpartiets förslag går ut på att både arbetsgivare och arbetstagare ska kunna göra avsättning till kompetenskonto. Dessutom ska staten via skatte- och avgiftssubventioner bidra till systemet. För dem med de lägsta inkomsterna ska dessutom staten garantera en grundnivå.

Det är ur jämställdhetssynpunkt viktigt att samhället går in med den här grundnivån, eftersom det finns många kvinnor med låga löner. Dessutom jobbar de ofta deltid. För att de ska ha en reell chans att ta sig ur den situationen bör staten garantera en grundnivå.

För dem med de största problemen på arbetsmarknaden är det nödvändigt att vidta särskilda åtgärder. Centerpartiet föreslår att s.k. övergångsarbetsmarknader inrättas. Det innebär att ett antal företag och offentliga arbetsgivare skriver under ett avtal om att sysselsätta ett antal långtidsarbetslösa/långtidsinskrivna. I en sådan arbetsgivarkrets kan den arbetssökande gå runt och pröva olika arbetsuppgifter. Dessutom får arbetsgivarna, utan anställningstvång, möjlighet att testa de olika personerna och se om de har kapacitet för arbetsuppgifter som finns på arbetsplatsen.

Liknande kretsar har fungerat i bl.a. Vaggeryds kommun, där ett antal företag med behov av att skära ned antalet anställda i stället gick tillsammans och lät ett antal personer rotera på de olika företagen. De anställda fick pröva nya arbetsuppgifter, nya företag och de fick också via

arbetsförmedlingen en viss vidareutbildning. Flera anställda fick på det här sättet kontakt med nya arbetsgivare.

Det viktiga med den här övergångsarbetsmarknaden är att människor förr eller senare kommer till ett ställe där de "fastnar". Det är också viktigt att man som arbetssökande syns och tar kontakt med arbetsgivare. Många nya jobb har skapats på grund av att människor gått runt till olika företag och erbjudit sina tjänster.

Bemanningsföretagen är en ny företagsform som inte varit tillåten längre än sedan 1993. Dessa företag sysselsätter i dag ca 22 000 personer, och tillväxten i branschen är god. De är framför allt ett storstadsfenomen, men även i andra delar av landet etableras företag som arbetar med konsult- och bemanningsverksamhet.

De här företagen innebär ett nytt förhållningssätt på arbetsmarknaden. Flexibiliteten finns i avtalen mellan företagen, medan de anställda har fast anställning. För de mindre företagen borde den här sortens företag också kunna vara till stor fördel. De skulle kunna avlasta vid arbetstoppar, men också erbjuda den spetskompetens som företaget i sig inte kan bära mer än tillfälligtvis och i vissa lägen. Den utredning som regeringen föranstaltar behöver komma till stånd mycket snabbt. Den är angelägen.

Arbetsrätten behöver förändras för att göra det möjligt för fler att ta sig in på arbetsmarknaden. Framför allt är det grupper med särskilda problem som skulle få det lättare om företagen upplevde det lättare att anställa folk.

Samhällets lagar behöver också spegla den nya arbetsmarknad som håller på att växa fram. Många av de beslut som i dag fattas på central nivå skulle med fördel kunna tas lokalt mellan enskilda arbetsgivare och arbetstagare. Det behöver finnas grundläggande avtal, men en hel del av tolkningen kan göras lokalt.

Jämställdhetsfrågorna är en annan viktig del av arbetsmarknaden. De behöver också ses över. Framför allt måste vi börja med att få lika lön för lika arbete.

Dessutom behöver chefsutbildning för kvinnor och en utvidgning av rekryteringsarbetet för att få fram fler kvinnor inledas. Det finns mycket att göra här. Vi har stora förväntningar på den proposition som regeringen har aviserat på det här området.

När det gäller det nya mål 3 som ska komma inom den europeiska socialfonden är vi i Centerpartiet inte särskilt nöjda med det förslag som föreligger från regeringens sida. Vi tycker att det är viktigt att även de minsta företagen får stimulans till kompetensutveckling och vidareutbildning. Därför yrkar vi bifall till reservation nr 31.

Lönebidragen är en annan del som är viktig. Vi tycker att regeringen inte tar till vara den goda konjunktur som råder nu. Vi anser att det skulle ha varit betydligt fler lönebidrag än regeringen har aviserat. Jag kan bara beklaga att vårt budgetalternativ här har fallit.

Sammanfattningsvis vill jag framhålla att arbetsmarknadspolitiken behöver förändras från grunden. Det finns stora strukturella problem att ta itu med. En samordning av försörjningsstöden, en inriktning av politiken mot ett utbildningsspår och en ny övergångsarbetsmarknad för dem som har svårast att ta sig in på arbetsmarknaden är några av de förslag som Centerpartiet lagt fram för att få en utveckling mot bra och säkra jobb med stor framtidspotential för hela vårt land.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 4 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Dagens fältrop skulle kunna vara: Fler i jobb, Sveriges räddning! Det finns inget lika viktigt som att så många människor som möjlig har ett eget arbete som ger varje individ en god inkomst och erbjuder en arbetsmiljö som är människovänlig och människovärdig; kort sagt ett harmoniskt arbetsliv. Summan blir att det arbete som utförs i form av produktion av varor och tjänster ger individen en trygg ersättning, och de gemensamma utgifterna blir möjliga att finansiera. I dessa avseenden har mycket brustit genom åren, och 90-talet är inget undantag.

Nu är konjunkturen god och rentav ytterligare på väg upp. Fler riktiga jobb har kommit till, och arbetslösheten har sjunkit. Men det är uppenbart att regeringens mål att sänka den öppna arbetslösheten till 4 % nästa år har misslyckats. Det innebär att arbetsmarknadspolitiken både måste inriktas på att få människor i arbete och på att undvika s.k. flaskhalsar.

I en god konjunktur måste volymen vad gäller antalet åtgärder minska. Endast utbildning med god kvalitet som leder till jobb kan motiveras. Insatserna för de arbetshandikappade måste prioriteras. De många sysselsättningsformerna med tjuguså förkortningar måste minska.

Betänkandets intressanta och tunga del gäller den allmänna inriktningen av politiken. Där har vi regeringen och deras stödpartier. Det mest överraskande är att det inte finns några invändningar. Vänsterpartiet har t.ex. inte mobiliserat en enda reservation i dagens betänkande.

Utskottsmajoriteten gör en poäng av att statsministern redan för tre år sedan deklarerade att Sverige skulle halvera sin öppna arbetslöshet till 4 %, och det ska ske kommande år. Jag tycker att det är lite poänglöst att riksdagsmajoriteten ställde upp på det målet när det nu har havererat. Men i god socialdemokratisk tradition har man en ny terminologi och nya mål. Denna gång gäller det att sysselsättningen ska uppgå till 80 % om knappt fem år. För säkerhets skull plockar man bort alla yrkesverksamma under 20 år och sätter målpinnen långt bortom nästa val.

Ihålligheten i detta framgår tydligt när man säger att sysselsättningen under åren 1998–2002 ska öka svagt till 77,3 % sistnämnda år. Sedan ska ökningen av sysselsättningen ta fart – oklart hur. Det är motsägelsefullt när man själv slår fast: ”Sysselsättningsökningen väntas dock avta successivt i takt med att ekonomin i sin helhet mattas.” Tydligare än så kan knappast misstron mot den egna politiken uttalas.

Den arbetsmarknadspolitik som vi förordar från liberalt håll tar sin utgångspunkt i den enskilde individen och i behovet och möjligheterna för varje arbetstagare. Vi anser att det är för mycket i arbetsmarknadspolitiken som har varit anpassat till stora, likformiga lösningar där individen ofta har kommit i kläm. Såväl arbetsgivare som fackföreningar måste ha detta synsätt om det ska bli en fruktbar och harmonisk arbetsmarknad. Vi måste hårdare driva kampen för fler riktiga, varaktiga jobb. Bara då får vi råd med annat, det må vara en bra skola och en god vård. Det gäller att upprätthålla den nu försummade statliga kärnverksamheten, och det gäller förmågan att tillräckligt snabbt bygga ut infrastrukturen.

Det är, herr talman, bara en politik som leder till fler jobb som kan göra att vi får rätsida på Sveriges problem. I den meningen är det bra att det tydligt framgår att det finns alternativa förhållningssätt. Den gemensamma reservationen från den borgerliga oppositionen är värd att både läsa och begrunda.

Intressant är att regeringens stödpartier, tidigare nog så rebelliska, är mol tysta inför den förändringspolitik som regeringen ändå tvingas föra. Verkligheten har hunnit upp också socialistiska teorier. Men det finns en ovilja till flera goda, nödvändiga förändringar. Dessutom har regeringen stor ambivalens i de riktigt tunga och övergripande frågorna.

Vad som nu behövs är offensiva satsningar. Vi för vår del är övertygade om att den samlade politik som Folkpartiet förordar skulle ge många nya jobb. Det leder i sin tur till att efterfrågan på traditionell arbetsmarknadspolitik skulle bli avsevärt mindre. Det innebär att offensiva satsningar skulle kunna göras för att generellt förbättra villkoren för företagandet. Men det ger också utrymme för att traditionella insatser på arbetsmarknadspolitikens område då skulle kunna reduceras. Regeringen har ju efterhand delvis slagit in på en sådan linje och successivt minskat sina anslag till utgiftsområdet.

Viktigt är att volymmålet har tagits bort. Men också där fanns det en tröghet, och Regeringskansliet obstruerade ganska länge innan man upptäckte både riksdagsbeslut och krav från en kritisk arbetsmarknad som slog fast att det var viktigt att den ”åtgärdsfrossa” som Socialdemokraterna länge haft nu inte längre var möjlig.

Verksamheten inom AMS måste rationaliseras ytterligare och decentraliseras. Byråkratin måste krympa, och samverkan med andra aktörer, som näringslivsorganisationer och kommuner, måste tydligare beaktas. Rätt upphandling på en konkurrensmarknad i flera delar än i dag skulle säkert leda till både lämpligare och billigare åtgärder. Det skulle i sin tur kunna innebära rationella besparingar.

Här måste man dock vara observant. De utbildningar som i flertalet fall leder till jobb, men kortsiktigt kan anses som dyra, är självfallet ekonomiskt goda. Det är bra att en genomgången kurs oftast leder till ett nytt arbete. Men när det gäller att sköta upphandlingen rätt har ju regeringen i dessa yttersta dagar demonstrerat motsatsen då man, för att använda statsministerns ord, kommit in i ”ett stim av tvivelaktiga upphandlingsärenden”.

Den fråga man kan ställa är: Gäller budgetpropositionens förslag? Där ansluter jag mig till den fråga som tidigare restes i denna debatt, nämligen det som nu nyhetsmedierna har kablat ut hela morgonen; att det pågår en hög aktivitet för att förändra AMS. Det sägs att det kan handla om att vartannat AF-kontor ska stängas och att var tredje eller var fjärde tjänsteman ska bort. Det handlar om stora besparingar och en ny inriktning.

En hel del av det här är fullt i sin ordning. Mycket av det har vi ju aktualiserat i folkpartimotioner. Men jag tror, precis som Stefan Attefall sade, att man skulle behöva en parlamentarisk genomlysning av det här och att det borde bli gemensamma tag som innebär en långsiktig strategi som bär.

Jag har en fråga som jag hade tänkt ställa till näringsministern, men han tar inte så allvarligt på de här frågorna, framför allt inte på det som sker i riksdagskommaren. Frågan är till regeringen eller utskottsmajoriteten: Är det budgetpropositionen eller något annat som ska komma att gälla – t.ex. det som man kunde läsa i Dagens Nyheter i dag på morgonen?

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Jag har, herr talman, många gånger i denna kammare valt att använda uttrycket att arbetsmarknadspolitiken måste vila på tre ben:

- En aktiv arbetsmarknadspolitik.
- Ett gynnsamt näringslivsklimat.
- Sunda statsfinanser.

Lika självklart är att dessa s.k. ben är så beroende av varandra att de alla måste genomföras om man ska kunna dra nytta av dem när det gäller att t.ex. bekämpa arbetslöshet. Socialdemokraterna och regeringen har alltför ofta bortsett från detta samband och begränsat det i en politik som i och för sig har sanerat en hel del av statsfinanserna och varit hygglig när det gäller en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Det som har försumrats är det goda klimatet för näringslivet. Visserligen har statsråd och socialdemokratiska riksdagsmän på senare tid talat länge och väl om behovet av goda villkor för näringslivet, men alltför lite har gjorts i den här frågan. I det sammanhanget tänker jag både på regelverket och på svårigheten för nya, små och växande företag att få lätt åtkomligt riskvilligt kapital.

Vi lever, herr talman, med paradoxen att arbetslösheten inte beror på arbetsbrist. Arbetslöshet är ett slöseri med resurser, och som regel en tragedi för den som drabbas. Ju längre arbetslösheten varar, desto svårare blir det att ta sig in på den öppna arbetsmarknaden. Risken är faktiskt stor att många individer fastnar i arbetslöshet även i högkonjunkturer.

Det är också en tragedi att alltför många har börjat acceptera den höga arbetslösheten. Lyssnar man på den allmänna debatten låter det som om arbetslöshet är ett naturtillstånd som man måste dras med. Uttryck som ”jobben är slut” hörs både från socialister och gröna debattörer. Slutsatsen är att jobben är slut och att vi måste dela på de jobb som finns eller pensionera allt yngre människor för att klara sysselsättningen. En sådan inställning angriper bara ett akut symtom på arbetslöshet medan man passivt åser och inte råder bot på den grundläggande problemen.

För vår del har vi en annan inställning. Vi menar att vi inte får ge upp och acceptera dagens höga arbetslöshet. Vi menar också att arbetslösheten går att få ned med en klok och samlad politik för tillväxt kombinerad med en offensiv arbetsmarknadspolitik. Antalet sysselsatta måste öka – inte bara vara konstant eller sjunka.

Arbetslösheten är inte bara konjunkturrell utan också strukturell. Vid utformningen av den traditionella arbetsmarknadspolitiken utgår man emellertid tyvärr fortfarande alltför mycket från att arbetslösheten är konjunkturbetingad och att politikerna kan skapa nya jobb genom riksdagsbeslut. Jag tror att om vi ska lösa problemet med arbetslösheten så krävs det också en insikt om att arbetsmarknaden genomgår förändringar till följd av att Sverige inte längre har den stora kader av industriarbetare beroende på att det har skett en stor rationalisering på detta område. Vi har något som vi skulle kunna kalla för kunskapssamhälle, och vi har fått en skärpt internationell konkurrens. Då krävs det reformer när det gäller arbetsrätt, lönebildning och skattelagar för att man ska komma till rätta med problemen. Det är utifrån sådana utgångspunkter som en offensiv

arbetsmarknadspolitik måste utformas. Då handlar det om åtgärder utanför det traditionella arbetsmarknadspolitiska området

- att föra en ekonomisk politik som ger sunda finanser och därmed låga räntor
- att föra en skatte- och näringspolitik som främjar och uppmuntrar nyföretagande och företagsväxt
- att föra en utbildningspolitik med höga kvalitetsmål som ger hela vårt land ett kompetenslyft
- att underlätta för nya och växande företag
- att öppna för en vidgad arbetsmarknad främst inom service- och tjänstesektorn
- att genom förändringar i skattelagstiftningen göra det möjligt att omvandla en svart arbetsmarknad till en vit arbetsmarknad.

Herr talman! Arbetsmarknaden har flera dimensioner där arbetets sociala värde måste beaktas. Jag har tidigare antytt att ett eget arbete inte är av betydelse bara för den enskildes privata ekonomi. För de flesta människor innebär värdet i att ha ett jobb också att man har en uppgift som andra efterfrågar och att man har tillgång till det sociala umgänge som finns på arbetsplatsen. Att gå arbetslös en längre period och inte umgås med arbetskamrater är negativt för individen i ett socialt perspektiv. Extra viktigt är det sociala värdet av ett jobb för dem som har funktionshinder och är arbetshandikappade. Det är därför som Folkpartiet förordar extra satsningar på såväl lönebidrag som anställningar inom Samhall.

Regeringens ovilja och/eller oförmåga att satsa på en politik som stimulerar fler jobb i tjänstesektorn är att djupt beklaga. Det är viktigt att vi får utveckla högteknologin nu när den internationella konkurrensen blir kännbar också på det området. Men parallellt med en sådan arbetsmarknad behöver vi förutsättningar för s.k. enkla jobb. Då är jag tillbaka till den tjänstesektor som har blivit alltför kort hållen genom åren. Ska t.ex. två makar som satsar på yrkeskarriären orka med och fungera behöver det finnas ett utbud som skulle underlätta för många att orka med situationen. Detta gäller särskilt för ensamstående föräldrar som har det extra tungt. De känner sig trängda mellan arbetslivets krav och ett dåligt samvete för att de inte hinner med hemmavid. Det skulle också möjliggöra för dem att ägna barn och familj mera tid och få göra det utan dagens stressituation.

En sådan utveckling ställer höga och delvis nya krav på arbetsmarknadspolitiken. Men det skulle underlätta för såväl små som större företag att snabbt engagera ny arbetskraft. Det skulle hjälpa arbetssökarna att hitta nya vägar till jobb eller till kompetenshöjning som underlättar rörligheten på arbetsmarknaden. De många nya former av kontrakt och anställningar som växer fram ställer nya krav på både arbetsförmedlingar och åtgärdsarsenalen, men också på ett mer flexibelt arbetsliv.

Allt färre tillsvidareanställs. Allt fler får visstidsanställningar genom projekt, uppdragsjobb och olika former av tidsbegränsade förordnanden. Och mycket talar för att de traditionellt fasta jobben blir färre i framtiden. Yrkesbytena för varje individ kommer att bli fler, och det krävs en god

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

fortbildning som ger en stabil grund för att människor ska kunna skifta från en verksamhet till en annan.

Det betyder att arbetsmarknadspolitikens uppgifter måste vara att underlätta rörligheten, särskilt den yrkesmässiga. För många företags arbetskraftsbehov är det ofta avgörande. Att underlätta en positiv rörlighet på arbetsmarknaden är och förblir en av arbetsmarknadspolitikens långsiktigt viktigaste uppgifter.

Framtidens arbetsmarknad är svår, men den är också spännande. Rätt hanterad kan den ge vårt land oanade möjligheter till en positiv utveckling. Välfärd får vi inte utan arbete – arbete är grunden för vår välfärd.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2, 3 och 25.

Anf. 5 BARBRO FELTZING (mp):

Herr talman! Budgetdebatten i dag på arbetsmarknadsområdet innehåller en mängd delfrågor. Jag kommer främst att beröra de sakfrågor som ligger mig och Miljöpartiets politik närmast.

Jag är mest berörd av alla de människor som nu, trots högkonjunkturen, har svårt att skaffa arbete, människor som varje dag oroas för sin familj.

De s.k. äldre i arbetskraften oroar. De finner inte arbete därför att ny teknik och ett allt hetsigare tempo i arbetslivet gjort att arbetsgivare inte vågar anställa dem.

Många brev, både sådana som är tryckta på papper och digitala, har nått mitt överfulla skrivbord. Det är förtvivlade och desperata människor som inte vet vad de ska ta sig till.

Har jag blivit så gammal att jag inte passar in på arbetsmarknaden? Jag har ju ändå nästan 15 år på mig tills jag ska gå i pension, står det skrivet på papperet som liksom glöder emot mig.

Varför har det förts in ett moment av åldersdiskriminering ute i samhället, när det samtidigt talas om att företagen inte får tag i arbetskraft med rätt utbildning?

Jag har, herr talman, i min motion hemställt om en utredning som skulle ta fram förslag med syfte att hjälpa människor som har förlorat jobbet och på grund av sin ålder inte får något nytt. De är förtvivlade, herr talman.

Tar man en titt i AKU- och SCB-baserad statistik visar det sig att under åren 1995–1998 har årsgenomsnittet för rekrytering till både offentlig och privat sektor legat på totalt bara 3,4 % i åldrarna 56–64 år.

Om jag tittar i den färskaste statistiken från mitt eget stora län, Västra Götalands län, visar den, mitt i all annan positiv statistik om minskande arbetslöshet, att långtidsarbetslösheten har fördubblats i åldrarna 55–64 år sedan föregående år.

Trots yrkeskompetens har främst människor över 60 år ingen glädje av de positiva siffrorna, eftersom dessa siffror inte rör dem. Risken för att bli utförsäkrad från a-kassan har ökat. Att lita på att det nya anställningsstödet ska hjälpa dessa grupper är inte ett rimligt antagande.

I ett brev som jag har fått skriver en kvinna som är 60 år att hon är utbildad tolk och har blivit auktoriserad translator efter en lång erfarenhet som erfordras för just det yrket. Hon berättar att kommunerna låter anhöriga och barn tolka, även om samtalet handlar om barnen.

Arbetsgivaren kräver i detta fall egentligen kvalificerad arbetskraft men använder barn för dessa kvalificerade uppgifter för att spara pengar, även om lagen säger något annat.

Denna kvinna är en av dem som berättar hur arbetsförmedlingen rekommenderar människor att inte ta ut den sista dagen av en ersättningsperiod för att förhindra en utförsäkring som får till följd att de så att säga faller ur systemet.

Flera människor har skrivit om att de inte registreras som utförsäkrade på grund av att de har sparat en dag och att statistiken därför ser bra ut.

Regeringen säger i budgetpropositionen att den noga ska följa utvecklingen, så att inga riskerar att bli utförsäkrade. Men brev och uppgifter från arbetsförmedlingar talar ett annat språk.

Jag tycker inte att det är skäligt att människor som har arbetat hårt under 30–40 år av sina liv ska tvingas leva på socialbidrag.

Tidigare fanns s.k. tillfällig avgångsersättning, TAE, och jag önskar att utskottet hade tillmötesgått min vilja att tillsätta en utredning som så snabbt som möjligt kunde ta fram någon lösning som kunde hjälpa människor i denna ålder att avsluta ett arbetsliv på ett bra sätt.

Tillfällig avgångsersättning var ett sätt, och kanske inte helt lyckat. Men det är för många i dag den enda lösningen.

Herr talman! Härmed vill jag yrka bifall till min reservation nr 7 i betänkandet.

Herr talman! Miljöpartiet har länge pläderat för ett grundtrygghetssystem i alla socialförsäkringar och i arbetslöshetsförsäkringen. Ett sådant grundtrygghetssystem skulle medföra att en långvarigt arbetslös efter ca två år fick ett grundskydd.

Vi vill i försäkringen införa ett s.k. brutet tak med en fördelningsmässigt bättre profil som ger mer till låginkomsttagare. Detta skulle man kunna uppbära i två år, och därefter kan grundtryggheten träda i kraft.

När vi nu ser att risken för utförsäkring ökar och att försäkringskassornas samorganisation varnar för att det blir dubbelt så många utförsäkrade som föregående år, vilket innebär ca 20 000 – andra organisationer anger mycket högre siffror – måste vi ta detta hot på allvar.

Utförsäkring slår hårt mot den enskilde och mot familjen. Saker som man sparar ihop under ett helt liv måste säljas när socialhjälp får ersätta a-kassan. Detta tynger i en förlängning också kommunernas ekonomi.

Miljöpartiets grundtrygghetssystem är en sorts utförsäkringsgaranti och förhindrar utslagning och utförsäkring. Detta är, herr talman, helt i linje med Miljöpartiets idéer om solidaritet med människor i vårt eget land.

Jag skulle, herr talman, vilja yrka bifall till reservation nr 27 i betänkandet men för tids vinnande avstår jag.

Herr talman! Många människor vill bo kvar i sin hembygd men arbetstillfällena är få och flera arbetssökande tävlar om de få jobb som finns. En samlande kraft behövs som tar tag i de stora problem som uppstår och som kan ge människor i det läget framtidstron tillbaka.

De gröna jobb som bedrivs under skogsvårdsstyrelserna är mycket värdefulla och angelägna och ger ett resultat som är användbart inom flera sektorer.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Skogsvårdsstyrelsen i Värmland-Örebro har lagt upp ett brett program som ger deltagarna utbildning och praktiskt kunnande inom miljö- och kulturvård. För historieforskningen och landskapsvården och vid kartering av sjöar och vattendrag betyder detta att mycket kan bevaras intakt för framtiden och bidra till vidare forskning och en vidgad kunskap.

Dessa gröna jobb bidrar till att förena miljö- och sysselsättningsmål och samtidigt påskynda omställningen till en ekologiskt hållbar utveckling. Dessa jobb kan i en vidare bemärkelse ses som startskottet för en ny arbetsmarknad, men det behövs också incitament så att de kan få fortsätta att bedrivas i nuläget. De får inte hindras av att arbetsförmedlingarna inte har pengar kvar till deltagare när allt för övrigt finns tillgängligt – utrustning, maskiner och arbetsledning. Det är slöseri med medel när så mycket blivande kunskap kan gå förlorad och människor tappar fotfästet.

Med dessa ord, herr talman, vill jag yrka bifall till min reservation nr 28 om gröna jobb.

Herr talman! Utbrändhet och stress har snabbt kommit att bli uttryck i samhället som vi har tvingats acceptera. De senaste årens allt snabbare tempo på arbetsplatserna, tillsammans med ökat ansvar och lönsamhetskrav, har bidragit till att pressen på individen har ökat.

Så snabbt nya uttryck anammas! *Outsourcing* och *downsizing* är begrepp som har dykt upp under de senaste åren – två uttryck som i mångt och mycket har bidragit till att stress och, som en följd därav, utbrändhet finns i hela arbetslivet. Att ”man går in i väggen” är en slående beskrivning.

Pressen i arbetet har ökat under det senaste decenniet. 67 % av kvinnorna uppger att under de fem år som de arbetat har arbetstakten ökat. 60 % av männen säger samma sak. 40 % av de anställda drar in på luncher, arbetar över eller tar med jobbet hem. Den obetalda övertiden ökar.

Personalneddragningar skapar lika stor otrygghet och lika stora psykiska besvär för dem som får behålla jobbet som för dem som tvingas sluta. Detta visar en studie av neddragningar inom KF:s administration.

Vid denna s.k. *downsizing* och vid slimning av företag minskar motivationen hos dem som blir kvar. Vid KF visar en uppföljning två år efter gjorda neddragningar att de som var kvar på sina jobb hade minst lika stora psykiska besvär som de som sparkades ut i arbetslöshet.

En annan följd av osäkerheten på arbetsplatserna är att sjuknärvaron ökar – de som egentligen borde vara hemma går till jobbet när de är sjuka. Så mycket som 37 % av de tillfrågade uppger sig ha gått till jobbet vid sjukdom.

I nuläget har 3 miljoner svenskar fast anställning. Under 90-talet har det skett en minskning med 500 000. 500 000 människor har i stället tillfällig anställning och minst lika många är arbetslösa. 400 000 driver egen verksamhet med långa arbetsdagar och låg lön.

Människor blir utbrända när osäkerheten ökar och förändringarna i arbetslivet gör att rädslan för att förlora jobbet tar överhand. Den nya flexibla arbetsmarknaden har fått sig en knäck i kanten. Det visar sig att alltför välutbildade yngre och välbetalda människor drabbas av stress och utbrändhet på grund av den växande projektkulturen. Man tvinga byta jobb redan i 30-årsåldern.

Verkligheten bakom begreppen *downsizing* och slimmade organisationer betyder att allt färre ska göra alltmer, på tider och villkor som de har ett litet inflytande över. Resultatet blir utbrändhet och stress.

I Linköping har man gått så långt att tingsrätten där ska pröva om obalansen mellan arbetsbörda och antalet anställda kan vara ett brott mot arbetsmiljölagen. Detta sker i ett mål där poliser stressats så hårt att de blivit sjuka.

Herr talman! Jag var nu i höst på besök på mitt lilla lasarett i Västra Götalands län norra. Besöket gjorde mig undrande, för i kassan och senare inne på mottagningen ringde överallt små klockor. Vid en närmare granskning visade det sig att små tidtagarur dinglade på bröstet på de anställda.

Mina frågor gav vid handen att sjukvårdspersonalen var tvingad att genomföra en aktivitetsstudie. Var tionde minut fick de avbryta vården av patienter för att i ett omfattande formulär fylla i exakt vad de gjorde, även om de gjorde ett toalettbesök. Också den exakta tidsåtgången skulle skrivas upp.

Situationen framstod för mig som tagen ur en skräckfilm. Studien skulle visa hur personalen använde sin arbetstid för att göra vården så effektiv som möjligt. I 14 dagar pågick studien på alla avdelningar.

Var det meningen att alla skulle stressas optimalt? Sjukvårdspersonalen mådde väldigt dåligt av det här. Bl.a. detta berättade man för mig.

Vid de flesta undersökningar av stress och utbrändhet visar det sig att kvinnor har drabbats hårdast. Men de senaste rönen visar att var fjärde manlig läkare mår dåligt i jobbet på grund av stress och psykiska krav och att det blivit en fördubbling på bara två år.

Undersökningen från Arbetarskyddsstyrelsen visar att det för första gången är fler män än kvinnor som känner sig pressade av sin arbetssituation. När det gäller antalet manliga läkare som mår dåligt har det skett en ökning från 12,8 % till 24,1 %.

Herr talman! Frågan om vad som finns att göra åt det alltmer växande problemet med utbrändhet och stress är inte lätt att besvara. Biträdande näringsministern lovade mig i samband med en interpellation i våras att hon, och t.o.m. vi, så småningom skulle titta på problemet. En delegation ska tillsättas – eller är kanske i dagarna tillsatt. Det är bra att så sker men jag skulle önska att det hade blivit en parlamentarisk utredning.

För att förebygga utbrändhet och motverka stress är bl.a. ett friår ett sätt att komma till rätta med sådant här. Det är ju ett stort samhällsproblem som drabbar samhällsekonomin.

En del i detta skulle vara att, som vi i Miljöpartiet länge har föreslagit, införa ett friår mitt i livet, samtidigt som en arbetslös ges chansen att komma in på den lediga platsen. Ett friår genomförs på så sätt att någon som arbetat hårt i många år kan ta tjänstledigt under ett år och göra vad han eller hon själv önskar. Vid utförda försök i landet uppger några som fått denna chans att det var som att vinna högsta vinsten.

Man mådde mycket bättre av att kunna göra det man tidigare inte hade orkat med. Man var utarbetad på sitt jobb och kom tillbaka från tjänstledigheten med nya krafter, samtidigt som en arbetslös alltså fick in en fot på arbetsmarknaden.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Med detta vill jag, herr talman, yrka bifall till reservation nr 30 i betänkandet. För övrigt vill jag avsluta med att säga att jag står bakom budgeten tillsammans med socialdemokraterna och vänsterpartisterna.

Anf. 6 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Barbro Feltzing har här hållit ett anförande om utbrändhet, om stress, om de äldres problem på arbetsmarknaden, om utförsäkring etc. Men det är ju så väl ordnat att alla sådana tankar och idéer kan Barbro Feltzing ta med sig till förhandlingarna med regeringen. Hon är ju en del av regeringsunderlaget – hon är med i regeringen men ändå inte; situationen är ett slags mellanting.

Det brukar ju gå till så att man förhandlar med regeringen inför budgeten och liknande. Vi brukar kunna se på TV hur miljöpartister och vänsterpartister med bekymrade miner går till Rosenbad för att förhandla. I höstas kom man hem därifrån och firade med tårta. Man hade fått igenom en grön skatteväxling, sade man. Alla miljöpartister var glada. Problemet var bara att man missuppfattade vad det egna paradnumret var. En skatteväxling innebär att man höjer skatten på miljöbelastande utsläpp och sänker skatten på arbete. Men det var inte det som man uppnådde, utan man uppnådde höjda skatter för att kunna satsa på kompetensutveckling.

Dessutom har vi fått reda på att regeringen, och det gäller tydligen också Miljöpartiet, inte hade några idéer om hur pengarna skulle användas – man skulle börja utreda saken. Men fortfarande, flera månader efter det att de här lyckosamma förhandlingarna avslutats, är ingen utredningsman tillsatt. Det här ska ta lång tid, påstår finansministern i Dagens Nyheter i dag.

Frågan är vad ni i Miljöpartiet håller på med. Är ni lurade eller är ni bara dåliga förhandlare?

Anf. 7 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Först gäller det att få vara med i förhandlingarna, Stefan Attefall. Vi ville naturligtvis från början ha en grön skatteväxling där man sänker arbetsgivaravgifterna och höjer skatten på miljöstörande utsläpp. Det är vår huvudsakliga linje när det gäller skatteväxling.

Nu kom vi en liten bit på vägen med en början till en skatteväxling. Det handlar om att man bl.a. ska kunna satsa på kompetensutveckling. När man satsar på kompetensutveckling får arbetsgivarna en sänkt arbetsgivaravgift. Det såg vi som en del i skatteväxlingen och som en liten början. Vi hoppas att det ska leda till en fortsättning.

Nu kommer kompetensutvecklingen. Det ska tillsättas en utredare. Vi hoppas att det ska bli bra. Det kommer alltså att bli en skatteväxling när det gäller kompetensutveckling. Men vi vill naturligtvis fortsätta med en riktig grön skatteväxling med sänkta arbetsgivaravgifter och höjda avgifter på utsläpp och energi.

Anf. 8 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja gratulera Socialdemokraterna. De har verkligen fått lojala stödpartier. Miljöpartiet är nöjt med att man har kommit en liten bit på vägen, och man anser att man har gjort det med sin egen paradfråga, en grön skatteväxling. Man har ju misslyckats full-

ständigt både med själva idén och med att egentligen få någon praktisk effekt av sina framförhandlade resultat.

Nu säger också Barbro Feltzing att hon hoppas att det ska bli bra och att det ska bli en riktig skatteväxling så småningom. Det är alltså ett erkännande av att det inte var någon riktig skatteväxling. Problemet för Miljöpartiet är ju att man deltar i regeringen, men man gör det ändå inte. Man säger sig nå framgångar, men i praktiken gör man det inte. Frågan är ju vilket ben Miljöpartiet ska stå på i framtiden. Om man fortsätter att delta i det här spektaklet kommer snart ingen att riktigt veta vad Miljöpartiet vill. Än så länge har ni inte ens lyckats genomföra er egen paradfråga.

Anf. 9 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Jag sade att vi kommer att fortsätta med skatteväxlingen, Stefan Attefall. Det är väldigt viktigt och betydelsefullt för bl.a. miljön. Många ekonomer och ekologer i världen har uttalat att det måste komma.

Vi sade att detta var en början på en skatteväxling. Jag tror inte att Stefan Attefall tycker att det är så fel att det blir en kompetensutveckling i arbetslivet. Det är viktigt för alla att detta kommer i gång och att vi kan höja kompetensen.

Regeringen har anslagit 1,15 miljarder för detta och vidare 1,35 miljarder för att den här skatteväxlingen med kompetensutveckling ska bli av. Men vi hoppas att detta så småningom ska kunna utvidgas. Jag tycker att det är bra att man kan se till att det blir en kompetensutveckling i en skatteväxling också. Det är också bra att arbetsgivaravgiften sänks när arbetsgivaren bidrar till kompetensutvecklingen. Det är det viktiga.

Anf. 10 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Som jag tolkar det andas hela Barbro Feltzings anförande en större sympati för riksdagen och dess möjligheter. Man hyser tydligen en del tvivel på regeringen. De saker som Barbro Feltzing angriper, det må vara utförsäkringar eller andra frågor, är de som regeringen driver. Samtidigt har Miljöpartiet stöttat intill sista bokstaven vad regeringen vill genomföra.

När det gäller talet om de många utförsäkrade har ju Miljöpartiet i praktiken varit med om att se till att det inte finns någon bortre parentes. Nu utförsäkras det på löpande band enligt vad Barbro Feltzing själv säger. Jag tror inte att man kan lösa det med ett parentestecken. Det som behövs är att vi får fler nya jobb. Det är den bästa arbetslöshetsförsäkringen. Och då tror jag att vi måste ha en större öppenhet för en vidgad arbetsmarknad. Till skillnad från min goda utskottskamrat tror jag inte att lösningen är färre jobb, delade jobb och pensioneringar. Lösningen är faktiskt att erbjuda fler jobb. Det är så oerhört många arbetsuppgifter som inte blir utförda i dag.

Min fråga till Barbro Feltzing är om det inte är dags att ompröva den rigida hållningen att vi har ett tillmätt antal jobb. Enligt min mening behöver vi öka antalet jobb.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 11 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det blir mindre jobb utfört för att man delar på jobben, Elver Jonsson. Så är det naturligtvis inte. Om man delar på jobben blir lika mycket utfört och säkert också mycket effektivare. Vid en arbetstidsförkortning vet man ju att bl.a. produktiviteten höjs. Man orkar mer. Arbetsskadorna minskar. Sjukfrånvaron minskar också vid en arbetstidsförkortning. Det gäller också utbrändhet och stress som jag pratade om förut.

Det står i en av de tidningar som jag fick tag i innan jag gick hit i dag – jag undrar om det inte t.o.m. var SAF-tidningen – ett stort uppslag om att en arbetstidsförkortning är väldigt bra. Man kan dela på jobben för att motverka utbrändhet och stress.

Jag tror absolut inte, Elver Jonsson, att det blir mindre jobb utfört för att man delar på jobben. Däremot får fler människor chansen att jobba.

Anf. 12 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att det krävs att det leds i bevis att det skulle kunna bli lika mycket eller rentav mer utfört på färre arbetstimmar. Jag tror i stället att vi skulle behöva få nya möjligheter att gå in i arbetslivet. Här står ju hundratusentals människor om inte i kö så ändå i väntan på att få ett jobb.

Jag blev lite häpen när Barbro Feltzing använde uttrycket att lika mycket blir utfört och att produktiviteten höjs. Det lät faktiskt som om man skulle öka takten. I det tidigare inlägget varnade ju Barbro Feltzing själv för det som kan ske med överdrivna produktivetskrav.

Sedan använde Barbro Feltzing flera gånger uttrycket utbrändhet. Visst förekommer det. Det beror självfallet till dels på en för stressig situation i arbetslivet. Men det har många andra orsaker också. Det kan vara oro för ekonomin. Det kan vara oro för barnens möjligheter till utbildning och den utsatthet som de upplever både i skolan och på fritiden. Det kan vara annan otillräcklighet, drogbekymmer och en lång räkka andra orsaker. När vi tar tag i frågan om utbrändhet handlar det om väldigt mycket mer än enbart arbetslivet.

Anf. 13 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Herr talman! Låt mig ta det sista om utbrändhet först. Elver Jonsson har självfallet rätt i att utbrändhet kan ha andra orsaker. Men det är de facto så att vi ser att utbrändheten i arbetslivet ökar. Jag tog upp läkarna här. Där har utbrändheten ökat fruktansvärt mycket. Jag tror att detta är en fråga som man måste ta tag i och titta på ordentligt.

Låt mig sedan återgå till arbetstidsförkortningen och att man ska dela på jobben. Om man jobbar åtta timmar vet man att arbetsskadorna inträffar under de två sista. Om man har kortare arbetstid uppstår inte de här skadorna och produktiviteten ökar eftersom man jobbar effektivare. Man orkar mer de första timmarna. Det visar alla försök som har gjorts, bl.a. uppe i Kiruna där jag har varit på besök. Där såg man att folk trivdes bättre på jobbet och stannade kvar. Där gjorde man det för att folk skulle må bättre. I stället för att utnyttja någon fritidssysselsättning drog man ned på arbetstiden och lyckades väldigt bra.

Anf. 14 JOHNNY AHLQVIST (s):

Herr talman! Det går bra för Sverige. Om detta är nästan alla bedömare ense. Det verkar närmast som om prognosinstitutet slåss om att göra de mest optimistiska bedömningarna av svensk ekonomi. Regeringens bedömningar hör till de mest försiktiga för närvarande.

Tillväxten är hög. Det är framför allt den privata konsumtionen och investeringarna som är de viktigaste drivkrafterna bakom den höga tillväxten. Arbetslösheten sjunker snabbt. Sysselsättningen ökar. Det har vi sett i statistiken ett antal år nu. Men nu börjar också förbättringarna märkas bland människor. Alla känner någon som har varit arbetslös och som nu har fått ett jobb. Det är då det verkligen vänder.

Återhämtningen kommer på bred front. Variationen av arbeten som utannonseras är stor. Shell söker t.ex. personal till flera av sina mackar i Stockholmsområdet. Knight Industriteknik i Västerås söker flera nya medarbetare, liksom Model 1 Data i Solna. SYCON Teknikkonsulter vill expandera i Norrland och utannonserar nya tjänster i Boden. Detta är bara ett litet axplock av de tjänster som utannonseras just nu. Listan på goda exempel skulle kunna göras mycket längre.

Den här utvecklingen innebär också att regeringens arbetslöshetsmål om 4 % öppen arbetslöshet år 2000 är på väg att klaras. Enligt de senaste prognoserna når vi inte ända fram. Vi kan emellertid notera att både OECD och Konjunkturinstitutet i sina prognoser beräknar att målet nås år 2001.

Herr talman! Detta är troligen första gången som OECD gör en mer positiv prognos om svensk arbetsmarknad än regeringen själv. Det är en oerhörd styrka att kunna säga detta från denna talarstol.

Regeringens sysselsättningsmål om 80 % sysselsatta senast år 2004 förväntas nu uppnås redan år 2002 – två år tidigare än beräknat! Sysselsättningen i Sverige har aldrig vuxit så snabbt som den för närvarande gör.

Herr talman! Hur lät det inte för några år sedan då regeringen presenterade arbetslöshetsmålet. Då sades det, inte minst från denna talarstol, att det var omöjligt att nå. Då sade kristdemokrater och moderater att regeringen trixade med siffrorna och att det inte skulle vara riktiga jobb.

Nu tiger de borgerliga partierna i frågan. Verkligheten har visat att vi hade rätt. Nu ökar både den privata och den offentliga sysselsättningen.

Det här är glädjande nyheter, och jag tycker att det vore roligt om vi alla kunde vara glada över denna utveckling. Glada, men naturligtvis inte nöjda. Fortfarande återstår mycket att göra. Men de goda tiderna som vi nu har ger oss ju möjlighet att göra detta.

Utifrån dessa positiva ingångsvärden har vi nu en unik chans att också lösa de goda tidernas utmaningar. Det handlar om framför allt tre områden: arbetskraftsbrist, regionala obalanser och kvardröjande långtidsarbetslöshet.

När det gäller brist på arbetskraft med rätt kompetens är den allra viktigaste åtgärden satsningar på utbildning och kompetensutveckling. Sedan 1997 har vi satsat på Kunskapslyftet.

Det är en mycket stor satsning på dem med allra kortast utbildning. Hittills har i storleksordningen en kvarts miljon vuxna studerat inom ramen för Kunskapslyftet. Dessutom satsar vi nu på högre kvalitet i ar-

Prot.

1999/2000:41

7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

betmarknadsutbildningen och på särskild bristyrkesutbildning. Nu vill vi också gå vidare med statligt stöd för kompetensutveckling i arbetslivet.

Dessa satsningar, tillsammans med aktiv arbetsförmedling, är viktiga insatser för att möta den arbetskraftsbrist som nu finns i vissa branscher och i vissa regioner.

Men, herr talman, utvecklingen är inte lika stark i hela landet. Samtidigt som vissa områden växer så det knakar, står utvecklingen fortfarande och stampar på andra håll.

Som i många andra fall klarar inte den av borgerligheten så rosade marknaden att ensam lösa det samhällsproblem som de regionala obalanserna utgör. Gemensamma lösningar krävs. Det krävs ett samspel mellan det privata och det offentliga, mellan näringsliv, stat och kommuner. Regionalpolitik och näringspolitik måste gå hand i hand.

Det går att lösa problemen även i glesbygden. Sorsele kommun i Västerbottens inland är ett lysande exempel. Där råder för närvarande arbetskraftsbrist. Samtidigt som vi vet att Norrlands inland i många fall står utanför den positiva utveckling som råder i övriga Sverige har Sorsele alltså brist på arbetskraft. Det går att lyckas utan marknaden! I detta fall är det tillväxtavtalen som har hjälpt till.

Långtidsarbetslösheten är fortfarande ett gissel. Därför är det en huvuduppgift för oss att lösa långtidsarbetslösheten – både för äldre och för yngre.

Fru talman! I förra årets budgetproposition föreslog regeringen att offentliga tillfälliga arbeten, s.k. OTA, skulle avvecklas. Så blev också riksdagens beslut. Inga nya personer har alltså placerats i OTA under 1999. För dem som inte hade fyllt 62 år vid förra årets utgång ska åtgärden upphöra nu vid årsskiftet. För dessa personer, i dagsläget ca 5 000 människor, finns ingen arbetsmarknad i dag.

Därför har vi socialdemokrater tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet i utskottet enats om att de som nu finns i OTA ska vara kvar till dess regeringen återkommer med en samlad åtgärd för alla långtidsinskrivna.

Fru talman! Jag tycker att det känns skönt att kunna säga från talarstolen att vi politiker inser att vi gjorde ett misstag när vi fattade det här beslutet förra året.

Fru talman! Det är beklämmande, tycker jag, att sitta här i dag och lyssna till oppositionens jämmer och elände, till svartmålning och rop på strukturreformer, som Kent Olsson har ägnat sig åt här. Moderaternas arbetsmarknadspolitik bygger fortfarande på analysen att Sveriges problem är en svag sysselsättningsutveckling. Denna utveckling antas bero på en dålig socialdemokratisk och facklig politik som inte ger tillräckliga incitament för arbete.

Det lönar sig dåligt att arbeta, säger Kent Olsson. Den höga skatten och marginaleffekterna ger upphov till att det lönar sig dåligt att arbeta och starta företag. De höga ersättningsnivåerna och andra bidrag gör att det lönar sig dåligt att ta ett arbete för en arbetslös, och stränga arbetsrättsliga regler och höga ingångslöner gör det dyrt att anställa.

Fru talman! Medlen som moderaterna har för att lösa de arbetsmarknadspolitiska problemen är naturligtvis knutna till den här analysen. Det är idel gammal skåpmat med skattesänkningar och avregleringar. I grunden syftar den moderata politiken till en fullt avreglerad arbetsmarknad

där facket är krossat och arbetsgivare och löntagare förhandlar själva om lön och arbetsvillkor. Beslut bör omedelbart fattas om en liberalisering av arbetslagstiftningen, säger moderaterna. Vi känner igen de argumenten. Vi har hört dem förut, Kent Olsson.

Moderaternas avreglering av arbetsmarknaden innebär också en väsentligt minskad roll för staten i arbetsmarknadspolitiken.

Regeringen kritiserar för att använda arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att uppnå arbetslöshetsmålet, dvs. som ett sätt att dölja arbetslösheten. Moderaterna vill, med bistånd av Kristdemokraterna och Folkpartiet, lägga om arbetsmarknadspolitiken så att färre ingår i de arbetsmarknadspolitiska programmen. Till dessa räknar moderaterna också Kunskapslyftet. Vad skulle hända om era förslag till neddragningar av anslaget gick igenom i den kommande voteringen? Svaret är enkelt. Det skulle innebära en ökad utförsäkring, och många skulle bli ställda på bar backe och tvingas lämna hus och hem.

Fru talman! Det kan ibland vara upplyftande att gå utanför riksdagens kammare och lyssna på vad de moderater säger som inte riskerar att visas i Aktuellt's kvällssändning när de uttalar sig. Debatten blir på något sätt lite ärligare när man hör dem yttra sig.

Från Moderata studentförbundet har det gjorts försök att knyta arbetsmarknadspolitiken till en "moralisk" uppfattning om att staten inte har någon rätt att bestämma vilka avtal som träffas.

Enligt denna uppfattning är alla kollektivavtal omoraliska. Alla löntagare ska själva knyta avtal med sina arbetsgivare om löner och anställningsvillkor. Facket får finnas, men det har ingen rätt att förhandla för organiserad arbetskraft eller att "trakassera" den som inte är medlem.

I Studentförbundets vision finns således inga restriktioner för marknadskrafterna på arbetsmarknaden. Vilka avtal som helst är tillåtna.

Fru talman! Riktigt så långt vågar moderaterna inte gå i riksdagen, i varje fall inte offentligt och inte än. Men riktningen är tydlig. Kollektivavtalen ska betyda allt mindre, arbetsrätten ska luckras upp. I sin motion skriver moderaterna t.o.m. att man kräver ett totalt slopande av turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd.

Men det kanske man inte ska förvånas över. Moderaternas politik går ju ut på att hela ansvaret för arbetslösheten läggs på de arbetslösa själva. Genom sänkta ersättningsnivåer, bortre parenteser och minskade anslag till arbetsmarknadspolitiska åtgärder ska de arbetslösa tvingas ta lågt avlönade arbeten. Fackföreningsrörelsen ska försvagas och möjligheten att knyta individuella avtal ska ökas. Man får anta att möjligheten, Kent Olsson, framför allt ska gälla avtal med löner och arbetsvillkor.

Samtidigt ska sänkta marginalsatser och individuella avtal göra det möjligt för den framgångsrike att öka sin lön efter skatt.

I sin iver att få arbetsmarknaden att fungera bättre glömmar moderaterna bort att arbetskraften inte bara är en vara som kan köpas på arbetsmarknaden. Arbetskraften är också människor av kött och blod. Marknadens krav på flexibilitet måste balanseras mot människors berättigade krav på trygghet och rättvis behandling. Moderaternas politik innebär i klartext ett Sverige med större klyftor och fler fattiga, ett orättvisare Sverige.

Fru talman! Lika beklämmande är det att höra hur Folkpartiet och Kristdemokraterna jamsar med moderaterna i allt de säger. Jag tycker att

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

det är särskilt anmärkningsvärt att höra kristdemokraterna tala om regeringens strategi mot arbetslösheten som ett försök att föra undan människor från arbetskraften. Då glömmes Stefan Attefall helt plötsligt att kristdemokraterna själva förbereder en reform som har det uttalade och enda syftet att föra undan personer, främst kvinnor, från arbetsmarknaden.

Vårdradsbidraget beskrivs som en utökning av föräldrarnas valfrihet. Målet är uttalat att fler borde välja bort den offentligt finansierade barnomsorgen. Detta bör också ge effekter på sysselsättningen. Det är faktiskt potentiella förvärvsarbetare som ska gå hemma, Stefan Attefall. Tala om att föra bort människor från arbetskraften! – Ni vill föra bort människor i en aldrig tidigare skådad omfattning.

Det är hemskt att behöva upplysa om det, men kvinnor vill och kan faktiskt arbeta. Det borde man inte behöva påpeka från den här talarstolen mindre än en månad före millennieskiftet.

Fru talman! I arbetslöshetstider glöms det ofta bort att en mycket viktig uppgift för arbetsmarknadspolitiken är att garantera dem som har jobb drägliga arbetsvillkor. Vi socialdemokrater kommer aldrig att acceptera att det slarvas på det området.

Personaluthyrningsverksamheten, t.ex., har expanderat kraftigt sedan den nya lagen om privat arbetsförmedling och personaluthyrning trädde i kraft den 1 juli 1993. Många av de här företagen är goda arbetsgivare, som följer lagar och avtal. Kollektivavtal har tecknats med berörda fackliga organisationer, och förhållandena har i många fall förbättrats avsevärt för den anställde, men det finns också exempel på motsatsen.

Oklarheter i tillämpningen av lagen i olika avseenden när det gäller uthyrningsföretag eller bemanningsföretag och deras verksamhet kvarstår. Det pekar inte minst alla motioner som har skrivits här i riksdagen under allmänna motionstiden på.

För de anställda är det viktigt att deras arbetsgivare ger dem drägliga arbetsvillkor. Det finns naturligtvis också ett intresse från företagets sida att gällande regler och lagar följs för att förhindra oseriös konkurrens.

Den ökade tillväxttakten inom branschen gör att det nu finns skäl att följa upp den utredning som gjordes 1996. Det är anledningen till utskottets beställning till regeringen att återkomma i den här frågan.

Fru talman! Till sist vill jag säga att den positiva utvecklingen, med flera jobb, färre arbetslösa och fler som vill och kan arbeta, ger oss förutsättningar att ta itu med de goda tidernas utmaningar. Men än är inte alla problem lösta. Fortfarande är alltför många utan den gemenskap som en arbetsplats kan ge, fortfarande saknar alltför många den frihet som egen försörjning skapar, och fortfarande hindras alltför många från att uppfylla sina livsdrömmar för att de saknar ett gott arbete. Fru talman! Detta blir den viktigaste uppgiften för oss under det första decenniet av nästa millennium.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottsmajoritetens förslag i betänkandet.

Anf. 15 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Jag trodde att vi skulle få en intressant arbetsmarknadspolitisk debatt här, men i stället blev det en recension av vad som händer i några studentlyor någonstans och en debatt om familjepolitik. Låt mig

bara klargöra för Johnny Ahlqvist att vår familjepolitik handlar om att skapa en bra situation för barnen. Det är inte arbetsmarknadspolitik. Skulle det innebära att man förvärvsarbetade något mindre i ett skede i livet därför att man väljer att göra så, är det bra, men man ska göra det efter eget val. Vi har aldrig velat använda familjepolitiken som ett arbetsmarknadspolitiskt medel, men det framskyntar att Johnny Ahlqvist tydligen resonerar i sådana termer.

Visst finns det en skiljelinje mellan socialdemokraterna och oss i oppositionen. Den visar sig framför allt när Johnny Ahlqvist talar om att det går bra uppe i Sorsele. Jag kan inom parentes säga att han inte nämnde Dorotea eller Storuman och de andra Västerbottenkommuner som har en betydligt bekymmersammare utveckling. Men Sorsele är intressant. Det går där just nu ganska bra.

Johnny Ahlqvist säger att man där har lyckats utan marknaden. Är det socialdemokraternas mål för politiken att lyckas utan marknaden? Har vi nu alltså fått en bekännelse till planeekonomin? Vad menar Johnny Ahlqvist? Det är självklart att vi ska använda marknaden för att skapa arbete och välbefinnande, men vi ska göra det på ett sunt och riktigt sätt, med en rimlig lagstiftning av bl.a. sociala skäl.

Jag ställde i mitt tal frågan om den nuvarande politiken räcker. Johnny Ahlqvist skröt mycket över utvecklingen och den ljusa bild som vi nu kan se. Problemet är bara att det inte är säkert att den här ljusa utvecklingen kommer att fortsätta i all oändlighet.

LO-ekonomen Sandro Scocco skriver i Svenska Dagbladet så här: "Tyvärr finns det skäl att höja ett varningens finger för att prognoserna från Riksbanken, Konjunkturinstitutet och regeringen är för optimistiska. Ny statistik från SCB tyder på detta."

Det är inte säkert att utvecklingen kommer att rulla på i exakt samma takt som just nu. Frågan är: Krävs det inte något annat än bara justeringar av arbetsmarknadspolitikerna? Det var en fråga som jag ställde i ett försök att få till stånd ett seriöst samtal.

Den andra fråga som jag ställde till Johnny Ahlqvist var: Krävs det inte ändå att vi får en parlamentarisk utredning, som ser över de nya utmaningar som arbetsmarknadspolitikerna står inför? Ska man bara rulla på i gamla hjulspår och låta regeringen, som inte är representerad här i dag, föra en politik där man inte ens tar hänsyn till vad som sägs här i kammaren?

Anf. 16 ANDRE VICE TALMANNEN:
Repliktiden är slut.

Anf. 17 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag gav ett exempel från Norrlands inland, där det faktiskt går bra utan marknadens hjälp. Där har man ett samarbete som jag har efterfrågat sedan länge, där staten, kommunen och övriga aktörer tar ett ansvar för träffande av tillväxtavtal. Dessa lanserades i regeringsförklaringen förra året. På de ställen där man har träffat tillväxtavtal och där berörda parter har satt sig ned för att föra en dialog har man faktiskt lyckats lösa de problem som finns.

Jag avslutar mig inte till något slags planeekonomi, men jag lyfter inte heller som Stefan Attefall upp marknaden till himmelens höjder som den

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

enda aktören på detta område. Men jag kan förstå att Stefan Attefall gör så, eftersom den moderata politiken ju utgår från att hylla marknaden. I detta fall står Kristdemokraterna inte för något annat än ett eko av vad Moderaterna skriver.

Jag vill dock ge dem en eloge för att de faktiskt har presenterat en egen reservation i det här betänkandet. Jag måste beundra er för detta. Ni måste ha ansträngt er oerhört för att få fram en enda reservation.

När det sedan gäller prognoser från det ena eller andra institutet tycker jag att OECD:s prognoser är de mest värdefulla. Där säger man att arbetsmarknaden i Sverige aldrig har gått så bra som den gör i Sverige för närvarande. Regeringens prognoser är de försiktigaste, så Stefan Attefall kan åtminstone inte beskylla regeringen för att ha luft i sina prognoser.

Anf. 18 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Jag hoppas verkligen att Johnny Ahlqvist anser att vi ska använda marknaden för att skapa arbete och välbefinnande, inte några andra metoder. Men självfallet ska vi försöka samordna olika aktörer.

Jag känner till Sorsele ganska bra. Jag vet att det där finns många framgångsrika småföretag som utvecklas mycket positivt, och det är en viktig förklaring till det som har skett. Jag tror, för att ge ett exempel, inte att elektronikföretaget i Gargnäs är framproducerat via avtal konstruerade av några politiker.

Det intressanta med Johnny Ahlqvists resonemang är att ingenting framstår som problem. Det gäller att ånga på med nuvarande politiska inriktning. LO-ekonomen Sandro Scocco är bara en pessimist eller, för att använda Björn Rosengrens vokabulär här i kammaren, en dysterkvist. Ingenting ytterligare ska göras annat än några finjusteringar av den förda politiken, några ändringar av AMS och sådana saker.

Jag känner en oro för att detta inte kommer att räcka. Problemen för de över 600 000 människor som är arbetslösa, i åtgärder eller på olika sätt undersysselsatta löser vi inte på detta sätt. Det kommer en morgondag när konjunkturen kanske inte är lika god, och jag vill påstå att lönebildningsproblemen fortfarande ligger olösta framför oss, även om regeringen nu lägger fram ett förslag om ett medlingsinstitut.

Den oro som jag känner gör att jag frågar om det inte också krävs någonting annat. Ett sätt kan vara att vi samlas i en parlamentarisk utredning för att hjälpas åt.

En konkret åtgärd, som Johnny Ahlqvist inte heller har kommenterat, är vårt förslag om en lärlingsutbildning. Varför är den idén så dum? Varför tar man inte på något sätt upp den? Man vågar inte ens med en rad analysera förslaget i betänkandetexten. Det är lite svagt och märkligt och vittnar kanske om viss svårighet att hantera konkreta förslag från oppositionens sida.

Anf. 19 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Det låter ju väldigt bestickande när Stefan Attefall säger att man vill ha en ny sorts arbetsmarknadspolitik, och att man vill ha en mera expansiv arbetsmarknadspolitik hörde jag från andra talare i den här talarstolen tidigare. Men det stämmer ju så väldigt dåligt, Stefan Attefall, därför att om man ska kunna ha detta måste man åtminstone

ligga kvar på det budgetförslag som vi i majoriteten har. Det är ju så att på det anslag som vi diskuterar här i dag vill ni i oppositionen göra en nedskärning på 2 ½ miljarder. Ingen ska kunna tala om för mig att man skulle kunna få en mer offensiv arbetsmarknad eller en ny arbetsmarknadspolitik om man minskar anslaget med 2 ½ miljarder i varje fall. Samtidigt förs det diskussioner om att man håller på att få ett ökat antal utförsäkringar. Jag kan inte få den ekvationen att gå ihop.

När det sedan gäller en parlamentarisk utredning kan det väl vara bra, men vi har en utredning som var parlamentarisk och oerhört stor som lade fram sitt betänkande 1994, nämligen Arbetsmarknadspolitiska kommittén. Jag tror inte att man behöver uppfinna hjulet varenda gång man har en debatt i den här kammaren i varje fall.

När det sedan gäller lärlingsutbildningen så kan det väl vara positivt med lärlingsutbildning, men ett problem som inte Stefan Attefall tar med i debatten är att för att man ska kunna ha en lärlingsutbildning krävs det två parter. Det krävs två för att dansa tango. Här krävs även att arbetsgivare ställer upp. Enligt de signaler som jag har fått, åtminstone från Mellansverige och södra delarna av Sverige, säger företagen så här i dag: Vi är inte beredda på att ta några lärlingar, därför att det inkräktar på vår produktion. Då är det inte så lätt att genomföra ett lärlingssystem, även om man tycker att det är ett bra system.

Anf. 20 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Utskottets ordförande strök förbi den mest relevanta och publika frågan här, nämligen: Står vi inför stor revolution och drastiska förändringar inom AMS? Och frågan är: Är det budgetpropositionen som kommer att gälla, eller är det något annat?

Nu säger utskottets ordförande att det bara är jämmer och elände som kommer fram här, och det är väl så, fru talman, att det ligger i sakens natur att det är felen och bristerna som debatten förs kring och de skillnader vi har i synsätt på en förbättrad arbetsmarknad, för det är ju blott hälsan som tiger still, som bekant.

Det går bra för Sverige, säger Johnny Ahlqvist. Ja, det går bättre i den högkonjunktur vi nu lever i. Arbetslösheten går ned, säger Johnny Ahlqvist också. Visst, men visst är det bekymmersamt att var tolfte eller rentav var tionde står utanför arbetsmarknaden? Sysselsättningen ökar, var ett annat stolt utrop som Johnny Ahlqvist gjorde här, men vi får inte glömma bort att det är oerhört långt till de historiska siffror vi hade när det gick som bäst. Vi ligger så där 300 000 eller kanske 500 000 under de bästa talen vi har haft under efterkrigstiden, så mycket återstår.

Nu ökar både den privata och den offentliga verksamheten. Ja, fru talman, det är bra. Man skulle kunna säga: Äntligen! Många offentliganställda avskedades här inte minst under återställarpolitiken. Det är klart att det är viktigt att undersköterskor och andra får sin upprättelse genom att få jobb tillbaka och att de många som behöver vård får en anständig sådan. Och fortfarande gäller att arbetslöshet *inte* beror på arbetsbrist.

Anf. 21 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Elver Jonsson när han säger att ett antal offentliganställda avskedades under återställningsperioden. Elver Jonsson kanske har glömt bort orsaken till att vi fick föra den

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

åtstrammingspolitik som vi förde tillsammans med andra partier i den här kammaren. Elver Jonsson kanske har glömt bort att han själv satt här och förorsakade ett skenande budgetunderskott under åren 1991–1994. Jag tycker kanske att det är onödigt att ta upp en sådan sak i den här debatten, för den ska vara framtidsinriktad, men när Elver Jonsson själv använder detta som ett argument, fru talman, måste jag också bemöta det.

Ja, självklart, Elver Jonsson, är det budgetpropositionen som gäller. Och att AMS ska se över sin organisation tycker jag inte är konstigt. AMS har fått i uppdrag att se över hela organisationen, och det gäller väl all statlig verksamhet att man med jämna mellanrum måste se över organisationen och se om den är rätt anpassad till det den ska serva för det här tillfället. Jag tror att det är oerhört viktigt att man gör detta. Det har inte varit några direktiv från näringsministern om att göra detta, utan det är AMS-chefen som gör detta och ingen annan här.

Sedan är det faktiskt så, Elver Jonsson, att sysselsättningen har ökat. Arbetskraften har ökat med 50 000 och sysselsättningen med 66 000. Jag försökte vara lite vänlig i min inledning och säga att jag tycker att vi borde glädjas över detta, för det är ändå ett bevis på att en massa människor har kommit in och fått en anställning, och för dem är det oerhört viktigt det här, men jag sade också i min inledning att vi har ett problem med långtidsarbetslösheten. Här hoppas jag att vi kan hitta breda lösningar i den här kammaren, inte minst för att hitta en arbetsmarknad för dem som är långtidsinskrivna framöver. Och jag tror inte att man gör det med hjälp av marknaden heller, Elver Jonsson.

Anf. 22 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag instämmer självfallet i den glädje som utskottsordföranden känner över att läget är bättre. Jag vill möjligen bara tillägga att det behöver bli ytterligare ett stycke bättre innan vi får bli nöjda. Johnny Ahlqvist sade ju inte heller att han var nöjd, och det tycker jag är fullt korrekt.

Att breda lösningar efterlyses känns också traditionellt riktigt här. Men i det ligger inte bara då politiska och byråkratiska lösningar, utan vi behöver en utvidgad arbetsmarknad, därför att när t.ex. många av de traditionella industrijobben försvinner behöver vi andra verksamheter, som dessutom så hett efterfrågas.

Sedan säger Johnny Ahlqvist att det är budgetpropositionen som gäller. Ja, då vet vi det. Och så säger han i nästa andetag att arbetsmarknadspolitiken ska ses över. Jag tror det också är bra. Men det skulle ju som sagt var inte förvåna mig om det kommer att ske snabbare än vad näringsministern tänkte sig när han skrev budgetpropositionen i september. Jag tror att det kan hända saker under året, men vi får återkomma till det när den dagen kommer. För det som ändå är intressant att iaktta, tycker jag, är att innan ens den första nyårsraketen har gått i luften så bullras det ganska rejält om att det behövs radikala förändringar, så de kan komma snart.

Jag tror till sist, fru talman, att det vi nu behöver är att fler människor får jobb. Det är egentligen det enda säkra sättet att säkra välfärden. Då gäller det också att undanröja mycket av de hinder som i dag finns, därför att väldigt många ytterligare behöver in på den arbetsmarknad som vi tror är kungsvägen till både välfärd och nöjda medborgare.

Anf. 23 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Egentligen är det helt fantastiskt att höra Elver Jonsson. Elver Jonsson kritiserar regeringens politik och den politik som förs här. Men var är egentligen alternativet? Jag har inte fått fram det från Elver Jonssons anförande och inte från Elver Jonsson i replikskiftena: Var är den liberala politiken som Folkpartiet liberalerna borde stå för? Det enda jag har hört i diskussionen är precis samma kritik som från moderaterna, samma rop på strukturförändringar och reformer av arbetsrätt och lönebildning. Det var det Elver Jonsson sade i sitt inledningsanförande, att man är tvungen att göra något åt lönebildningen och arbetsrätten.

Är det då så att jag ska tolka Folkpartiet så att det är den moderata politiken som läggs fram här med slopade turordningsregler och kollektivavtal; är det det som folk från Folkpartiet liberalerna också pratar sig varma för?

Så vill jag också säga till Elver Jonsson att ekvationen går dåligt ihop. Folkpartiet och Elver Jonsson säger att man vill satsa mer på en aktiv arbetsmarknadspolitik. Men likadant är det ju med er, Elver Jonsson! Ni skär i det anslag som skulle kunna göra att vi får en mer aktiv arbetsmarknadspolitik med 4 miljarder. Det går inte att tro att man kan presentera en ny och bättre arbetsmarknadspolitik samtidigt som man skär ned på det anslag som ska styra vilken kvalitet man har på arbetsmarknadspolitiken. Jag tror nog att man kan hitta nya infallsvinklar från näringslivsklimatet. Elver Jonsson berörde detta mycket i sitt inledningsanförande. Jag trodde det var en debatt som näringsutskottet skulle ha, men det var tydligen vår debatt här.

Men det är väl bara som jag har sagt två gånger tidigare till bl.a. Elver Jonsson och Kent Olsson: Det gjordes en jättestor undersökning för ett antal år sedan av tolv olika länder om vilket som hade bäst företagsklimat. Sverige kom trea från toppen av denna lista, så jag tror inte att man ska prata om att det är ett dåligt näringslivsklimat i det här landet.

Anf. 24 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor till Johnny Ahlqvist.

Jag är besviken över att det inte har kommit någonting mera konkret om det här med kompetenskonton. Det var ett förslag som Centerpartiet har drivit i några år, och jag tyckte att det verkade spännande när det kom med i budgetpropositionen, men sedan blev det ingenting mera. Vadan detta, och vad har Johnny Ahlqvist för förklaring på detta? Jag tycker att man kunde ha jobbat lite snabbare, för det finns alltså möjligheter att göra någonting av detta.

De långtidsarbetslösas situation är vi oroliga över på olika håll i denna kammare. Från Centerpartiets sida har vi diskuterat övergångsarbetsmarknader där man ska kunna ha lite längre åtgärder av arbetsmarknadspolitiskt slag för dem som har varit utanför arbetsmarknaden väldigt lång tid. Dessa frågor har också diskuterats med bl.a. AMS-chefen. Jag skulle vilja ha lite synpunkter på detta från Johnny Ahlqvist. På något sätt måste vi hitta nya lösningar för dessa människor som har lite speciella problem.

Sedan till frågan om Sorsele, Sävsjö och andra glesbygdskommuner. Det är en faktor som nog inte Johnny Ahlqvist och inte heller de andra i diskussionen har tagit så stor hänsyn till. Det är utflyttningen. Det går

Prot.

1999/2000:41

7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

säkert bra för de företag som finns så länge de kan få arbetskraft. Men risken är att de tappar ganska snart eftersom en stor del av den nyutbildade unga arbetskraften inte kommer tillbaka.

Vi behöver ta ställning även till de frågorna och se vad vi kan göra för att åstadkomma att ungdomarna vill stanna kvar. Vad vill Johnny Ahlqvist göra för att utvecklingen ska fortsätta i Sorsele och Sävsjö och så att vi inte tappar befolkningen? Om det sker blir det ännu svårare för företagen i framtiden.

Anf. 25 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Kompetensutvecklingen nämns i budgeten. Jag tycker inte att det är så konstigt att man tillsätter en utredningsman eller en utredning som ska titta ordentligt på detta. Här gör vi ett helt nytt inslag i arbetsmarknadspolitiken när vi nu vill gå in med kompetensutveckling för dem som har ett jobb.

Det skulle verkligen vara illavarslande om vi skulle kasta oss ut med ett förslag som vi inte kan se vad det innebär för de anställda på olika företag. Det är naturligt i det här landet att vi gör som vi alltid har gjort, att vi utreder förslagen och sedan lägger fram dem när vi vet vad vi har för förslag och hört remissinstanser från olika parter.

Jag har precis samma oro för de långtidsarbetslösa eller långtidsinskrivna som Margareta Andersson har. Jag tror att det blir ett oerhört stort problem framöver. För att man ska kunna lösa det problemet fordras det verkligen en mycket aktiv arbetsmarknadspolitik och inte minst en politik som innebär att man kan satsa mer på de människor som är kvar. Problemet för dem att få ett jobb är betydligt större än för dem som får jobben i dag.

Därför blir jag lite förvånad när man från Centerpartiet skriver fast sig tillsammans med de andra borgerliga partierna. Jag har inte hört från deras sida att man har någon tanke på att satsa mer på den gruppen utan det blir snarare mindre därför att man får ett mindre anslag att röra sig med.

När det sedan gäller regionala obalanser och utflyttning tror jag inte att man kan styra över allt. Enligt den statistik som finns är det de mindre städerna som i dag tappar människor. Orsaken är helt enkelt att det har blivit en trend i landet bland ungdomarna att de söker sig till storstadsregionerna.

Det är inte på det sättet att alla de som söker sig till storstadsregionen har ett arbete eller en bostad. Men har kompiserna flyttat ska man också själv flytta till storstäderna. Storstäderna jublar inte över instormningen av människor som kommer till storstäderna. Det medför problem även för dem som styr och ställer i de större städerna.

Anf. 26 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Att Centerpartiet har skrivit en gemensam motion med de övriga borgerliga partierna är förvisso sant. Vad vi där framför allt hävdar från de borgerliga partierna är en flexiblare användning av arbetsmarknadsmedlen. Man ska kunna satsa mer på dem som har stora behov av åtgärder.

De långtidsarbetslösa kommer även i fortsättningen att vara det stora problemet tillsammans med de regionala obalanserna, som Johnny

Ahlqvist här tar upp. Den trenden och den tendensen får vi förmodligen arbeta tillsammans med på olika sätt för att hitta lösningar. Delvis är det en ungdomstrend. Men den är inte så enkel att bryta.

Vissa storstadsföreträdare är väldigt tydliga om att de tycker att det är mycket bra att de stora städerna växer ytterligare. Det tycker inte jag. Jag är glad om Johnny Ahlqvist har samma åsikt i det fallet. Det blir ungefär samma konsekvenser. Det blir svårt att få tag i arbetskraft, det blir bostadslösa och människor som får problem på båda ställena om vi inte gör någonting för att lösa problemen.

En flexiblere användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen är väldigt viktig för att vi ska lösa problemen bl.a. för de långtidsarbetslösa.

Anf. 27 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Vi har ingen motsättning i detta. Det har diskuterats ett antal gånger i utskottet och här i kammaren. Vi tycker att man bör ha ett flexiblere system i arbetsmarknadspolitiken. Jag kommer inte ihåg hur bred majoriteten var för ett år sedan eller ett halvår sedan i samband med jag tror det var vårpropositionen. Riksdagen har gjort en beställning hos regeringen att den ska återkomma med flexiblere system.

Regeringen redovisar i budgetarbetet att man ska återkomma med en proposition i den frågan. Jag vet inte riktigt om vi har olika uppfattning i frågan, Margareta Andersson. Jag tror att vi ligger väldigt nära varandra. Det var ett resonemang som vi förde under förra mandatperioden när Centerpartiet inte satt i högerburen, om jag ska uttrycka det på det sättet. Då förde vi konstruktiva diskussioner med Centerpartiet och var överens om att man måste se över detta.

Hur många åtgärder som ska finnas vet jag inte. Det är det väl ingen som vet. Jag tror och utskottet har sagt att man kan förenkla det mycket mer så att man på ett betydligt smidigare sätt kan hantera det på det lokala planet.

Anf. 28 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vet inte vilken värld Johnny Ahlqvist lever i när han säger att moderaternas politik skulle göra att man skulle bli fattig och att det skulle ge sämre villkor. Det är fler och fler som ansluter sig till vår politik. Följer inte Johnny Ahlqvist med i förslagen från olika typer av utredningar?

Jag hänvisade förut här i dag till regeringens småföretagsutredare som bl.a. säger att det statliga miljardstödet för småföretag i stort sett behöver slopas och att regelsystemen måste förenklas, särskilt arbetsrätten. Längre fram säger man: Utredningen vill att det görs en översyn av skatteregler och regler för administration liksom arbetsrätten, vilket vi anser skapar stora problem för företag som vill växa.

Det är precis de saker som vi föreslår, precis de saker som till på köpet en del socialdemokrater börjar föreslå och precis de saker som alltfler människor föreslår! Men därav sker ingenting. Den socialdemokratiska regeringen är inte ens villig att göra någonting.

Jag vill ställa en första fråga till Johnny Ahlqvist. Vi har 14,9 % av arbetskraften som står utanför arbetsmarknaden varav 8,5 % är direkt arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Hur vill Johnny Ahlqvist i denna högkonjunktur göra för att minska denna arbetslöshet?

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Jag hörde inte ett enda förslag. Jag hörde en allmän nöjdhet över ekonomin. Det är tur att marknaden finns. Utan marknaden hade vi inte fått några fler jobb, framför allt inte med socialdemokratiska förslag till fler jobb, för det kommer ju inga.

Den andra frågan jag vill ställa är: Blir det några förenklingar och förbättringar för småföretag som Småföretagsdelegationen föreslår? Det är er egen småföretagsdelegation, men blir det några förbättringar?

Den tredje frågan är: Blir det skattelättnader för hushållstjänster som kommer att ge fler jobb? Vi har konkreta förslag för att det ska bli fler jobb. Vad finns det för förslag från Socialdemokraterna?

En sista sak som gäller avtal mellan arbetsgivare och arbetstagarare: Vad är det för fel i att arbetsgivare och arbetstagarare sluter avtal i den nya värld som vi lever i?

Anf. 29 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är inget fel att man träffar avtal mellan arbetsgivare och arbetstagarare. Men skillnaden i era förslag, Kent Olsson, är att man inte ska träffa dem via de fackliga organisationerna. Där har vi totalt olika uppfattning Kent Olsson och jag.

Jag är glad för att jag inte har anslutit mig till den moderata linjen. Det känner jag som en heder när Kent Olsson frågar varför jag inte har anslutit mig till den linjen. Ni går i varenda debatt in för att ni vill ha sturkturreformer. Det ni vill är att turordningsregler ska ändras, uppsägningstiderna ska bort, löneavtal ska slutas på lägre nivåer, kollektivavtal knappt tillåtas och det ska finnas bortre parenteser.

Det är detta ni nämner. Det är sådana strukturåtgärder som ni påtalar hela tiden. Det löser inte problemet på arbetsmarknaden. Om arbetsrätten hade varit så komplicerad som Kent Olsson vill göra gällande i varenda debatt, hur kunde då så många tusen bli arbetslösa under den period som ni var i regeringsställning och ytterligare fortsatt? Om det varit så komplicerat att göra sig av med arbetskraft hade vi i så fall inte haft någon arbetslöshet i dag.

När det gäller förenklingar för småföretagare tycker jag inte att man ska göra ett stort nummer av det från Moderaterna. Delegationen har presenterat ett antal förslag. Jag vet inte om Kent Olsson har läst pressmeddelandena eller varit närvarande på presentationerna. Man jobbar kontinuerligt. Också där är det viktigt att göra en avvägning så att man inte lägger fram förslag som gör den anställde helt rättslös gentemot företagen.

Anf. 30 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har sagt att vi inte har något emot att man sluter fackliga avtal. Däremot har vi sagt att man själv ska få välja om man vill sluta individuella avtal eller gå via facket. Hade Johnny Ahlqvist läst vår motion hade han sett detta. Det står tydligt och klart.

Visst tycker vi att turordningsreglerna ska ändras. Visst tycker vi att vi ska ha en bortre parentes. Visst tycker vi att vi ska ha omställning. Men vi tycker faktiskt det för att vi är bekymrade över hur hög arbetslösheten är. Vi tycker att det är osolidariskt att närmare 15 % står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Vi är bekymrade över detta. Vi ser att man behöver vidta åtgärder.

Vi är inte ensamma om att se det. Vi har givit ett antal exempel på institutioner som ser detta, på företagare som ser detta och till på köpet på ett antal socialdemokratiska tänkare som ser detta. När de sedan blir regeringsledamöter glömmar de vad de har tänkt tidigare. Mona Sahlin är ett alldeles ypperligt exempel. Björn Rosengren hade som landshövding många idéer som låg ganska nära de idéer som vi har, men sedan försvann de. Det är faktiskt av omsorg som vi lägger fram dessa förslag.

Ibland, Johnny Ahlqvist, blir man nöjd med väldigt lite. Om det är 12 av 77 förslag som Småföretagsdelegationen har lagt som har blivit verklig heter tycker jag att det är väldigt lite. Det är kanske det som skiljer Johnny Ahlqvist och mig. Jag är otålig. Jag vill att det ska hända någonting. Johnny Ahlqvist är ganska nöjd med att arbetslösheten har minskat lite grann och verkar inte vara så jättekymrad över att det fortfarande är 15 % som är arbetslösa i en högkonjunktur.

Anf. 31 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag har nog läst moderaternas partimotion. Den är faktiskt ett bra vapen om man vill propagera mot moderaterna ute i landet. Jag har aldrig tidigare sett någon visa så tydligt vilken otrygghet som den vanlige anställde ska ha.

Kent Olsson glömmar att det är olika aktörer på arbetsmarknaden. Det finns två parter, och sedan finns det ytterligare aktörer. Kent Olsson nämnde i sitt inledningsanförande att det försämras och att de som är arbetslösa i Rinkeby inte har någon möjlighet att få jobb. Då glömmar Kent Olsson vilka som styr i statshuset i Stockholm. Här i Stockholm har moderaterna beslutat om att man ska ta bort alla medel till arbetsmarknadspolitik som man hade tidigare och som alla andra kommuner i landet har. Jag tror att Kent Olsson borde sopa framför sin egen dörr innan han anklagar regeringen för att försämma arbetsmarknadsläget ute i Rinkeby.

Jag har aldrig upptäckt någon forskning, Kent Olsson, som visar att lägre a-kassa och sämre arbetsrätt ger fler arbetstillfällen. Arbetstillfällen kommer genom att man får en tillväxt i landet. Jag tror att det är oerhört viktigt att man då satsar på en tillväxtpolitik, som vi för närvarande gör i detta land.

Det är kanske plump av mig att i slutskedet på debatten påpeka att vi när den borgerliga regeringen avgick 1994 hade 8 % arbetslöshet och att vi nu är nere i 4 % arbetslöshet. Jag tror nog att receptet för att klara sysselsättningen är bättre med socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik än med en arbetsmarknadspolitik som moderaterna styr över.

Anf. 32 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag tror att Johnny Ahlqvist gick lite för långt i sin entusiasm. Han var redan nere i 4 % arbetslöshet. Där är inte jag än, men jag hoppas att vi snart är där. Vi måste vara där.

Jag ska göra några allmänna kommentarer. Camilla Sköld och Carlinge Wisberg kommer att ta upp en hel serie specifika frågor senare.

Jag vill yrka bifall till hemställan i arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 1. Jag tycker att det är roligt att se att utskottet har gjort flera ganska självständiga bedömningar och flera tillkännagivanden. I några fall avslår vi faktiskt eller förändrar regeringens förslag – allt i syfte att göra det bästa för dem som är arbetslösa och främja sysselsättningen.

Det är första gången som jag står här när vi debatterar ett stort betänkande om arbetsmarknadspolitik som jag inte har en reservation att luta mig emot. Det har att göra med inte att jag är ett stöd för någon utan att jag samarbetar med någon. Jag har respekt för det samarbetet.

Förra året fanns det en reservation. Den byggde på en mycket omfattande motion som hette *Sysselsättningspolitikens inriktning*. I den kan ni läsa om behovet av ett riktat anställningsstöd, om begreppet övergångsarbetsmarknad, om behovet av förenkling, om kompetensutvecklingsprogram och om de särskilda problem som gäller utförsäkring och marginaliseringen av människor som är äldre, har utländsk bakgrund eller råkar bo i fel del av landet.

Många utredningar har satts i sjön. En hel del beslut har fattats, som ni vet, och jag hoppas att mycket mer ska kunna ske inom ramen för detta samarbete.

Jag är inte nöjd. Vi har fortfarande massarbetslöshet. Vi har haft en historiskt hög sysselsättningstillväxttakt. Vi har en historiskt låg inflation. Obalanserna är ändå inte så stora som de borde ha varit om det hade varit en överhettning. Konjunkturinstitutet noterar att man egentligen är ganska nöjd. Lönebildningen går mycket bra och genererar rejäla reallöneökningar för första gången på decennier, men inte inflation.

Men massarbetslösheten har vi fortfarande kvar. Det är en förbannelse, fru talman, för enskilda människor som förvägras rätten att försörja sig, som ställs åt sidan socialt och som vaknar på morgonen och känner att de inte har någonstans att gå. Ingen begär deras kapacitet och kompetens. Vi måste tillbaka till full sysselsättning. Alla har rätt att kräva ett arbete.

Man kan naturligtvis stå här, som många från borgerligheten gör, och gnälla, tycka att det verkar så lätt och undra varför vi inte gör någonting – detta i en situation när vi har historiskt hög sysselsättningstillväxttakt. Jag tycker faktiskt att det är genant och lite hånfullt mot de arbetslösa.

Ni här vet mycket väl att problemen är strukturella. Det är stora regionala skillnader. Det är stora skillnader vad det gäller ålder och arbetslöshet. Det är skillnad om jag har ett funktionshinder eller utländsk bakgrund. Det är faktiskt inte jag eller Johnny Ahlqvist som anställer. Hur stark var er ambition och aktivitet när det handlade om antidiskriminering, t.ex. av människor med utländsk bakgrund?

Marknaden är bra och behövs. Jag håller med Stefan Attefall. Men det är marknaden – arbetsmarknaden – som ratar människor och säger att de inte platsar. Du är för gammal. Du är för halt och lytt. Du har för svart hår. Du heter Muhammed. Du ska heta Hans.

Låt oss forma en gemensam kamp mot dessa fördomar.

Det skriks efter arbetskraft, inte minst i storstäderna. Som någon nämnde har vi i Stockholm delar – Tensta och Rinkeby – där sysselsättningsgraden ligger på 20–30 %. Det är fördomar, diskriminering och kränkning av människovärdet.

En nyutkommen bilaga till Långtidsutredningen, som kommer snart, heter *Är arbetsmarknaden öppen för alla?* Där är man mycket tydlig från forskarnas sida – Lena Schröder & Co – när man visar att det inte är brist på svenskkunskaper och brist på kännedom om svensk arbetsmarknad som lägger hinder i vägen. Det är kulturellt främlingskap. Det är diskriminering. Det är fördomar som gör att det är den röda skylten som visas

när en person med utländsk bakgrund kommer och söker jobb. Låt oss gemensamt bekämpa detta i stället för att larva oss här i kammaren.

Detta utskottsbetänkande innehåller på det området i vissa fall förslag och i andra fall en avisering om förslag som just ska göra att vi ska kunna hantera detta. Det gäller det förstärkta anställningsstödet, som moderater och folkpartister avvisar. Jag förstår inte varför. Vi är uppe i över 3 000 som har det i dag. Det riktas till dem som har varit utestängda i i dagens läge över tre år från den reguljära arbetsmarknaden.

Det aviseras ett nytänkande kring det som kallas för övergångsarbetsmarknad. Det är inte lätt. Det är klart att ni kan undra varför det inte finns och tycka att det är lätt som en plätt.

Det är mycket svårt att se till att det inte bara blir socialpolitik och försörjningsstöd, så att det inte blir inläsningseffekter. Det vet ni. Gör bruk av den vetskapen!

Sysselsättningen har gått upp rekordartat. De myter som ni sprider i reservation 1 – jag ser dem när jag läser betänkandet – handlar t.ex. om att arbetsrätten är för bra. Jag läste just nu OECD:s *Employment Outlook* från i somras. OECD har gjort en total genomgång av internationell forskning, och dragit en entydig slutsats som säger: Det finns ingenting som talar för att ett starkare anställningsskydd i arbetsrätten påverkar sysselsättningen negativt. Detta är en jättegenomgång – ta och läs den!

Så här är det också när det pratas om generella skattesänkningar, och när ni pratar om lönebildning som går dåligt. Den går väl inte dåligt! Vi har starka reallöneökningar och ingen inflation. Vad gnäller ni för i så fall?

Ni säger: Men det strukturella som har skett – det har vi, de borgerliga, gjort. Det gäller t.ex. pensionsreformen. Men vad har den spelat för roll för sysselsättningsutvecklingen? Den är snarast ett problem, skulle jag vilja säga.

Jag tycker inte att det som ni presterar i reservation nr 1 är seriöst. Jag beklagar faktiskt att jag där också finner Centern. Det fick mig att tänka på något som var roligare att läsa än betänkandet, fru talman – nämligen den nya bibelöversättningen. Varför inte läsa ur Predikaren 1–2? Tomhet, idel tomhet, Kent Olsson, säger Predikaren! Tomhet, idel tomhet, allt är tomhet – i reservation 1, skulle jag vilja tillägga.

Vad har ni i realiteten att komma med när det gäller arbetsmarknadspolitik? Ni säger att regeringen inte har så det räcker till. Men vad har då ni? Folkpartiet tar bort 800 miljoner från AMS. I dag kommer krisrapporter om vad som ska hända när AMS förlorar lite pengar, och lite mer har aviserats. Ni klipper till med 800 miljoner år 2000. Hur många ska gå då? Har ni räknat, Elver Jonsson? Hur kan ni göra så här? Ni skriver att platsförmedling är den viktigaste uppgiften – och samtidigt sopar ni bort resurserna till platsförmedling och individuella handlingsplaner. Ni låtsas som om det regnar, och att inte jag finns här. Svara på mina frågor!

Sedan ryker 2 ½ miljard från åtgärdsmedlen. Vad blir det av det ut-försäkringsmässigt? Vad blir det av det när det gäller kvalitet? Har inte Elver Jonsson hört hur läget är ute i länet? Jag plågas av att vi ligger så lågt i volym som vi tvingades till för att landa under de utgiftstak som ni alltid applåderar. Ni känner till min inställning där. Men jag respekterar en uppgörelse med regeringen, och jag respekterar den budget som vi har beslutat om. Den är dock ett stort problem för sysselsättning och välfärd.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Ni kapar 2 ½ miljard, och passar på att kapa ytterligare 600 miljoner från a-kassan. Det är år 2000 om 14 dagar! Nästan 4 miljarder! Nej, var är det gamla Folkpartiet som hade socialliberala ambitioner?

Hos Centerpartiet ryker 500 miljoner extra på A1-anslaget. Hur ska det gå? Varför gnäller ni på majoriteten för att AMS har problem? Ytterligare 1 ½ miljard ryker på A2-anslaget. Det fixar sig, säger ni. Det är inte trovärdigt! Detta är att använda utgiftsområde 14 och 13 som kassakista när ni ska tricksa ihop er budget – och sedan blir det som det blir. Det här har ju ingen trovärdighet om vi skulle föra en riktigt debatt med människor från arbetsförmedlingar och arbetslösa människor, som vet vad vi pratar om. Ni måste tänka om!

Kd är inte mycket bättre. Där ryker 2,4 miljarder på A2-anslaget, men inte alls så mycket på A1-anslaget. Det är det som är det festliga när man läser detta. Ni har en gemensam retorisk allmänpolitisk ton och pratar om att det är bra att sänka skatter, att vi ska avreglera arbetsrätten, att vi ska se till att lönebildningen ska ske på arbetsgivarens villkor osv. Sedan spretar ni åt alla håll i era budgetförslag och era arbetsmarknadspolitiska förslag! Den ena vill ha flyttstöd, den andra vill inte ha flyttstöd. Den ena tar bort flera miljarder, den andra tycker att det ska vara kvar.

Jag har inte skrivit någon reservation. Alla vet att jag skulle ha kunnat göra det baserat på mina visioner. Men jag ingår i en politisk konstellation och i en majoritet. När ni formulerar ett minoritetsförslag – försök att göra det så att det på något sätt har trovärdighet eller åtminstone går att begripa!

Jag har knappast nämnt Moderaterna. Där finns en orgie i cynism, tycker jag. Ni bygger det mesta på att detta ska grejas med den generella politiken; Ge makt åt kapitalägarna! Avreglera arbetsmarknaden! Se till att facket får oändligt mycket mindre inflytande – då får de väl acceptera de löneökningar som företagen bjussar på! Skicka in Sverige i EMU-processen! Sänk skatterna! Sedan får det väl bli som det blir.

Hur ni över huvud taget, som Kent Olsson här i dag, kan tala om de stora problemen med arbetslösheten, de äldre, invandrarna, de arbetshandikappade osv. begriper inte jag. Folkpartiet och kd har i alla fall vissa ambitioner. De tycker t.ex. att de arbetshandikappade är viktiga, och plussar på lite grann där. Men de rycker bort miljarder i det allmänna, och massor av arbetshandikappade som får arbetsmarknadsutbildning osv. förlorar det. Det blir väldigt oklart när den ena accepterar förstärkt anställningsstöd och den andra inte gör det etc.

Men moderaterna har ett slags cynism, tycker jag. Titta på reservationen som handlar om långtidsarbetslösa, där ni säger nej till det förstärkta anställningsstödet. Ja, det får väl ordna sig genom att vi ger bättre villkor och skattesänkningar till företagen. Då blir väl de här människorna kanske anställda, säger ni. Men det vet väl kamraterna i kd att så går det inte till! Ni känner väl till diskrimineringen? Ni vet ju hur de äldre ratas, och ni vet vad det betyder att vara svartskalle på marknaden. Ja, det får bli som det blir, säger ni. Jag har väldigt, väldigt lite till övers för den politik som ni företräder.

Vänsterpartiet menar att det inte räcker med efterfrågepolitik. Vänsterpartiet menar att det måste till strukturpolitik – men en helt annan strukturpolitik. Det handlar om arbetstidsreformer och om kompetensutveckling. Många säger: Varför kommer inte det då? Det kommer. Det

kommer två system med miljardbelopp. Vill ni bara kasta ut det? Det är ändå inte så mycket pengar om det ska gå till alla. De här 1,35 miljarderna svarar mot 0,16 % av arbetsgivaravgiften. Ska detta sjösättas måste det till en rejäl överenskommelse med båda parterna – på bägge sidor. Vi måste förstå hur det ska kunna fortsätta, och det måste vara budgetmässigt realistiskt. Det är väl bra att det kommer, men låt oss utreda det.

Förutom efterfrågan är det viktigt att det finns trygghet och balans på arbetsmarknaden. Vi menar att fackföreningsrörelsen är oerhört viktig som representant för löntagarna i lönebildningsprocessen och i MBL-processen när det omstruktureras på arbetsplatserna. Löntagarna måste känna en trygghet i ett a-kassesystem utan bortre parentes, Kent Olsson, men med en beredskap och en stödjande hand för den som i dag inte har den kompetens som ett föränderligt näringsliv och en föränderlig arbetsmarknad kräver. Det är vad vi kallar för den produktiva rättvisan.

Om ni visade något större intresse för en realistisk arbetsmarknadspolitik och inte tog till så kolossalt mycket retorik i de övriga frågorna så skulle det gå bättre.

Vad gör vi åt småföretagen? Vi har ju t.ex. fattat beslut om stoppreglerna. Har inte Kent Olsson märkt det? Det är en stor fråga. Mängder av administrationsregler, och inte alls bara 12, är åtgärdade. Förstår Kent Olsson vad en betydande skattesänkning för de små företagen, och periodiseringsfonderna, betyder? Det är en miljardhistoria som är riktad till de mindre företagen. En riskkapitalutredning och en utredning kring regionala stödformer pågår, bara för att ta ett exempel.

Vi har gjort en skattesänkning för de vanliga löntagarna, delkompenserad i egenavgifterna. Man kan fundera på om inte det var fel i ett konjunkturläge som är starkt uppåtående. Vi ska inte ha någon överhettning. Men det fungerar så bra med lönebildning, och det är så lite av flaskhalsar, trots kompetensbrister och regionala obalanser, att vi ändå inte ser något starkt inflationstryck i ekonomin. Var glad! som sångaren säger.

Det finns dock ett problem. Det är de regionala obalanserna. Låt mig bara nämna det som står i Konjunkturinstitutets novemberrapport: Arbetslösheten i Stockholms län för de tre första kvartalen är 3,7 % av befolkningen. I de samlade skogslänen är arbetslösheten 7½ %.

Stockholms län har under den senaste femårsperioden fått 73 000 nya arbetstillfällen. Skogslänen har förlorat 25 000. Om vi inte kommer till rätta med de regionala problem som hänger intimt samman med branschstruktur, utbildningsnivå och kompetensstruktur kommer det inte att gå bra för det här landet. Vi kommer att få stora konflikter och stora sociala problem. Det är på det här området som vi ska sätta in stöten. Vi ska inte göra några generella liberaliseringar i tron att man då ska klara sig.

Många talare tidigare har undrat varför jag har ställt upp på det här, om jag lägger mig platt för regeringen och om jag inte har någonting att säga. Då skulle jag vilja läsa ur Ordspråksboken, i den utomordentliga översättningen: Den som först för sin talan har rätt tills han möter motpartens frågor.

Kent Olsson! Svara på frågan om hur ni ska klara av arbetsmarknadspolitik, utförsäkringen och kompetensutvecklingen med det budgetförslag som ni har lagt fram! Kd, Folkpartiet, Centern och Moderaterna! Svara på frågan om hur ni ska klara av de äldre arbetslösa som arbetsgi-

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

varna ratar, och svara på frågan om ni är intresserade av att ha en gemensam kampanj för att hävda människovärde och människorätt, så att folk får plats! Alla människor har någonting att bidra med. Alla människor har kompetens.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 33 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Hans Andersson lät som om han hade förväxlat riksdagens talarstol med en förstamajtribun. Det var i alla fall den retoriknivån på det hela.

Föregående år hade vi den här debatten i kammaren. Då hade Hans Andersson ett antal reservationer mot den regering som han samarbetar med. I dag har han avskaffat alla vänsterpartireservationer. Men han har inte hunnit så långt i samordning med regeringens politik att han har hunnit samordna sina anföranden med regeringsföreträdarna Johnny Ahlqvist m.fl. Johnny Ahlqvist klagar på att partierna i oppositionen är för lika varandra. Hans Andersson klagar på att vi är för olika. Ni får väl också samla ihop er lite grann. Hur vill ni ha oppositionen? Vill ni att vi ska tycka exakt likadant, eller ska vi ha olika motioner utifrån våra olika partier?

Jag ska ge ett svar på frågan om hur vi vill finansiera dessa 2,4 miljarder. Vi ligger lägre när det gäller A2-anslaget. Det beror helt enkelt på att vi gör ett antal andra åtgärder inom arbetsmarknadspolitik. Vi ökar t.ex. stödet till kommunerna, som under den här perioden kommer att skapa 8 000 fler jobb. Vi satsar på en reform för att sänka skatten vid köp av hushållstjänster. Vi ålägger AMS mindre krångel och mindre antal programområden, vilket gör att man också kan minska kostnaderna. Vi har också en rad andra åtgärder som kommer att skapa en bättre arbetsmarknad. I det sammanhanget gör vi en mycket blygsam neddragning av A2-anslaget.

Jag vill ställa en fråga till Hans Andersson. Vänsterpartiet säger sig vara ett feministiskt parti som vill värna om kvinnorna. Samtidigt kan vi i ett pressmeddelande från Kommunal läsa att anställda inom vård och omsorg säger upp sig, trots att de inte har något nytt jobb och trots att de vet att de går miste om a-kassan. Anledningen är vantrivsel och alltför stressiga jobb. Vi vet att det i första hand är kvinnor som drabbas i sådana här situationer. Frågan är vad Hans Andersson har för recept för att råda bot på det stora problem som många kvinnor drabbas av.

Anf. 34 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! För det första är problemet att ni fallerar åt bägge håll. Ni har en hoptrasslad, uselt skriven reservation 1, som innehåller retorik. Jag har exemplifierat när det gäller arbetsrätten, skatterna och lönebildningen. Ni har fel i det som står där. Gå hem och läs på det här, så kan vi ta en debatt sedan!

När det gäller arbetsmarknadspolitik, som vi skulle diskutera här, har ni fullständigt skilda system. Ni har fullständigt skilda budgetalternativ. Ni har dessutom till mycket stor del skilda förslag beträffande de olika sakområdena. Därmed är det inte meningsfullt att diskutera det som ett alternativ.

Johnny Ahlqvist och jag kanske bara koncentrerade oss på varsin sak. Tyvärr fallerar ni på båda ställena.

Sedan gällde det deltid och folk som måste sluta. Jag hoppas att vi ska kunna lösa den här frågan om att de som har fasta deltider redan har en bortre parentes. Det har ju de borgerliga partierna varit för. Men jag tycker också att det är oerhört tragiskt att människor misstrivs på sina jobb. Det handlar till stor del om underbemanning och om dålig arbetsorganisation. Det finns mycket som har kommit i utredningsform under senare tid som skulle kunna gynna en bättre utveckling. Vi kan ha ett samarbete när det gäller det. Det är mycket bra, Stefan Attefall. Det finns oändligt mycket att göra inom vård och omsorg när det gäller att förbättra arbetsvillkoren.

Hushållstjänster är ett av era alternativ. Låt mig notera att det står under rubriken *Arbetsmarknaden för kvinnor*. Hur kan det komma sig, Stefan Attefall?

Anf. 35 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Hans Andersson läser vår reservation 1 på ett ganska uselt sätt, tyvärr lika lösryckt som han läser ur Bibeln.

I den reservationen skisseras en annan färdriktning för arbetsmarknadspolitiken. Sedan har självfallet olika partier olika program. Är det inte så att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet också har tre olika program? Eller är ni exakt likadana partier med samma förslag? Om ni har tre olika program undrar jag hur ni har kunnat samsas om den här budgeten. Tyvärr verkar det som om den kompromiss som har skett har skett helt på regeringens villkor. Vänsterpartiets inflytande har varit mycket marginellt och Miljöpartiets är obefintligt. Frågan är då hur det går med idén om kompetensutveckling, som Hans Andersson var med och förhandlade om när ni höjde skatter. Hade Hans Andersson och de andra runt förhandlingsbordet ingen idé om vad man skulle använda pengarna till? Inte ens den första januari har man en utredare på plats. Är det så idéfattigt hos Vänsterpartiet? Då är det klart att det är lätt att samsas med en regering som inte heller har några idéer. Två tomma kärl kan alltid bli två tomma tunnor. Det är väl ingen skillnad.

Sedan vill jag ta upp situationen på arbetsmarknaden för kvinnor. Är det inte ett problem att det ofta bara finns en arbetsgivare för kvinnor? Nu handlar detta inte bara om deltidsanställda, utan det handlar om samtliga anställda. Jag har exempel från Lycksele, där min mamma och pappa bor. Där säger sju av nio barnmorskor upp sig i protest mot arbetsgivaren. Jag vill bara nämna att det är ett socialdemokratiskt styrt landsting. Är det inte ett problem att det bara är en arbetsgivare? Ser vi inte hur t.ex. lönerna kan stiga när det finns konkurrerande alternativ, flera arbetsgivare? Bemanningföretagen har faktiskt varit ett lyft för många kvinnor. De har kunnat få högre lön, eftersom man har kommit in och konkurrerat om arbetskraften. Men är det inte ett problem att vi har en så könsuppdelad arbetsmarknad? Är det inte ett problem att det inte finns någon substans bakom pengarna till kompetensutveckling? Är det inget problem att det faktiskt är ganska tomt i den tunna som Hans Andersson, Johnny Ahlqvist och Barbro Feltzing har samsats i?

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 36 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det där var ett sätt att försöka hitta något i byxfickan. Men det kommer inte fram någonting.

Det första tycker jag är viktigt. Stefan Attefall undrar hur tre partier kan ha samma politik. Det är ju det som är politik. Vi är tre partier med mycket olika uppfattningar i många frågor. En del frågor utreder och fightas vi fortfarande om. Det är ingen hemlighet när det t.ex. gäller arbetstidsfrågan. Men vi har ställt oss bakom ett majoritetsförslag. Det går ju att förstå vad majoriteten har för förslag. Men vi är tre olika partier. Det är väl abc för en riksdagsledamot att försöka förstå det.

Sedan gällde det den könssegregerade arbetsmarknaden. Stefan Attefall vet ju att det är en av våra viktigaste frågor. Vi vill försöka skriva in det som ett särskilt mål. Vi har hållit på år efter år. Vi lägger stort tryck på just den delen i politiken. Men på vilket sätt blir det mindre segregering för att ni får in kvinnorna i pigjobb eller i hushållsnära tjänster i hemmen? Det är ju på de jobben de finns, höll jag på att säga. Ni bidrar ju inte ett dugg.

Utskottet tog i alla fall ett initiativ och gör ett tillkännagivande om att när SWIT nu fortsätter i datautbildning ska kvinnofrekvensen upp. Det är bra. Utbildning och att bryta en könssegregerad arbetsmarknad – det är detta det handlar om för att män och kvinnor ska bli jämställda. Är det något vi satsar på är det detta. Ni går hand i hand med Moderaterna, som plockar ned anslagen till JämO, som inte är intresserade av lönediskriminering osv.

Låt mig dock säga något som är lite positivt. Stefan Attefall frågade om lärlingsutbildning. Ja, vi har tagit upp det i många år. Vi hade med det i förra årets motion. Vi är intresserade av det. Det är en svår fråga – den ska samordnas mellan utbildnings- och arbetsmarknadssystemen, och parterna ska vara inkopplade. Det finns mycket att göra där. Kanske kan vi göra det hand i hand.

Anf. 37 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Tyvärr har ju regionalpolitiken gått över till näringsutskottet, så vi ska kanske inte föra någon stor diskussion om de frågorna här. Annars hälsar jag Hans Andersson välkommen att diskutera dessa frågor. Centerpartiet har diskuterat dem ganska länge men inte fått särskilt mycket stöd från Vänsterpartiet.

En mycket marginell men dock inte helt oviktig punkt i det här betänkandet är att småföretagarna får en väldigt liten stimulans till kompetensutveckling i det förslag till grunder för det nya mål 3 som ska tas fram. Där har jag inte sett något stöd från Hans Anderssons sida.

Sedan gällde det detta med övergångsarbetsmarknad. Det är fortfarande så att man har prövat detta på lite olika ställen i landet. Man har på frivillig väg och tillsammans med arbetsförmedlingen gjort insatser för att människor ska kunna pröva olika former av arbetsmarknad. Ändå säger Hans Andersson att detta tar väldigt lång tid. Men man kan alltså plocka in skatter för att finansiera någonting som man inte inför. Det är också en politik som kan ifrågasättas.

Men Hans Andersson har kanske inte så många argument här. Det har rösten visat ibland. De gamle säger: Vid svag argumentation, höj rösten. Det är kanske på det viset vi ska föra den här debatten i framtiden.

Anf. 38 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Vi har inte plockat in några särskilda skatter för övergångsarbetsmarknaden, men vi har motionerat om det från Vänsterpartiet i flera år. Vad det handlar om är att när man inriktar arbetsmarknadspolitiken mer på högkvalitativ utbildning nära den reguljära arbetsmarknaden, låt oss kalla det för tillväxtlinjen, är det jättebra och man får bort flaskhalsar – kanske. Men när det visar sig att vi har människor i en numerär av hundra tusen som har varit inskrivna länge och som har problem därför att de ratas av arbetsgivarna måste vi hitta lösningar som gör att de inte blir fångar i ett försörjningssystem där de är livrädda för att utförsäkras.

Det finns dock ingen skattehöjning för det här. Vad det gäller är helt enkelt: Hur ska man göra detta utan att det blir dessa inlåsnings effekter på kommunal nivå? Hur ska detta bli någonting som inte blir en avstjäpningsplats utan någonting där man har en värdig del i arbetsmarknaden? Vi har gemensamt tittat på t.ex. Det finns bruk för alla, och det är mycket detta som ligger bakom vår tanke.

När det gäller mål 3 är det någonting som mycket styrs från EU-håll. Jag tycker att det är viktigt att egenföretagare får del i detta både i det nya system som kommer och i det här. Jag ska gärna jobba ihop med Margareta Andersson för att egenföretagarna inte ska få en sämre ställning, för de har ofta mycket stora kompetensproblem.

Sedan tycker vi just att arbetsmarknadspolitik inte är regionalpolitik. Arbetsmarknadspolitik ska ge ett stöd för individen att hävda sig på arbetsmarknaden. Därför tycker vi t.ex. att flyttstöd är bra. Men det får inte leda till att vi flyttar bort folket från glesbygden, utan vi måste ha en kraftfull politik som skapar en infrastruktur där man kan bo och leva.

Sedan sade Margareta Andersson att ni inte hade fått så mycket stöd från Vänstern. Jag vet inte om vi har fått så mycket stöd från er. Det beror väl lite grann på budgetsituationen. Men vi har väldigt ofta tagit gemensamma tag när det gällt regionalpolitiken. Det kan vi vara stolta över, Margareta Andersson från Centern.

Anf. 39 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ser fram emot ett fortsatt och förbättrat samarbete på det regionalpolitiska området. Det kommer visserligen att bli även andra som deltar i det.

Man kan utnyttja även arbetsmarknadspolitiken för att förstärka regionalpolitiken. Jag håller med om att arbetsmarknadspolitiken framför allt ska innebära att man underlättar för människor att få nya jobb, men det finns fler sätt att göra det än att bara se till att människor flyttar på sig och flyttar till Stockholm. Där händer väldigt mycket men inte allting. Och den som flyttar utan att ha ett jobb har inte större chans att få det i Stockholm än någon annanstans.

Därför är också det här med kompetensutvecklingen någonting som vi har arbetat för ganska länge. Jag hoppas att även det kan komma snart. Jag är också förvånad över att det inte har kommit med här. Det fanns väldigt tydligt med i propositionen, men jag får ställa samma fråga till Hans Andersson som jag ställde till Johnny Ahlqvist: Vad är det man väntar på? Här finns försök gjorda, och man bör kunna arbeta vidare på detta.

Prot.

1999/2000:41

7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Vi var för flera år sedan uppe i Hälsingland och tittade på ett sådant försök. Det var i samma veva som Ulrica Messing blev minister. Då kikade vi på företag där man höll på med kompetensutveckling. Det finns alltså förslag. Det finns modeller att använda. Varför sätter man inte i gång detta lite snabbare? Hur länge ska vi vänta?

Anf. 40 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Ja, Margareta Andersson, det finns massor av försök, både när det gäller projekt som har drivits och när det gäller olika former av kompetensutveckling. Men det är *en* sak. En annan sak är att göra generella regelsystem. Då ska man vara väldigt försiktig. Annars kan det gå som när salig Börje Hörnlund, arbetsmarknadsministern, körde i gång 80 000–90 000 arbetsmarknadspolitiska utbildningar. Jag tror att 500 personer gick floristutbildning i Göteborg. Då gick man hastigt fram för att klara statistiken. Men det hade inget värde för arbetsmarknaden eller för människorna.

Men om nu Margareta Andersson önskar så här goda ting och vill samarbeta ställer jag upp. Men mitt problem är då: Varför drar ni bort 2 miljarder kronor från just arbetsmarknadspolitiken, som skulle kunna generera utbildning, individuell handledning på förmedlingskontoren, praktik och nya, goda, käcka idéer kring övergångsarbetsmarknaden? Det är mycket pengar. Mer än 10 % av budgeten försvinner 14 dagar innan året börjar. I tidningarna kan Margareta Andersson läsa hur jobbigt man tycker att det är med de nedskärningar som jag, tillsammans med Björn Rosengren, har varit med om att göra för att klara budgeten i stort.

Jag tycker att Margareta Andersson borde ta sig en funderare. Därför, när hon kommer ut ur garderoben, kan vi dansa en schottis ihop till fromma för de arbetslösa.

Anf. 41 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Det har redan sagts att detta är en historisk dag, och visst stämmer det. Vi har ju här blivit examinerade av Hans Andersson. De flesta av oss blev underkända, men det får vi väl försöka orka leva med.

Han ursäktar sig nästintill för att det saknas reservationer från hans eget parti i dag, och visst blåser det nya vindar. Det var annat förr. Då var det attack mot den högervändning som Johnny Ahlqvist och socialdemokratin stod för – den som Vänsterpartiet nu ställer upp på. Visst kan den ideologiska glidningen noteras. Jag vill inte anklaga den, för det är bra om också Hans Andersson drar sig mittåt.

Han säger också klädsamt att han inte är nöjd, att man har haft en hel del olika önskemål som visserligen mest utmynnat i utredningar, men ändå. Så landar han på: Men vi har en massarbetslöshet. Han säger det flera gånger, han använder kraftuttryck och han höjer dessutom rösten. Så det är naturligtvis helt rätt när han säger att det inte är bra.

Sedan menar han att vi laborerar med siffrorna, vi som är kritiska till påståendet att det ändå inte var så bra, t.ex. när jag påpekade att det var flera hundra tusen fler i jobb när vi hade det bästa läget under efterkrigstiden. Han antydde vidare att eftersom vi har strukturella förändringar är det inte att begära att lilla Sverige skulle kunna klara det här. Men det finns länder som klarar det ett stycke bättre än Sverige, länder som inte

har socialistiska regeringar men där förbättrings- och förändringstakten har varit klart större.

Därför menar jag att när Hans Andersson bullrar på här är det lite av samma tomhet som han själv nämnde i sitt citat. Jag tror för övrigt, fru talman, att vi skulle kunna få större samstämmighet innanför bibelpär-marna än om vi jämförde våra partiprogram.

Anf. 42 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag menar allvar när jag höjer rösten. Jag menar faktiskt allvar. Folkpartiet skriver att man starkt vill främja platsförmedlingen och de individuella handlingsplanerna. Så brukar Folkpartiet säga, och jag brukar tro på det. Sedan plockar man bort, i ett läge när alla vet hur jobbigt det är på förmedlingarna, 800 miljoner kronor – nästan lika mycket som Centern, men inte riktigt. Och så sopar man bort 2,5 miljarder – jag talar då om nästa år – och hänvisar till några allmänna synpunkter på skattefrågor och företagspolitik. Det finns ju inga möjligheter att vi klarar dem som är svårt utsatta. Då tänker man att de kanske lastas över till a-kassan i stället. Men, nej, på a-kassan görs en besparing på 600 miljoner, alltså 4 miljarder sammanlagt.

Och inte nog med det, Elver Jonsson, därför att ni gillar inte det förstärkta anställningsstödet. I dag är det 3 000 som har varit långtidsinskrivna, dvs. i mer än tre år, som har fått förstärkt anställningsstöd. Det skulle de inte ha fått med er politik, inte heller år 2000. De måste väl hamna någonstans, antingen i a-kassan eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Detta går inte ihop.

Jag var oerhört kritisk mot Folkpartiet för två år sedan, men då tror jag att det var någon annan än Elver Jonsson som hade gjort budgetalternativet. Förra året blev det lite bättre. Men nu är det någon som har varit där igen och behövt pengar, och då orkade inte Elver hålla emot, utan det rann pengar ur spargrisen. Men om ert alternativ hade blivit verklighet hade det drabbat de arbetslösa. Icke så ska vi ha det.

Anf. 43 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror ändå att Hans Andersson blir svaret skyldig här. Hur förklarar Hans Andersson regeringens förslag, som Vänsterpartiet har ställt sig bakom, att fler ska ut i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och att det ska satsas mindre pengar? Samtidigt har vi ju i utskottet sagt att det bör vara en högre kvalitet på arbetsmarknadsutbildningen som leder till jobb, och de blir ju kortsiktigt inte billigare. Jag tycker att Hans Andersson först ska reda ut ekvationen hur man kan släppa ut fler i arbetsmarknadsutbildning med förutsättningen mindre pengar och högre kvalitet.

Sedan gör Hans Andersson samma misstag som en hel del gör, nämligen att göra jämförelser med den politik som vi nu lever med. Men observera att Folkpartiet har förordat en annan arbetsmarknadspolitik med en utvidgad arbetsmarknad där fler jobb kan erbjudas, nya jobb kommer till och där vi också plockar bort en del hinder. Den kombinationen av en aktiv näringspolitik och en god insats för arbetsmarknadsutbildning etc. menar vi är bärande och inte den hårda instyrning som framför allt Vänsterpartiet har på den mer byråkratiska delen.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Till sist, fru talman, vill jag bara säga några ord om den regionala obalansen, som Hans Andersson har ställt sig bakom och som inte går att hejda. Nu går det med turbofart i fyra fem storstadsområden, men norr om Dalälven är det knappast någon kommun som har ökad tillväxt. Det problemet är ju också ett arbetsmarknadsproblem som är större än någonsin. Därför förvånar det mig att Hans Andersson inte i den delen reser högljudda invändningar.

Anf. 44 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jo, Elver Jonsson, jag reser invändningar mot det, och de ska vara högljudda. Jag tittar nu på novembersiffrorna som visar att Uppsala och Stockholms län har sänkt obalanstalet med 20 % på ett år. Man har lyckats att sänka med 4 % i Örebro län, Blekinge, Skåne, Gävleborg och Västernorrland. I Norrbotten är siffran ännu lägre. Klyftorna är oerhörda, och de ökar.

Jag har läst noga i ert budgetförslag, och det finns inte någonting där som skulle förbättra situationen. Enligt min uppfattning skulle den försämras regionalpolitiskt. Men oavsett vilka förslag vi, regeringen och oppositionspartierna har lagt fram är det alldeles uppenbart att vi inte tycks klara att stoppa utvecklingen mot ökade regionala obalanser. Låt oss inte låtsas som om vi klarar det. Låt oss i stället kraftsamla och ta varandra i hand för att se om vi kommer någon vart.

När det sedan gäller utbildningen och volymen är siffran långt nere – 117 000–118 000. I och för sig minskar alltid siffran inför jul. Jag tror inte att vi med nuvarande anslagsnivå i betänkandet kan upprätthålla en så hög andel i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Men man kan alltid komma tillbaka. Och som Elver Jonsson har märkt står det gång på gång, och har alltid stått så länge vi har haft något att säga till om, att om det inte ser ut att gå vägen med arbetslöshets- och sysselsättningsmålen, ska regeringen kunna återkomma med effektiva åtgärder.

Sedan bara till sist: Vi kan ju alltid säga att med vår politik blir det mycket bättre osv. Men det går inte att göra det med trovärdighet när vi just nu har en historiskt hög sysselsättningsutveckling på den privata sidan. Den privata sysselsättningen har legat på ungefär 100 000 under ett halvår jämfört med föregående månader. Den ligger i dag mellan 65 000 och 70 000, precis som Sandro Scocco säger. Den kan ju inte öka i rekordfart hur länge som helst, men vi måste se till att vi fortsätter sysselsättningsutvecklingen.

Antalet lediga platser i november var rekordmånga. Jag tror att det var lika många som 1989. Häromsistens var antalet 41 000.

Så jag är ändå relativt trygg och hoppas att även Elver Jonsson ska sova gott, åtminstone till i morgon.

Anf. 45 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Fru talman! Ack, det är inte lätt att äntra talarstolen efter Hans Andersson. Hur mycket jag än anstränger mig, kan jag aldrig ens komma i närheten av de demagogiska höjder som han lyckades svinga sig upp på. Å andra sidan slapp jag ju vara med i den poängutdelning som domare Andersson har ägnat sig åt den senaste timmen.

Det går bra för Sverige, inledde Johnny Ahlqvist sitt anförande med. Ja, för kollektivet Sverige går det rätt hyggligt just nu. Vi har en hygglig

ekonomisk tillväxt och en hygglig sysselsättningstillväxt, fast Hans Andersson underlät att nämna att tillväxten sker från en historiskt låg nivå.

Regeringen har sanerat statsfinanserna, i huvudsak genom att kraftigt höja vårt redan höga skattetryck och genom att försämra den offentliga servicen. I stort sett inga åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med våra grundläggande strukturella problem.

Nu är inte Johnny Ahlqvist här i kammaren, men fru talman kan väl hälsa honom att även vi moderater gläder oss åt de små glädjeämnen som nu finns på den svenska arbetsmarknaden. Samtidigt frågar vi oss ängsligt: Vad händer med Sverige när det blir lågkonjunktur igen?

Internationella bedömare brukar ju framhålla Sverige som världens mest konjunkturkänsliga land på grund av vårt höga skattetryck och vår stora offentliga sektor.

Sedan måste man tyvärr konstatera att för många svenskar går det inte alls bra. Socialdemokraterna brukar skrämman med att den moderata politiken leder till ett tvåtredjedelssamhälle. Om något kan vi konstatera att det är precis det som den socialdemokratiska politiken har lett till.

För att blika fackförbunden värnar man om dem som har jobb, "the insiders", medan "the outsiders" får allt svårare att få in en fot på arbetsmarknaden. LO-ordföranden har ju t.o.m. gått ut och sagt att LO ska stå i vägen, dvs. i vägen för alla förändringar i arbetsmarknadens funktionsätt som skulle kunna leda till en modernisering och en anpassning av regelverket till det nya arbetslivets behov. I denna sin strävan har LO så här långt varit mycket framgångsrikt.

Enligt den senaste statistiken som presenterades i går uppgår nu den totala arbetslösheten i vårt land till 8,5 %, varav 2,7 % befinner sig i vad Socialdemokraterna även i brinnande högkonjunktur envisas med att kalla konjunkturberoende åtgärder. Det är inte mindre än 363 000 personer för vilka det inte alls går bra. Men den förfärande sanningen är ju att långt mer än en miljon människor, 15 %, befinner sig utanför den reguljära arbetsmarknaden, om man ser till alla dem som har förtidspensionerats av arbetsmarknadsskäl, som deltar i Kunskapslyftet eller på annat sätt är latent arbetslösa.

Moderata samlingspartiet har i många sammanhang, bl.a. i motion 1999/2000:A282 anvisat de strukturella reformer som måste till för att långsiktigt få ned arbetslösheten. Min kollega Kent Olsson har också varit inne på detta. Det gäller

- sänkta skatter på arbete och företagande
- bättre företagsklimat och minskat krångel
- reformer som gör det lättare för företagen att nyanställa
- satsning på kompetensutveckling
- åtgärder för ett ökat konkurrenstryck i hela ekonomin
- slopande av offentliga monopol – framför allt
- införande av ett system med lärlingsutbildning i företagen
- satsning på forskning och teknikutveckling.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Och vad gör regeringen? Först slår den ut stora delar av företagsamheten genom höga skatter, inte minst på arbete, och en rigid arbetsrätt. Sedan försöker den reparera skadorna av den egna politiken genom en flora av projekt. Sverige håller på att få en projektekonomi. Inte minst vår regionalpolitik är ett bra exempel på detta.

Det gäller också arbetsmarknaden för en stor del av kvinnorna, och där är projektekonomin mycket påtaglig. Regeringen talar alltid om att *mainstreaming* är huvudprincipen för jämställdhetsarbetet, men den lever inte alls som den lär. En stor del av regeringens skrivelse om jämställdhetspolitiken inför 2000-talet är en uppräkningslista av alla de mer eller mindre vildvuxna projekt som pågår i landet. Det är sida upp och sida ned med projekt. All erfarenhet visar emellertid att det bestående värdet av sådana projekt i allmänhet är rätt klen – när projekttiden och projektpengarna är slut brukar verksamheterna i allmänhet klinga ut.

I EU-kommissionens rekommendation i september om genomförandet av medlemsstaternas sysselsättningspolitik riktas kritik mot Sverige bl.a. för att här råder stor segregation mellan könen i olika yrkeskategorier och för att vi har den största skattebördan på arbetsinkomster i hela EU – 58 %, mot EU:s genomsnitt på 43 %. Kommissionen slår fast att Sverige bör vidta åtgärder för att minska skattebördan på arbetsinkomster och av jämställdhetsskäl minska könssegregeringen på arbetsmarknaden. Vi moderater anser att regeringen snarast bör vidta åtgärder för att efterkomma kommissionens rekommendationer.

Den socialdemokratiska regeringen brukar berömma sig av att ha haft ett avgörande inflytande på Amsterdamfördragets utformning så att EU har blivit en sysselsättningsunion. Då är det mycket märkligt att just Sverige år efter år struntar i kommissionens och rådets rekommendationer.

För att efterkomma kommissionens rekommendationer krävs att Sverige genomför just den typ av strukturella reformer som vi moderater sedan länge har förespråkat. Regeringen synes oförmögen till detta. I stället hemfaller den åt projektekonomi.

Den enskilt viktigaste uppgiften för att minska könssegregeringen är att upphäva de offentliga monopolen, framför allt på de verksamhetsområden som är starkt kvinnodominerade, dvs. undervisningen, sjukvården och omsorgen om barn och äldre.

En majoritet av Sveriges förvärvsarbetande kvinnor finns i den offentliga sektorn, och där har den enda arbetsgivaren effektivt kunnat förhindra en anständig löneutveckling. Det har givit svenska kvinnor en oacceptabelt dålig avkastning på investeringar i utbildning. Det har också skapat inlåsnings effekter.

Jag förstod av Johnny Ahlqvists anförande att han är mycket skrämmd av detta med att släppa en marknad fri; planhushållning och kommandoekonomi ska det vara även i fortsättningen i vårt land.

Men en marknad innebär inte mer än att kvinnorna som är verkamma på de områden som jag nämnde får flera olika aktörer att välja mellan. Om det finns fler arbetsgivare som konkurrerar om arbetskraften är de tvungna att konkurrera genom bättre löner eller bättre anställningsvillkor i övrigt.

Våra sjuksköterskor är ju ett mycket intressant och mycket talande exempel på vad som börjat hända sedan de har fått en marknad, hur

mycket socialdemokraterna än har försökt förhindra detta. Nu har de börjat flytta till Norge eller säger upp sig hos landstinget och tar anställning hos bemanningsföretag, och hux flux har de kunnat höja sina löner mycket betydligt.

Kommissionens andra krav var, som jag nämnde, sänkt skatt på arbete, särskilt för låginkomsttagarna. Den nuvarande skattenivån i Sverige har prisat ut många enklare jobb från arbetsmarknaden.

Tjänstesektorn är särskilt priskänslig. För att bara nämna en del av den, har vi i flera motioner visat att sänkt skatt på hushållsnära tjänster snabbt skulle få i gång en marknad där det finns en tillväxtpotential på tiotusentals jobb. Efterfrågan på tjänsterna finns där, och människorna som vill utföra dem finns där också. När ska regeringen ta sig samman och lyfta bort den förlamande pigjobsstämpeln?

Anf. 46 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga hur Christel Anderberg tolkar situationen. Om jag läser arbetsmarknadsutsikterna, rapporten från AMS, och novemberprognoserna från KI, och om jag går igenom alla länders BNP-utveckling, sysselsättningsutveckling osv. ligger Sverige bäst till. Jag tror att det är väldigt jobbigt för er. Jag tror att ni i grunden var övertygade om att detta var omöjligt i en ekonomi med en hyfsat stark arbetsrätt, med den lönebildning som vi har i Sverige, med det skattesystem som vi har i Sverige och med den arbetsmarknadspolitik som vi har i Sverige.

Här faller det bättre ut. Här har vi en bättre sysselsättningsutveckling, bättre tillväxt, lägst inflation och en fungerande lönebildning. Det måste vara svårt för er att förstå detta. Det borde ni tänka på, när ni nu har en generell kritik därför att ni menar att det egentligen inte går att göra som vi har gjort i Sverige och få en bra utveckling. Statens institut, OECD eller vilket institut man än tittar på dokumenterar att det här går mycket bra.

Min andra fråga gäller att ni moderater i reservation 8 säger nej till särskilda åtgärder riktade till långtidsarbetslösa. Det är en politik som inte fungerar, säger ni. Vad har ni då i stället för dessa människor, t.ex. de 3 000 långtidsinskrivna, som redan har jobb tack vare det här systemet?

Anf. 47 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Att yvas så väldigt mycket över 3 000 jobb när det står en miljon människor utanför den ordinarie arbetsmarknaden är nästintill patetiskt.

Jag vet inte riktigt vilken tidsrymd som BNP-jämförelsen avser, Hans Andersson. Faktum är, som jag tror att Stefan Attefall nämnde för en stund sedan, att Sverige för knappt 30 år sedan var världens tredje rikaste land. Sedan har vi rasat utför i välståndsligan ned till 17:e eller 18:e plats, och vi går fortfarande kräftgång. Det är inte någon imponerande utveckling av BNP per capita enligt min och moderaternas uppfattning.

Visst, det är mycket som går bra i Sverige just nu. Från att ha haft en urusel ekonomisk tillväxt i många år ser tillväxten nu ganska bra ut. Men jag sade i mitt anförande att det i stor utsträckning kan vara ett fenomen som beror på att vi befinner oss i en högkonjunktur. Sverige är det land

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

som är mest känsligt för konjunktursvängningar – på grund av det höga skattetrycket, den offentliga sektorn m.m. Sverige vippar omkring en liten eka på det stormdrivna havet. Det är roligt så länge det går bra, men risken är uppenbar att det kommer att gå kolossalt illa när vi kommer in i nästa högkonjunktur. Ekan Sverige kan då gå i kvav.

Anf. 48 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag är inte alltid så säker på min sak, och detta är svåra saker.

Jag tycker inte om när Christel Anderberg säger: ”Ja, titta på de 3 000. Vi har ju en miljon!” Det är äpplen och päron. Det är 3 000 personer som efter att ha varit i en åtgärd i sex veckor har fått jobb. De hade inga möjligheter tidigare. De är långtidsinskrivna.

Kan vi inte resonera lite mer sakligt om en sådan fråga? Jag tror att det ligger någonting i detta, men inte bara för att jag motionerade om det för några år sedan. Jag kan också vara skeptisk i sådana lägen, men jag tror att detta kan gå bra. Vi skjuter prick precis på dem som mest behöver samhällets stöd. Att bara avvisa förslaget för att ni inte gillar det och för att det inte är något alternativ är faktiskt lite oansvarigt inför den gruppen av människor.

BNP-måttet gäller för 1997–1999 och prognosen för 2000–2001. Finland ligger över oss, men i övrigt ligger vi högre än alla andra – lägst inflation, goda reallöner. Det är inte högkonjunkturen som från början har skapat detta. Vi låg långt före Europa i övrigt. Det berodde på att vi hade en lönebildning som gav löntagarna rejäla reallöneökningar 1995–1997. Då sade många att det skulle gå åt pipan, att det bara blir inflation och att butiksbiträdena har fått för mycket. Nej! Det blev köpkraft, och det blev jobb. Sedan kom en högkonjunktur efter depressionen när Asienkrisen klingade ut.

Titta på fakta! Fakta sparkar – som man brukar säga. Då duger inte de retoriska ideologiska reservationerna. Särskilt illa passar de när de skrivs ihop med Centerpartiet, Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna. Ni har egentligen helt olika politik, vilket också syns i den praktiska budgetpolitiken.

Anf. 49 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag tror inte ett dugg på Hans Andersson som prickskytt. Jag skulle hellre ta fram den stora hagelbössan och få en större träffyta med större generella åtgärder.

Det är roligt att de 3 000 människorna har fått jobb tack vare det riktade anställningsstödet. Men det är en sådan försvinnande liten del.

När vi talar om kostnaderna för a-kassan och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna handlar det om minst 100 miljarder kronor per år i riktade projekt, i stället för att använda de pengarna nu när det är högkonjunktur för att vidta de långsiktiga strukturella förändringar som den svenska arbetsmarknaden behöver för att kunna fortsätta med den positiva utveckling Hans Andersson var inne på.

Fru talman! Det har skrivits böcker i konsten att ljuga med statistik. Om man som Hans Andersson plockar fram en tillräckligt avgränsad tidsperiod kan man naturligtvis bevisa vad som helst med statistik. Men långsiktigt, ända från 1970, har Sverige gått kraftgång. Sverige fortsätter

att backa. Detta vill vi moderater ändra på med hjälp av vår ekonomiska politik.

Anf. 50 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 under mom. 2.

Fru talman! Det behövs en förändring i arbetslivet och i samhället för övrigt när det gäller bemötande och attityder gentemot personer med funktionshinder. Det visar inte minst Lindqvists utredning, Lindqvists nia. Jag tror att vi alla är överens.

Enligt AMS bedömning är det ett stort problem att vissa arbetssökande marginaliseras på arbetsmarknaden. Det kan gälla äldre arbetshandikappade, utomnordiska medborgare med kort skolutbildning, korttidsutbildade inom yrken där arbetskraftsefterfrågan minskar samt också ungdomar som inte fullföljt gymnasieutbildningen med godkända betyg.

Detta problem känner man väl till ute på arbetsförmedlingarna. Det borde inte komma som en överraskning, utan AMS bedömning visar tvärtom tydligt att regeringens politik totalt misslyckats när det gäller det långsiktiga och målmedvetna arbetet med att se möjligheter men också att lösa problemen kring dessa människor.

Vi menar att en aktiv arbetsmarknadspolitik innebär utbildning, individuellt anpassade åtgärder och en effektiv matchning mellan arbetssökande och arbetsgivare. Detta gäller hela arbetsmarknaden och i synnerhet de arbetshandikappade. En långsiktig och trovärdig arbetsmarknadspolitik innebär också att följa upp och stödja de särskilda projekt och processer som initierats av folkörerelser tillsammans med kommuner och arbetsförmedlingar.

Man ska inte behöva, som ansvariga i processen "Det finns bruk för alla" i Falköping, leva i ovisshet och komma till Stockholm med mössan i hand och tugga medel varje år. En rapport från forskningsstationen i Mösseberg visar att det var huvudsakligen staten, landstingen och försäkringskassan som tjänade på "Det finns bruk för alla", medan kommunernas kostnadsminskning var relativt liten sett i förhållande till den stora andel av projektkostnader som betalas av kommunerna.

Vi vet också att processen är en vinst för samhället. I synnerhet visar rapporten att den är en stor vinst för människor som deltar i processen.

En lönebidragsanställning bygger på förtroende mellan handläggare, anställda och arbetsgivare. En anställning och introduktion kan ta lång tid att förbereda. Därför var regeringens indragning av lönebidragsmedel olycklig och kom definitivt vid fel tidpunkt. Det är ju nu när arbetsmarknadsläget förbättrats som möjligheterna till arbete ökat även för arbetshandikappade. Man borde satsa mer. I t.ex. mitt eget län har det varit stopp sedan sommaren när det gäller nyanställningar med lönebidrag, trots att det i dag finns företag som står i kö och som har möjlighet att ta emot anställda med lönebidrag.

Jag uppskattar utskottets förslag att även Samhallsanställda ska omfattas av det förstärka anställningsstödet. Då undviker man det problem som jag fick information om i går när jag besökte Samhall i Strömstad. Man hade förberett en kvinnas övergång till den reguljära arbetsmarknaden, men arbetsgivaren ändrade sig på grund av att han fick möjlighet att ta in en person som omfattades av det förstärka anställningsstödet.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Margareta Persson, ordförande för Nationella folkhälsokommittén, säger i ett pressmeddelande angående stress och barn att barns hälsa har att göra med att de behöver bli sedda och att föräldrarna har tid med dem. Vid ett telefonsamtal i går kväll med en chef på AMI i min valkrets uttryckte hon precis detsamma. Svaga grupper på arbetsmarknaden behöver någon som ser dem.

Det är nu i ett positivt arbetsmarknadsläge som människosyn och solidariteten med svaga grupper ställs på prov.

Anf. 51 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Det är en intressant debatt som pågår. Det är egentligen synd att salen inte är fylld av intresserade åhörare. Det är en viktig debatt. Mitt inlägg i debatten ska handla om frihet med arbetsmarknadsmedel.

Under de senaste veckorna har jag haft möjlighet att besöka många och uppleva boende i det som ni talar så mycket om i dag, en regional obalanserad ort – en del av Värmland eller hela Värmland, Dalsland eller Dalarna, Jämtlandsdistrikt som ingår i den regionala obalansen. Där fungerar inte de regelverk som vi bygger upp. Man måste komma fram till större frihet i arbetsmarknadspolitiken.

När jag lyssnar här i dag och hör socialdemokrater och vänsterpartister, måste jag säga att jag såg en buss som åkte fylld med långtidsarbetslösa. Johnny Ahlqvist var chaufför och Hans Andersson hans *co-driver*. Det är ingen servostyrning på den bussen, utan den går rakt fram. Målet, avstigningsstationen för de långtidsarbetslösa, är oklart. Det är vi som bestämmer. Vi släpper inte fram någon frihet i Sverige, utan det kommer mer och mer regelverk i stället för mindre. Avreglera mera – nej, reglera mera. Så känns det att det är på väg att bli i arbetsmarknadspolitiken.

När vi träffar arbetsförmedlarna i Hagfors, Munkfors, Storfors, Bengtsfors eller Töcksfors säger de: Det här går inte. Vi kan inte använda regelverket på det sätt som ni bestämmer i arbetsmarknadsutskottet och skickar vidare till Arbetsmarknadsverket. Det sitter arbetsförmedlare ute i landet som mår mycket dåligt på grund av att de inte får använda de medel som de fått.

Jag vet att jag kommer att få höra: Partiet har mindre medel till arbetsmarknadsåtgärder. Det är rätt, men jag tror att om de medel som finns fick användas av arbetsförmedlarna på ett sätt som inte var så reglerat, skulle vi se helt andra möjligheter.

Hans Andersson är så biblisk i dag. Jag har inte stått så mycket i predikstolen, jag har suttit mycket på orgelläktaren. Det finns en ny psalm som jag ska citera en liten del av, och jag ska sluta med den också. Jag tror att många arbetsförmedlare känner så här i dag:

”Vårt fängelse är byggt av
rädslans stenar.

Vår fångdräkt är vårt eget knutna
jag.”

”Jag” tror jag är vi som beslutar om regelverken, eller om jag ska drista mig till att säga ni som gör det, för det är majoritetsbeslut.

För ett år sedan i dag när jag stod här hade det stora varslet på TVAB kommit. Jag minns att Johnny Ahlqvist och jag träffade Rosengren m.fl.

för att försöka få hjälp med att lösa arbetsmarknadsproblemen i västra Värmland. Som tur är har konjunkturen ändrat sig även i de delarna av Sverige. I dag ser det bättre ut. Men när jag i går hade samtal med arbetsförmedlarna sade de att det beror på att de varit tvungna att ta ut svängarna lite grann på arbetsförmedlingarna och använda arbetsmarknadsmedel på ett sätt som egentligen inte är riktigt enligt regelboken men som ändå gjort att kanske 140 av de arbetslösa som permitterats från TVAB i dag kan vara på Elektro Mekan efter ett ha fått utbildningar som initierats av arbetsförmedling, kommun och företag gemensamt.

Det är det jag vill komma fram till i mitt anförande, att oavsett vilka summor vi har måste vi lämna friheten till respektive arbetsförmedlare att själv ta initiativ för att komma på den lösning som är bra för just det området. Det sker annars en förlamning ute på arbetsförmedlingarna.

Jag hör att det särskilda stärkta arbetsmarknadsstödet diskuteras här. Det finns faror med det också som jag vill påpeka. Det är farligt att ta ett eget initiativ och gå ut och t.ex. få en anställning på två tre månader, om man är i närheten av 36 månaders arbetslöshet. Man kan inte ta ett eget initiativ och gå en kurs på Komvux på två månader, för man blir avförd. Kommer man tillbaka är det nolläge igen. Man kan t.o.m. bli med barn och få barnpenning och då också bli utförd av arbetsförmedlingen. När man kommer tillbaka och är i samma svåra situation har man inte möjlighet att t.ex. få ett förstärkt stöd. Det här får vi se upp med.

Här kommer jag tillbaka till det jag säger om friheten och möjligheten att själv få ta initiativ ute på arbetsförmedlingarna. Jag tycker att det är illa att ungefär 100 000 långtidsarbetslösa ändå kommer att finnas hur långt vi än kommer. Det är någonting som vi gemensamt måste ta itu med. Det finns inte möjligheter att låta 100 000 människor kanske vara arbetslösa resten av sitt liv, när man har passerat 55. Vi måste komma på nya sätt, kanske vi måste ta bort löneskatterna för en del så att de blir mera attraktiva på marknaden. Det var ett nytt initiativ som inte har med det här att göra. Men vi måste nog se efter.

Starta-eget-bidraget har medfört mycket positivt. Det ligger nära vår politik. Vi måste se till att det inte finns fallgropar så att ungdomar och medelålders personer vågar sig på att starta ett eget företag. Om de misslyckas måste de få tillbaka möjligheten att få stöd.

Det talas här om diskriminering. Jag har hört Hans Andersson nämna mobbning av vuxna. Jag har blivit uppringd i dag av folk på arbetsplatser som säger att det här är någonting viktigt för arbetsmarknadspolitiken som vi måste ta itu med och som jag tror att vi får återkomma till lite senare.

Det är viktigt att man inom arbetsmarknadspolitiken tänker på att vi måste ta hand om alla människor – män eller kvinnor, invandrare eller äkta svenskar. De fria medlen kan i sådana sammanhang användas på ett bra sätt. Jag har varit med och startat bl.a. många kulturprojekt. När friheten råder har man på många av dessa, återigen, regionalpolitiskt obalanserade orter kunnat få möjligheter, där är initiativrikedomen stor. Om en idrottsförening, en religiös förening eller en kulturell förening får möjlighet att jobba med arbetsmarknadspolitiken kan det i ett övergångsskede betyda att arbetsmarknadspolitik blir något positivt, som innebär att man på sådana orter kan få ett bättre läge under en övergångsperiod.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Nu vill jag påstå att vi under våren upplevde att 70 miljoner helt plötsligt togs bort från Värmland. Över en natt kom budet att 70 miljoner skulle tas bort från Värmland. Nu är jag inne på pengarna igen. Jag menar att det finns ställen där tillväxten är så stor att det knakar. Vi finns på ett sådant ställe nu. Vi måste se till att man, när man gör neddragningar, inte gör dem generellt så att regionalpolitiskt obalanserade orter drabbas lika som de orter där tillväxten är så stor att det knakar och där arbetstillfällena tillkommer. Det är ingen tvekan om att det är så i Stockholm, Göteborg, Malmö och vissa andra orter. Då tycker jag att man får se till att man tänker efter när man gör sådana neddragningar.

Tillbaka till friheten med medel. Ut med de medel som vi har, utan ett regelverk som innebär att arbetsförmedlarnas egen idériedom stoppas, så att kommunpolitiker tillsammans med arbetsförmedlarna och företagare i kommuner där problemen är stora verkligen får möjlighet att hitta på egna lösningar som är positiva för just den orten.

Jag citerade i början ur en psalm om vårt fängelse som är byggt av rädslans stenar. Jag tror att alla arbetsförmedlare i Sverige skulle vilja höra den här slutfrasen:

”Vi vill den frihet där vi är oss
själva,
den frihet vi kan göra något av — — —.”

Anf. 52 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Runar Patriksson slår faktiskt in öppna dörrar när han diskuterar detta. Som jag redovisade tidigare har arbetsmarknadsutskottet gjort en enhällig beställning så sent som i samband med vårpropositionen. Där föreslår vi att man ska återkomma med ett antal förenklingar av arbetsmarknadspolitiken och regelverket. Och i budgetpropositionen nämns det att man ska komma med en särproposition, så jag tycker inte att man här kan ta upp en stor debatt om att vi har gjort så många regleringar. Man håller på att ta fram förslag, men det går ju inte att ta bort alla regler på en gång.

Man kan tolka regelverket olika. Det som inte står i regelverket är ju inte förbjudet att använda sig av. Jag tror att det finns en fantasi hos våra arbetsförmedlare som gör att de kan klara av detta.

Jag delar uppfattningen att gruppen långtidsarbetslösa som består av 60 000–100 000 är ett oerhört bekymmer. Jag tycker att Folkpartiet gör det lätt för sig när man säger sig vilja värna om denna grupp, samtidigt som man vill ta bort ett visst antal miljarder från möjligheten att genomföra detta. Det är ju därför som problemet uppstår. Vi måste ha dessa pengar, eftersom det är betydligt svårare att få in denna grupp på arbetsmarknaden.

När det gäller de 70 miljonerna från Värmland finns det en fördelningsnyckel över landet som AMS förfogar över. Denna nyckel är konstruerad så att den utgår från arbetslöshetstal osv.

Sedan vill jag varna för den syn som Runar Patriksson ger uttryck för här, att Stockholm har en tillväxt så att det knakar. Det är klart att det är en tillväxt här, och det är tur att det finns en tillväxt i storstäderna. Men alla jobb som skapas i Stockholm, Göteborg och Malmö går ju inte till dem som är arbetslösa i dessa storstäder. Här finns också en hård kärna

av arbetslösa som det är oerhört viktigt att man försöker att lösa problemen för.

Anf. 53 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Ja, det är vi överens om. Jag är mycket glad över att Johnny Ahlqvist håller med mig om att frihetsbegreppet i arbetsmarknadspolitiken är viktigt. Det tror jag att jag kan framföra som en hälsning från lokalkontoren i Sverige, trots att Johnny Ahlqvist säkert vet det sedan tidigare.

Ännu ett svar från Johnny Ahlqvist: Det var fem frilän och Värmland var ett av dem. Jag har jobbat som kommunalpolitiker med arbetsmarknadsmedel under frihetstiden, och jag vet vilken otrolig skillnad det är på när man har frihet och när man inte har frihet. Det betyder att vi är på väg mot ett friland när det gäller arbetsmarknadsmedel. Kan jag tolka Johnny Ahlqvist så?

Anf. 54 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Om man indelar arbetsmarknadspolitiken i frihetstid, tror jag att det var vi som införde frihetstid 1994. Det var den socialdemokratiska regeringen som då aktualiserade försöken med frilän. Jag tolkar Runar Patriksson så att vi tidigare befann oss i total ofrihet i det här landet när det gäller arbetsmarknadspolitik. Jag delar den uppfattningen.

När det gäller det förstärkta anställningsstödet skriver vi i betänkandet att om man gör ett kortare avbrott i inskrivningstiden ska man inte straffas för detta. Vi vill ändra i lagtexten därför att vi tycker att man ska hålla på arbetslinjen. Gör man ett kortare avbrott för att stärka sin ställning på arbetsmarknaden ska man inte heller ställas utanför i förhållande till dem som har möjlighet att få det förstärkta anställningsstödet.

Anf. 55 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tackar igen, men det tror jag inte att arbetsförmedlarna i Sverige har fått reda på. Jag har haft kontakt med några av dem i dag, och jag har papper liggande i min riksdagsbänk där det påstås något annat.

När det gäller detta med Folkpartiets neddragningar har vi inte dragit ned så mycket, och förresten så vill vi förstärka det särskilda sysselsättningsstödet till de handikappade. De handikappade är Folkpartiets skötebarn, och där är vi med på båten. Med en friare hantering av arbetsmarknadspengarna kommer det att bli betydligt bättre.

Samtidigt innebär Folkpartiets politik en förbättrad arbetsmarknadspolitik för företagare med sänkta arbetsgivaravgifter m.m., vilket har stor betydelse för att man ska få en expansiv arbetsmarknad och tillväxt.

Anf. 56 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har också varit på besök t.ex. hos arbetsförmedlarna i Hagfors. Jag vill skicka med Runar Patriksson en hälsning om han kommer dit. Fråga vad arbetsförmedlarna i Hagfors tycker om förslaget om att plocka bort ytterligare 800 miljoner kronor från förvaltningsanslaget jämfört med de besparingar som majoriteten vill göra! Och varför inte fråga om de 2 miljarderna på åtgärdsanslaget som ni vill ta bort, eftersom

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

ni säger att det är bättre med en generell företagspolitik! Lyssna lite på vad dessa arbetsförmedlare kan tänkas säga.

I övrigt instämmer jag i det som Johnny Ahlqvist säger. I våras fattade riksdagen beslut och i morgon kommer riksdagen att fatta beslut om en mycket stor frihetsgrad och mycket flexibla regler när det gäller anställningsstödet. Det vet Runar Patriksson, som är suppleant i utskottet. Inte behöver han ha några tidningar i bänken som leder honom fel. Problemet är bara det att ni är ju emot även det här stödet. Så fråga även vad man tycker om det i Hagfors, Töcksfors eller Bengtsfors.

Beträffande flexibilitet står det väldigt tydligt i utskottsbetänkandet på s. 64 och 65 om behovet av decentralisering och också om kontroll. Det har ju gjorts många försök och inrättats många frizoner, men utvärderingen har visat att det inte blev så bra.

Därför är det bättre att göra som Vänsterpartiet föreslog förra året och som majoriteten nu är på väg att göra, nämligen att ta bort lappverket av gamla, traditionella och rigida regelsystem, allehanda försöksverksamheter och frizoner och i stället skapa en förenklad, nationell arbetsmarknadspolitik utan volymkrav som tillåter ett mycket starkt lokalt inflytande för de arbetslösa bästa. Så tror jag att det är: Inte all frihet till alla, men mycket frihet till de kloka som kan göra bra saker.

Anf. 57 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Om läget på arbetsmarknaden förbättras och antalet arbetslösa minskar här i landet måste det vara dags att sänka anslaget till arbetsmarknadsåtgärder. Det ska dock inte drabba dem som inte får något arbete, de långtidsarbetslösa som alltid måste tas om hand på något sätt. Då har vi lagt fram andra förslag än just detta med förstärkt anställningsstöd.

Det kommer tydligen en förändring nu av de regler som jag räknade upp, och det gläder mig. Men det har arbetsförmedlarna i landet i så fall inte vetat om förrän de senaste dagarna. Jag har färskt papper liggande i bänken, och det är ingen tidning utan det är ett brev från en arbetsförmedling.

Anf. 58 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Låt oss vara glada över att utskottet gör detta tillkännagivande. Om riksdagen verkligen beslutar i enlighet med det blir det en stor flexibilitet.

När det gäller arbetsförmedlarna i Värmland och på andra håll: Försök att ge dem en rimlig förklaring till hur man dels kan plocka bort 4 miljarder ur anslaget, dels plocka bort åtgärder som tas från intäktssidan, nämligen det förstärkta anställningsstödet! Det finns risk för att det i själva verket inte är så klokt som Runar Patriksson trodde från början.

Låt mig slutligen återigen göra bruk av den fina presenten som jag fick av talmannen. Det här är hämtat från Ordspråksboken 20:15: Guld och pärlor finns i mängd, men visa ord är en sällsynthet – även från riksdagens talarstol.

Anf. 59 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Det blev en riktigt salig debatt det här.

Frihetsbegreppet är lite olika för Vänsterpartiet och Folkpartiet även när det gäller arbetsmarknadsdebatten. Det är klart att man får mena vad man vill med frihet, och då kommer jag in på ordet att sådant ska ens tal vara att ja är ja och nej är nej. Allt som därutöver är kan vara av ondo.

Anf. 60 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Som tidigare har sagts här i kammaren har svensk ekonomi utvecklats väl. Arbetslösheten har minskat kraftigt, och det ser ut som att vi kommer att klara målet 4 % öppen arbetslöshet i slutet av nästa år. Detta är mycket glädjande.

Trots att nya arbeten har skapats i en takt som Sverige inte har sett maken till – det är helt otroligt – inte ens sedan början av 1970-talet, dröjer tyvärr ändå en stor arbetslöshet kvar, samtidigt som det råder brist på arbetskraft i flera yrken.

Vi vet också att bristen på arbetskraft kommer att öka. Bara inom kommunerna kommer det att bli ca 600 000 jobb lediga inom närmare tio år.

Den stora politiska utmaningen för framtiden är att ta vara på den arbetskraftsreserv som vi har i människor som är långtidsinskrivna på arbetsförmedlingarna i dag. Det gäller människor som förlorat jobbet, som kanske har låg utbildning och därför inte har fått ett nytt arbete. Det gäller människor med invandrarbakgrund, som inte fått en chans på arbetsmarknaden. Det gäller människor med olika funktionshinder, som inte heller fått möjlighet att visa vad de kan på dagens arbetsmarknad. Det gäller äldre personer med lång arbetsmarknadserfarenhet som inte tas till vara.

Att ta vara på dessa människors egen kraft och att hjälpa dem att rusta sig för framtiden är det viktigaste omställningsarbetet, och det måste påbörjas nu.

Det handlar om aktiva förmedlingsresurser, det handlar om utbildning och det handlar ibland också om att få byta arbete. Det handlar om att bryta osolidariska mönster och diskriminerande attityder på arbetsmarknaden.

För vissa människor i dessa grupper, kanske 100 000, kommer det att behövas en form av arbetsrehabilitering för att de ska komma i gång efter en lång tid utan arbete. För andra, som aldrig kommit in på arbetsmarknaden, handlar det om att få nya möjligheter.

Det kommer att behövas en form av övergångsarbetsmarknad där man får tid på sig att växa som människa, där man får ett ökat självförtroende men också får lov att pröva olika former av arbete.

Övergångsarbetsmarknaden kan vara olika former av arbete som behöver utföras, men som det i dag inte lönar sig marknadsmässigt att anställa någon för att göra. Det kan förekomma inom miljösektorn. Det kan också förekomma inom kultursektorn, i kommunal eller statlig verksamhet. Det viktiga är att den enskilde får använda sig av denna marknad under den tid som behövs för den enskilda personen, dvs. längre tid än sex månader. Det ska byggas på den individuella handlingsplanen.

Utskottsmajoriteten tycker att det är så viktigt med denna form av åtgärd och att man snabbt kommer i gång med den att vi gör ett tillkännagivande till regeringen. Hur den i praktiken ska se ut och hur försörjning-

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

en ska se ut för den som deltar i denna åtgärd har AMS fått i uppdrag att redovisa redan nu i december.

Fru talman! För att detta intensiva arbete med de långtidsinskrivna ska fungera, för att människor ska kunna gå vidare från övergångsarbetsmarknaden till den ordinarie arbetsmarknaden, krävs det ett mycket aktivt förmedlingsarbete. För detta krävs resurser i form av personal och kompletterande åtgärder.

När man ser på de ekonomiska förslag som kommer från oppositionen blir man beklämd. Med de stora besparingar som dessa alternativ skulle ge skulle det inte finnas någon grund för att arbeta aktivt med särskilda grupper. Dessa människor skulle vara i stort sett helt utlämnade att klara sig på egen hand, särskilt med tanke på de stora besparingar som sker på förvaltningsanslaget men också på åtgärdsanslagen från oppositionens sida.

Det hjälper nämligen inte, Elver Jonsson eller Runar Patriksson, att enbart ha resurser för t.ex. lönebidrag om man också måste ha resurser för att tillsammans med sökanden hitta lämpligt arbete. Att få pröva lämpligt arbete är en viktig del, och det är där vi har åtgärdsresurserna. Det är med andra ord en lång väg innan ett arbete med hjälp av t.ex. ett lönebidrag kommer till.

Runar Patriksson och även Rosita Runegrund nämnde Bruk för alla. Jag måste fråga mig varför man minskar 2,3 miljarder på åtgärdsanslaget när man säger att det var just de pengarna som använts till Bruk för alla.

Vi vet också att det behövs längre tid och särskilda förmedlingsresurser för att stödja invandrarna till ett arbete. Därför satsar vi också på extra personalresurser till storstäderna för detta ändamål, liksom hjälpmedel och extra resurser som lönebidrag och Samhall, som naturligtvis också i fortsättningen kommer att vara viktiga delar i vår arbetsmarknadspolitik i framtiden.

Fru talman! Det förstärkta anställningsstödet har visat sig vara ett bra komplement för att stärka positionen på arbetsmarknaden för människor som varit utan arbete under längre tid. Efter sex veckor hade 2 500 personer anvisats en anställning med förstärkt anställningsstöd.

Tanken med detta stöd är ju att arbetsgivaren har en möjlighet att under sex månader med kraftigt reducerad lön utbilda medarbetare direkt på arbetsplatsen, och den sökande får tid att lära sig jobbet.

Detta vill moderater och folkpartister inte ha. Kristdemokraterna kan tänka sig det, men i mindre skala, medan vi i utskottsmajoriteten tycker att det bör gälla för alla som varit långtidsinskrivna över två år och inte genom åtgärder stärkt sin position på arbetsmarknaden.

Vi tycker att det är rimligt att också den som arbetat på Samhall och ska ut på öppna arbetsmarknaden ska kunna få använda sig av denna åtgärd för att få arbete på den ordinarie arbetsmarknaden.

Vi tycker också att den som har avbrutit t.ex. en långtidsarbetslöshet för att vårda ett barn och återkommer som sökande ska kunna få del av den här åtgärden. Men det vill inte Folkpartiet ha. Det som faktiskt Runar Patriksson stod här i talarstolen och efterlyste har man sagt nej till.

Fru talman! Det stora och viktiga arbetet är nu att se till att vi inte får en kluven arbetsmarknad med en grupp som har arbete och en annan som står helt utanför, att se till att alla som i dag står utanför arbetsmarknaden ska få möjlighet att komma in på den. Det kan vi göra genom en aktiv

arbetsmarknadspolitik och en aktiv utbildningspolitik och extraordinära insatser, som t.ex. en övergångsarbetsmarknad.

Det glädjande för framtiden är att alla kommer att behövas, ung som gammal, människor med funktionshinder och människor med invandrarbakgrund. På detta sätt kommer vi att skapa en kreativ mångfaldsarbetsmarknad för framtiden.

Med detta som grund, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Anf. 61 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Bekymret med Sonja Franssons sympatiska inlägg är att hon inte drar någon slutsats av att vi har en förändrad arbetsmarknad, att industrin har tappat flera hundra tusen och att det är oerhört trångt i portgången då man ska in på arbetsmarknaden. Folkpartiets linje är att öppna för en vidgad arbetsmarknad, och där har med förlov sagt regeringen varit mycket trög.

Men innan Sonja Fransson beskärmar sig över dem som vill ha lägre administrativa anslag i arbetsmarknadspolitiken tycker jag att hon ska förklara hur socialdemokraterna och utskottsmajoriteten med ett lägre anslag kan förutsätta fler i åtgärder och ändå tala om en högre kvalitet. Hur går den ekvationen ihop?

Anf. 62 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! När det är trångt och vi behöver vidga förstår jag att Folkpartiet menar att man ska göra anställningarna otryggare. Hur tror Elver Jonsson att det kommer att påverka människor som har arbetshandikapp eller är invandrare? Är det inte de som i så fall i första hand får gå ifrån arbetsmarknaden? Det är det som är det otrygga. Och det är den otrygga arbetsmarknaden som Elver Jonsson vill ha.

När det gäller anslagen är det så att det är Folkpartiet som minskar åtgärderna med 2 ½ miljard kronor. Det handlar om åtgärder som är oerhört viktiga för att man ska kunna komma fram till t.ex. en anställning på arbetsmarknaden. Man minskar dessutom, som tidigare har sagts i debatten, 800 miljoner kronor på förvaltningsanslagen, alltså de förmedlare som ska jobba aktivt med grupper som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Anf. 63 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag beklagar att Sonja Fransson inte svarar på min fråga om ekvationen med fler i åtgärder och ett lägre anslag, som Sonja Fransson står bakom och som inte går ihop.

Sedan säger hon, utan att styrka det, att Folkpartiet vill ha en otryggare arbetsmarknad. Det är fel! Det får jag säga rätt ut. Vi vill ha en annan arbetsmarknad, en vidgad arbetsmarknad där fler jobb kan erbjudas. Fler jobb är faktiskt det tryggaste vi kan erbjuda, inte misslyckade byråkratiska och administrativa inhop.

Det finns bl.a. exempel på att man har gjort ansträngningar för att rekrytera arbetslösa invandrade akademiker med god utbildning som borde berättiga dem till anställning i den svenska skolan. Man beräknade att 1 500 skulle kunna vara med. Det kom knappt 500. Liknande erfarenheter har också gjorts inom Kunskapslyftet. Man har inte lyckats att komma

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

på *speaking terms* med dem det gäller. Där tror jag att vi har en av svårigheterna. Då handlar det inte om pengar utan mer om arbetsmetod och om sättet att hantera den delen på. Där brister det också mycket i vårt sätt att i Sverige klara de nya svenskarnas situation.

Men en gång till, Sonja Fransson: Hur går det ihop att ha fler i åtgärder, lägre anslag och samtidigt påstå att vi ska ha högre kvalitet?

Anf. 64 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Den frågan måste jag återgälda till Folkpartiet. Vi har mer i åtgärdsanslag än vad Folkpartiet har. Ni minskar med två och en halv miljard i förhållande till det åtgärdsanslag som Socialdemokraterna och majoriteten har. Det är den ena delen. Ni minskar på a-kasseanslaget eller försörjningssystemet. Ni minskar rakt över. Det enda ni plussar på är 80 miljoner till lönebidrag.

Det är riktigt, 80 miljoner till lönebidrag. Men det ska kopplas till att de handikappolitiska åtgärderna är 6,8 miljarder. 6,8 miljarder är det som ska kunna användas till just handikappåtgärder för människor med olika funktionshinder på arbetsmarknaden.

I fråga om det som ni i Folkpartiet verkligen säger att ni värnar om, att utsatta grupper ska komma in på arbetsmarknaden, vill ni inte vara med när det gäller en övergångsarbetsmarknad. Man är inte intresserad av att jobba flexibelt, otraditionellt och aktivt för att just dessa grupper, t.ex. funktionshindrade och invandrare, ska komma in på arbetsmarknaden. Det säger man nej till, alltså en övergångsarbetsmarknad.

Anf. 65 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Först får jag konstatera att det inte var några dåliga ord som Sonja Fransson tog till förut: Världen har inte sett maken till hur många arbetstillfällen det har blivit. Det är ju roligt att det går åt rätt håll. Men jag skulle vilja fråga Sonja Fransson: Om nu världen inte har sett maken till detta så kanske världen inte heller har sett maken till 14,9 % arbetslöshet i en högkonjunktur?

Vad tänker man göra åt detta? Jag försökte få svar tidigare av arbetsmarknadsutskottets ordförande, men jag fick inte det. Det skulle vara intressant om Sonja Fransson kunde tala om hur man ska få ned siffrorna när det gäller alla dem som står utanför arbetsmarknaden. Vilka åtgärder tänker man ta till?

Och hur ska man minska arbetslösheten bland invandrare? Det är en av de grupper som Sonja Fransson nämnde tidigare. Jag gav tidigare ett exempel på hur det ser ut bland många invandrare som inte får jobb. Jag tog Rinkeby som exempel. Där hade man enbart 33 % som var i arbete. Det innebär att resterande delen på ett eller annat sätt står utanför arbetsmarknaden.

Är det så att Socialdemokraterna tänker ge stöd åt alla speciella grupper som man anser som besvärliga – ungdomar, kvinnor, invandrare osv. – eller är man beredd att gå över till mer generella åtgärder och t.ex. göra förändringar av arbetsrätten? Den ena undersökningen efter den andra visar att det är det enda sättet man kan få jobb på. Det är ju så.

Jag har tidigare i dag tagit upp ett antal exempel från olika utredningar som står regeringen nära. När tänker man följa sina egna utredningar, och när tänker man göra något som bidrar till att vi minskar arbetslöshet-

en? Även om det går bra för Sverige går det inte bra för de arbetslösa. Som jag sade förut är det osolidariskt att inte ge de här människorna möjligheten genom att förändra arbetsmarknaden så att de kommer ut i arbete.

Anf. 66 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Riktigt så hårt tog jag inte i. Jag sade inte världen, men Sverige har inte sett maken till det här sedan 70-talet. Då håller vi oss mer till fakta och till vad jag har sagt. I och för sig kanske det är världen, men jag har inte undersökt frågan, Kent Olsson.

När det gäller frågan om arbetsrätten vill jag säga att det inte är svårt att anställa. Det går alldeles utmärkt. Det är hur lätt som helst att anställa. Det gör arbetsgivare. Men varför arbetsgivare inte anställer funktionshindrade, arbetshandikappade eller invandrare, ibland invandrare som mycket väl kan språket och har god utbildning och annat, det vet jag inte. Det finns väldigt mycket kunskaper bland flera av dessa grupper.

Sedan finns det människor som behöver mer stöd, både bland invandrare och bland äldre och arbetshandikappade. Det kan vara fråga om utbildning. Det kan vara att man behöver just svenska språket bättre eller att man behöver anpassa den utbildning som man har med sig till svenska förhållanden. Det satsar vi på med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är den ena delen.

Dessutom: För dem som har ännu längre väg kvar innan de kan komma till den öppna arbetsmarknaden pratar vi nu om en övergångsarbetsmarknad. Det är något som inte Moderaterna alls vill vara med på. Det har ni sagt nej till. Ni satsar ingenting på utsatta grupper. Ni har ingen politik för dem som behöver extra stöd för att komma vidare – ingenting!

Tala om för mig: Vad är det för politik ni driver för att just få in utsatta grupper på arbetsmarknaden? Jag har inte hört något om detta. Den enda politik ni har drivit är att se till att minska arbetsrätten så att det går lättare att avskeda. Och vem blir först avskedad? Är det den arbetshandikappade? Är det invandraren? Eller är det civilingenjören?

Anf. 67 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Det är ju intressant att Sonja Fransson ser förändringar i arbetsrätten som att det enbart blir lättare att avskeda. Förändringar i arbetsrätten är faktiskt med vår utgångspunkt till för att ge fler möjligheter till arbete. Jag tror att de flesta människor ser förändringar i arbetsrätten som just detta. Det ger möjligheter till att fler kommer in, och det behöver vi verkligen med tanke på de 14,9 % som vi hade på ett eller annat sätt stående utanför arbetsmarknaden.

Sedan är det så, och där skiljer vi oss åt, att vi ser att det är generella åtgärder som behövs. Det är omstruktureringar av arbetsmarknaden och åtgärder som en ny arbetsrätt osv. som ger jobb.

Vi vet också att många invandrare är entreprenörer. De vill ha förändringar. Gå ut på invandrarföreningar och fråga vad de vill. De vill inte ha bidrag. De vill ha möjlighet att få jobb. Då är det viktigt att vi ger dem möjlighet att få jobb genom att förändra arbetsrätten och ge dem dessa möjligheter. Vad jag förstår är Sonja Fransson inte beredd att driva den

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

politiken. Hon är inte beredd att göra de förändringar som innebär att fler människor kommer ut i arbetslivet.

Det är faktiskt så att de flesta anser att generella åtgärder ger mer jobb – inte att man har specifika åtgärder för än den ena än den andra gruppen. Där skiljer vi oss som sagt åt, och tydligen lär vi inte kunna mötas. Sonja Fransson har ju i ett sista inlägg här chansen att tala om att man är beredd att vidta lite mer generella åtgärder i stället för de här säråtgärderna.

Anf. 68 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, vi kommer inte att mötas, inte när det gäller att försäkra trygghetsavtalen på arbetsmarknaden. Där kommer vi aldrig att mötas.

När det gäller generella åtgärder vill jag säga att visst, det är självklart att det ska vara generella åtgärder i botten. Det gäller alla. Det är inte alls svårt, som jag säger, att anställa en invandrare, en arbetshandikappad eller någon annan. Det går alldeles utmärkt.

Vi märker också att det blir mer och mer. När det blir arbetskraftsbrist inom vissa områden finns det arbetsgivare som faktiskt vågar anställa och vågar pröva att anställa människor med t.ex. arbetshandikapp eller människor med invandrabakgrund. Det är glädjande. Men tänk att det ändå är svårt och att de tvekar, trots att det är högkonjunktur och trots att det är brist på arbetskraft. Vad beror det på?

Ibland kan den enskilde behöva stärkas. Då är det arbetsmarknadspolitik som ska till. Men det är också väldigt många attityder som måste bort.

Var så god, tala om för arbetsgivarna att det är fritt fram att anställa. Jag förstår inte varför man måste göra det lättare att avskeda för att det ska bli lättare att anställa.

Anf. 69 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Sonja Fransson nämner hela tiden Folkpartiet och dessa pengar. När det gäller dessa medel vill jag påstå att när arbetsmarknadsutskottet också behandlade regionalpolitiken fanns det medel till det. Men nu finns inte det längre. Tidigare använde man väldigt ofta arbetsmarknadsmedel ute i dessa regioner, som vi tidigare talade om, och som behöver mer stöd än andra regioner. Då användes dessa medel också i kombination med regionalpolitiska medel. Det är lite svårare i dag.

Jag kan hänvisa till ett byggnadsprojekt i min hemby. Där har det byggts en tunnel under en väg – den kallas t.o.m. Runars undergång – för 7 miljoner kronor. 2 miljoner kronor kommer från arbetsmarknadsmedel, 2 miljoner kronor från kommunen och 3 miljoner kronor från Vägverket. Den möjligheten fanns på den tiden. Vi i vårt parti har flyttat över 2 miljarder kronor och generellt höjt anslaget till vägbyggande, vilket vi tror är regionalpolitiskt mycket viktigt i dessa bygder som vi har talat om tidigare.

Sonja Fransson, det som jag talade om hela tiden – och jag skulle kunna räkna upp hur många exempel som helst – och som gäller alla långtidsarbetslösa handlar om friheten för arbetsförmedlarna på arbetsförmedlingarna att verkligen få lov att använda de medel som de har.

Jag kan nämna ett exempel från i höstas och som gäller de särskilda studiestöden, svuxa, OTA och OSA. Men det kan vi återkomma till.

Jag anser att de medel som finns ska få användas fritt av arbetsförmedlarna. Då tror jag att vi får ut mycket mer av dessa medel till alla.

Anf. 70 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Runar Patriksson har redan fått svar på detta. Förenklade regler finns med i budgetpropositionen, och de fanns också med i vårpropositionen. Jag delar uppfattningen att det behövs förenklade regler. Vi behöver förenkla åtgärdsarsenalen, och vi behöver göra det enklare för den enskilde sökanden att tillsammans med arbetsförmedlingen hitta rätt åtgärd. Vi här i riksdagen ska inte bestämma exakt hur den åtgärden ska se ut. Det är stora förändringar på gång. Där delar jag Runar Patrikssons mening.

Men när det sägs att man ska använda sig av olika åtgärder vid byggande av tunnlar och annat, så har vi sagt att det nu går så bra på arbetsmarknaden att man inte ska använda arbetsmarknadspolitiska åtgärder för sådant. Nu ska vi se till att stärka den enskilde så att han eller hon kommer ut på den ordinarie arbetsmarknaden i stället. Då kan man inte använda dessa medel till sådana projekt. Det har vi andra anslag till.

Vad skulle arbetsförmedlarna i Västra Götaland säga, när de i dag gör stora omstruktureringar för att klara den besparing som i dag finns i fråga om förvaltningskostnader med de extra pengar som det finns en viss besparing på, om de skulle följa Folkpartiets förslag om 800 miljoner kronor ytterligare i besparingar? Då skulle det inte bli många kontor kvar. Om man skulle följa Folkpartiets ekonomiska förslag skulle det kanske inte finnas något i Värmland över huvud taget.

Anf. 71 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Man återkommer hela tiden till en uppräknings av allmänt stöd, särskilt stöd, API, OSA och OTA.

Vad ska de rätta sig efter, säger Sonja Fransson, om inte vi sätter ramar? Jag säger tvärtom. Ut med 40 miljoner till Munkfors, och låt arbetsförmedlingschefen i Munkfors själv bestämma vilka åtgärder som är bäst i Munkfors. Då hjälper det både de långtidsarbetslösa och de som nyligen har blivit arbetslösa att man på arbetsförmedlingen bestämmer vilka som är i störst behov av hjälp på den orten.

Jag kan nämna ett exempel från Årjäng i början av november. Tio personer fick sluta på folkhögskolan. De har svuxa och svux, de ingår i Kunskapslyftet och har särskilt studiebidrag. Tio personer har fyra olika bidragsmöjligheter, och alla måste sluta därför att dessa bidragsmöjligheter inte längre finns. Arbetsförmedlarna kan alltså inte låta medel gå vidare till dessa personer, utan de måste gå ut i öppen arbetslöshet i stället för att gå en utbildning och därmed kunna komma in på arbetsmarknaden.

Jag nämnde detta exempel för att än en gång redogöra för hur betydelsefull friheten är. Vi vill den frihet där vi är oss själva, sade vi förut. Och det är en hälsning från arbetsförmedlingarna till socialdemokraterna som har makten.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Anf. 72 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Men den friheten kostar också pengar, eller hur? Och det hjälper ju inte om man minskar anslagen, vad de nu heter, och om man inte får tillräckligt med pengar att använda till den friheten. Folkpartiet gör faktiskt stora besparingar på alla områden utom på ett enda område. Men på alla andra områden gör det besparingar.

Runar Patriksson talar om svux och svuxa och annat. Men han kanske har lagt märke till att det föreligger en proposition som ska debatteras i kammaren om en vecka, nämligen studiestödspropositionen. Enligt den propositionen kommer svux, svuxa och studiemedel att läggas samman till ett enda stöd. Det är en del i förenklingsprocessen och den del som vi faktiskt var överens om att man behöver göra.

Anf. 73 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är mycket glädjande att Sonja Fransson redovisade lite mer av det arbete som man bedriver med anledning av det förslag till övergångsarbetsmarknad som vi har hört talas om men inte sett så mycket skrivet om i bl.a. propositionen.

Jag kan endast beklaga att man samtidigt har avstyrkt vår motion 202. Det är ingen stor motion, men den handlar just om att man kan utföra arbete inom bl.a. naturvården för att få glädje av det arbete som blir utfört och att man tar fram kultur- och miljövårdsprojekt som är viktiga men som det i dag inte finns pengar till. Dessutom kan en människa få ett bra arbete som så småningom kan leda till en fast anställning. Jag hoppas att detta arbete kan bedrivas ganska skyndsamt. Jag tror nämligen att det är effektivare att människor kommer ut och får olika former av kontakter med det reguljära arbetslivet än att de går på utbildningar som inte leder till några kontakter. Många gånger är kontakt med en tilltänkt arbetsgivare det viktigaste som människorna behöver, så att båda parter får lära känna varandra.

Jag kan som sagt bara beklaga att vår motion blev avstyrkt i den stora allmänna motionsslakten. Men jag hoppas att detta i alla fall kommer att leda framåt.

Anf. 74 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Om inte jag missminner mig blev motionen väl behandlad. Jag tror också att det stod att detta kan vara arbeten som kommer att vara aktuella just på en övergångsarbetsmarknad. Det är precis det som kan vara tänkbart, men det är inte riktigt klart, eftersom AMS har i uppdrag att ta fram idéer och förslag. Men det som vi har diskuterat är att det kan vara fråga om kulturarbetsplatser, miljövård, inte minst inom skogsnäringen och skogsvårdsstyrelsens arbete där det görs ett väldigt viktigt arbete i dag och tidigare med ALU-anställda, och då inte minst miljövårdande insatser. Dessutom gör man ju miljövårdsundersökningar av olika slag. Och det har visat sig vara ett mycket uppskattat och bra arbete, ett arbete som behöver utföras men som man i dag inte har råd att anställa människor på traditionellt sätt för att utföra.

Detta tror vi kan vara en del av en övergångsarbetsmarknad. Men det är viktigt att den också passar den enskilde personen som ska använda sig av åtgärden.

Anf. 75 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Sonja Fransson nämnde Det finns bruk för alla och att vi drar in medel från arbetsmarknadsåtgärder. Men det var faktiskt staten som tjänade på just Det finns bruk för alla.

Vad gör regeringen i stället? Jo, man drar in 210 miljoner i lönebidrag – medel som just ideella organisationer som Det finns bruk för alla kan använda sig av. Ändå säger man att man ökar med 90 miljoner! Vad har Sonja Fransson att säga om det?

Anf. 76 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller Bruk för alla användes inte lönebidragsanslaget, utan då användes i första hand det allmänna åtgärdsanslaget. Det var ju ett EU-projekt. Det pågår fortfarande men är nu i sin slutfas. Jag tycker att det är ett väldigt intressant projekt och ett mycket intressant sätt att arbeta. Jag hoppas att vi kan ta vara på det just i samband med en övergångsarbetsmarknad, alltså att vi kunde använda en del av de idéer som finns i Bruk för alla i form av en övergångsarbetsmarknad. Det kan vara en idé när det gäller att just stärka den enskilde, vilket görs i Bruk för alla.

Vi har faktiskt inte dragit in, utan vi har lagt till 90 miljoner extra plus 30 miljoner. Det kommer framöver alltså att bli 120 miljoner mer i lönebidrag. Det som varit ett problem med lönebidragen är att man har överskridit de anslag som tidigare funnits. Detta är olyckligt.

Det är alldeles riktigt att det, som Rosita Runegrund säger, behövs medel till lönebidrag. Det är därför som vi ökar både medlen och antalet inskrivna när det gäller lönebidrag. Det ska bli många fler som i framtiden får del av lönebidragen.

Anf. 77 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Jag förstår ändå inte detta med att man ökar. Tidigare i mitt anförande nämnde jag att det har varit stopp sedan i somras i mitt valdistrikt. Ingen har kunnat få nyanställning med hjälp av lönebidrag. För mig står det klart att man drog in 300 miljoner och gav 90 miljoner, alltså ett minus på 210 miljoner. Dessutom ger man nu ytterligare 30 miljoner. Ekvationen går inte ihop, Sonja Fransson!

Det har skett en stor försämring för de lönebidragsanställda. De har inte fått ta del av den ljusa arbetsmarknad som det pekats på här i dag.

Anf. 78 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt att det på många ställen har varit stopp när det gäller lönebidrag. Det är mycket olyckligt med tanke på att det nu finns jobb att få för många arbetshandikappade. Detta har två orsaker.

Den ena orsaken är det ändrade budgetförfarandet, vilket man tidigare visste om. Den andra orsaken är att AMS har övertrasserat budgeten tidigare. Ändå är det så att vi ökar lönebidraget med 120 miljoner, just därför att vi ser att det behövs mer pengar till lönebidragen. Det betyder att vi räknar med att 56 000 personer i genomsnitt varje år ska kunna ha lönebidrag. Det är en betydligt större ökning jämfört med hur det varit tidigare. Till handikappolitiska åtgärder generellt när det gäller hjälpmedel, lönebidrag och annat satsar vi 6,8 miljarder, och det är mycket pengar. Detta tycker vi är väsentligt.

Rosita Runegrund hänvisar till att ni vill satsa 30 miljoner mer, men vi har ju satsat 6,8 miljarder! Däremot tar ni bort 2,3 miljarder när det gäller åtgärder.

Som jag tidigare sagt: Man kan inte bara sätta någon i lönebidrag, utan det är faktiskt nödvändigt att jobba långsiktigt för att det ska bli en plats med lönebidrag. Det är beträffande de åtgärdsmedlen som ni minskar.

Anf. 79 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Arbetet och villkoren i arbetslivet är en central del i vårt samhällsbygge. Alla påverkas vi direkt och indirekt av villkor och förutsättningar som har med vårt arbete att göra.

I dagarna kom Folkhälsokommittén med sitt material som visar att folkhälsan är en konsekvens av en rad olika samhällsfenomen där stressen i arbetslivet utpekats som en av de allra viktigaste folkhälsofrågorna i framtiden.

Den utveckling som vi ser med ökade krav och sviktande anställningstrygghet – dessutom har det blivit allt vanligare med lösa förbindelser i form av vikariat, projektanställningar, *just in time* osv. – ökar pressen.

Kvinnor har oftare än män svagare anställningsförhållanden. Unga kvinnor i LO-kollektivet har de mest otrygga anställningarna.

Folkhälsokommitténs slutsats, att arbetslivet är en väsentlig faktor som påverkar folkhälsan, bekräftas också av SCB som i en rapport slår fast att de här förändringarna i anställningsformer på arbetsmarknaden och nedgången i barnafödandet har ett direkt samband. Kan vikten av anställningstrygghet illustreras tydligare?

På samma sätt som det är en myt att försämringar av arbetsrätt och anställningsform skapar nya jobb är det en myt att ungdomar föredrar lösare anställningsformer. Man ser framför sig bilden av en ung man, förmodligen i IT-branschen, som satsar allt på karriären och inte har något liv vid sidan av. Men det är en myt. En rad undersökningar visar på motsatsen. Även ungdomar behöver, och vill ha, trygghet i anställningen – trygghet för att våga sätta barn till världen, våga utbilda sig, våga prova på nya saker osv.

Ibland är det som att politiken alltför mycket förhåller sig passiv till det som sker. Och alltför ofta konstateras trender och utvecklingsmönster utan att den viktiga frågan ställs: Vill vi ha det så – är det detta samhälle som vi vill ha?

I stället för att acceptera effekterna av att anställningstryggheten urholkas och att, som borgarna gör, komma med förslag som ytterligare försämrar tryggheten måste det till politiska initiativ som stärker. Det är en sådan arbetsrätt som vi behöver – en arbetsrätt som gagnar både arbetstagare och arbetsgivare på såväl kort som lång sikt.

I stället för att acceptera miljardkostnader för dramatiskt ökade sjuktal behövs det en framåtsyftande politik som på sikt ser till att vi håller oss friskare och att sjuktalet kan minskas.

Här vill jag komplettera Hans Anderssons vänsterinlägg med en diskussion om arbetstidsförkortningen och dess koppling till arbetsliv, arbetsmarknadspolitik, jämställdhet osv. Här kan man alltså säga att verkligheten har hunnit i fatt statistiken.

Med siffror har vi länge kunnat visa att det genomsnittliga antalet arbetade timmar per person bara ökar. Så har det varit ända sedan början av 1980-talet, trots semestrar, föräldraledighet osv. De som har jobb jobbar alltmer och utsätts för en press som ger tydliga avtryck i statistiken för sjukskrivning. Det här har vi, samtidigt som flera hundratusentals människor står utanför arbetsmarknaden. Detta är inte rimligt.

Kvinnor har för länge sedan insett att normen 40-timmarsvecka/åttatimmarsdag är förlegad. Det är inte särskilt märkligt med tanke på att åttatimmarsdagen har gällt sedan 1920 och att verkligheten sedan dess har ändrats många gånger om.

Kvinnor arbetar alltså i dag oftare deltid och betalar således själva sin arbetstidsförkortning; allt för att kunna organisera livet till en helhet där arbetsliv, familjeliv och fritid får sin rimliga plats.

De försök som har gjorts på området visar också entydigt att arbetstidsförkortning minskar sjukskrivningar, arbetsskador och antalet förtidspensioner. Sammantaget handlar det om en ökad livskvalitet.

Det är också intressant att historien har visat att ekonomisk framgång och tillväxt kan kombineras – och det görs framgångsrikt – med minskad arbetstid per person. En arbetstidsförkortning kombinerad med kompetens och teknikutveckling kommer att bredda arbetsmarknaden och skapa dynamik för kvalitetsutveckling av arbetsinnehåll, produktionsteknik osv.

Fru talman! En arbetstidsförkortning som reform ställs ofta mot idéer om skattesubventionerade hushållsnära tjänster. Så har skett i debatten i dag. Det är en intressant diskussion med många ideologiska skärningspunkter. Det gemensamma är att de tar sin utgångspunkt i vem det är som ska utföra hemarbetet. Hur organiserar vi det hela?

Men skillnaderna är dock stora och många. En arbetstidsförkortning för utvecklingen framåt. Det handlar om hur vi organiserar ett arbetsliv där även livet vid sidan av, dvs. familj och fritid har sin plats. Förslaget om subventionerade hemtjänster innebär att man konserverar manliga strukturer om att man i arbetslivet inte behöver ta hänsyn till att man ska ha tid och ork för familj och fritid.

En arbetstidsförkortning utgår från en människosyn som säger att vi alla ska platsa på arbetsmarknaden. Alla ska ses som viktiga resurser tillsammans med utbildning och kompetensutveckling. Det handlar alltså om att minska den segregation som vi ser och i stället bredda arbetsmarknaden så att fler får plats. Förslaget om hushållsnära tjänster innebär att man ger upp och försöker skapa en ny delarbetsmarknad med lågkvalificerade arbetsuppgifter. För något år sedan sade Leijonborg i en debatt att man inte ens behöver ha språkkunskaper för att klara av dessa arbetsuppgifter. Det är en tydlig segregering.

Till sist handlar det om jämställdhet. En arbetstidsförkortning tar sin utgångspunkt i att målet är att skapa förutsättningar för att män och kvinnor tillsammans tar hand om familj och hushåll och att man delar tiden hemma. Hushållsnära tjänster konserverar könsrollerna, vilket också avslöjas i den betänkandetext som vi har framför oss i dag. Där har Centerpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet en reservation där man utgår ifrån att hemarbetet sköts av kvinnor. De borgerliga reservationerna säger att detta får till följd att om man köper hushållsnära tjänster är det just kvinnornas karriärmöjligheter som ökar.

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Avslöjande är också rubriken, som Hans Andersson också tog upp, Arbetsmarknad för kvinnor, och att tjänsterna ska utföras av kvinnor. Borgerlig jämställdhet handlar alltså inte om att fördela hemarbetet mellan män och kvinnor utan om att fördela hemarbetet mellan olika kvinnogrupper, mellan de kvinnor som har råd att köpa hemhjälp och satsa på karriären och de kvinnor som inte har råd och får nöja sig med dubbelt hemarbete både hemma hos sig själva och hos kvinnan i karriären. Med andra ord: Det förslag som hålls så högt och utgör borgerlighetens flaggskepp är gammaldags, konserverande och en omvänd köns- och klasspolitik.

Det är som sagt ingen slump att deltidsarbetandet, och därmed också deltidsarbetslösheten, är hög bland kvinnor och att det är just kvinnors arbetsplatser som har hög andel deltidstjänster.

Inriktningen i DELTA-utredningen är därför helt riktig. Det handlar om att heltidstjänster ska vara modellen och deltider ska utgöra undantagen. Liknande resonemang förs också i den redovisning som den s.k. Vårdkommissionen lämnade. Den skulle utreda rekryteringsvillkor till vård och omsorg.

Tyvärr har man i båda utredningarna missat något väsentligt när man diskuterar deltid kontra heltid, nämligen frågan om normen för heltid. Det är i själva verket där knuten ligger. 40-timmarsnormen är förlegad. Det är hög tid att den anpassas till dagens krav och verklighet.

Fru talman! Jag inledde med att tala om vikten av trygghet, och jag vill avsluta med några ord på samma tema. Och då gäller det ekonomisk trygghet och vikten av att känna sig behövd och få erkännande för det arbete man utför.

Slutligen vill jag peka på utskottets skrivningar om den kommunala utvecklingsgarantin. Utvärderingar visar på en rad positiva effekter. Men dessa positiva effekter förtas tyvärr av ersättningssystem som mer krånglar till än underlättar. Detta system uppfattas ibland som rent orättvist när arbetskamrater med samma arbetsuppgifter, samma förväntningar och samma krav ändå får olika ersättningar. Kommunerna bakbinds när det gäller att ta egna initiativ vad gäller ersättningsnivåer.

Därför är det ett viktigt ställningstagande utskottet gör när vi slår fast att utskottet förutsätter att regeringen ska se över ersättningsfrågorna. Först därefter kan den kommunala utvecklingsgarantin ges ett godkänt betyg.

Anf. 80 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker nästan att det är oförskämt att rycka ut ett uttalande av Lars Leijonborg ur sitt sammanhang och därmed påstå att hans politik inte är integrationspositiv. Den politik som Folkpartiet driver gentemot invandrare och deras arbetsmöjligheter och deras utbildningar tror jag talar för sig själv. Den har ett gott anseende. Att rycka ut ett uttalande av Lars Leijonborg – jag förstod inte i vilket sammanhang han sagt det – tror jag inte stämmer överens med partiets politik för utsatta grupper. Att rycka ut ett uttalande av Lars Leijonborg på det sättet låter nästan som när Hans Andersson läser Bibeln.

Anf. 81 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Jag förstår förvåningen. Uttalandet är inte alls uttryckt ur sitt sammanhang. Det är tvärtom uttalat i exakt det sammanhang jag pratar om, nämligen i en diskussion om hushållsnära tjänster. Leijonborg yttrade detta i en debatt med Gudrun Schyman där han försvarade ert förslag om skattesubventionerade hushållsnära tjänster. Han ställde en fråga till Gudrun Schyman: Vänsterpartiet missunnar alltså invandrarkvinnor med bristande språkkunskaper viktiga arbetsuppgifter?

Jag reagerade precis som repliktagaren på uttrycket och kollade därför i protokollet efteråt, och han sade exakt så. Med den meningen fångar man på ett mycket bra sätt vad det hela handlar om, tycker jag. Det handlar om en klasspolitik och en könspolitik som tillhör det förgångna.

Anf. 82 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Jag ryser när jag hör Camilla Sköld Janssons uttryck när det gäller städning och hushållsnära tjänster.

Under de år som jag har gått i hemtjänsten och städning har jag aldrig känt mig nedvärderad. Jag anser att det har varit ett yrke så gott som något. Camilla Sköld Janssons uttryck här smutskastar en tjänst som ska göras. Man utgår från att familjen består av en mamma och en pappa som jobbar sex timmar per dag och att alla familjer ser precis likadana ut.

Vi kan i stället föreställa oss en annan typ av familj där mannen är bortrest och kvinnan har ett arbete och är ensam om hushållsarbetet. Skulle inte den kvinnan uppleva en frihet om hon kunde köpa sig en tjänst? Jag har själv köpt hushållstjänster ett antal år. Jag vet precis hur det ligger till. Jag är mycket förvånad över den nedvärderande synen på en arbetsmarknad där t.ex. ungdomar kan ta för sig.

Anf. 83 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har också jobbat inom hemtjänsten och jag kände stolthet över det jobb jag hade, över att städa hos människor och att hjälpa dem som av olika anledningar inte orkade eller var sjuka. Det är ett arbete som ska hållas högt.

Däremot menar jag att det är en nedvärdering om jag, för att göra karriär, värderar min tid som så viktig att jag inte hinner städa utan låter någon annan gå in och städa i mitt ställe. Det jag köper är inte en kompetens. Det är inte en kompetens som innebär att någon är duktigare än jag på att städa eller har en utbildning i att städa. Det är inte heller så att jag är sjuk eller inte orkar.

Det ligger en värdering i att min tid utanför hemmet är så mycket viktigare än den persons tid som kommer in i mitt hem. Däri ligger nedvärderingen, inte i andra jobb. Den här diskussionen handlar väl för övrigt inte om att ersätta tider inom hemtjänsten, utan det handlar om att skapa en ny arbetsmarknad för välsituerade.

Sedan bara en kort replik när det gäller situationen med mannen som reser bort. Det är precis det vi måste komma till rätta med på framtidens arbetsmarknad. Vi måste organisera arbetslivet på ett sådant sätt att även familjelivet har sin naturliga plats. Det ska vara med automatik i fråga om hur vi organiserar. Vi ska inte konservera sådana omöjliga familjesituationer där familjer splittras och inte orkar hålla ihop, med en man och kvinna som delar det som ska göras.

Anf. 84 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Men det är ju precis det man gör. Man köper kompetens. Man köper arbetet av någon som är bättre på att utföra det när det gäller hushållstjänster.

Säg att jag vill bestämma att jag vill ha mer tid tillsammans med mina barn och att jag inte är så väldigt bra på just städning och sådant utan vill köpa den kompetensen. Hur kan då Vänsterpartiet med sin politik bestämma hur en familj vill göra? Varför inte öppna den möjlighet till arbetsmarknad som ändå finns?

Vi vet att de hushållsnära tjänsterna i t.ex. Danmark har varit en framgång. Men det vägrar man inse från vänsterns sida. Jag tycker att det är på tiden att man ger familjerna möjlighet att själva bestämma hur man vill fördela och köpa sin tid.

Anf. 85 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ser att det ligger en konflikt i att säga att man ska ge alla familjer samma möjligheter, och sedan säger man i bisatsen att det ska gå att köpa de möjligheterna. Redan när det handlar om att saker och ting går att köpa har man ett orättvist system som blir ojämnt därför att familjer har olika möjligheter att köpa.

Det pratas här ungefär som om det vore förbjudet att anlita hjälp i hemmet. Det är inte alls förbjudet. Det är fullständigt tillåtet och det är upp till var och en.

Det vi diskuterar är om vi ska skattesubventionera detta. Det menar jag att vi inte ska. Jag menar att alternativet, en arbetstidsförkortning, ger samma möjligheter för alla familjer, oavsett ekonomisk ställning, att orka med både arbete, barn och familj.

Anf. 86 CARLINGE WISBERG (v):

Fru talman! För några veckor sedan avhörde jag i denna kammare en debatt som faktiskt till viss del innehöll en del uppfriskande borgerliga inlägg. Det var första gången under min tid i den här kammaren – och hittills också den enda gången – som man i debatten inte förde fram sina speciella recept om sänkt skatt, avreglering och privatisering som medicin för att förändra situationen. Den debatten handlade om proffsboxning. Det kanske behövs den karaktären på ämnet för att man inte ska diskutera skattesänkningar.

Fru talman! Jag ska ägna mig lite grann åt arbetsmiljön. En bra arbetsmiljö, menar Vänsterpartiet, ger en ökad produktivitet och tillväxt. Det lägger också på sikt grunden för att fler jobb skapas.

Arbetsmiljöfrågorna har vi i det här landet reglerat genom arbetsmiljölagen. AML ställer som krav att arbetsmiljön ska vara tillfredsställande med hänsyn till arbetets natur och till den sociala och tekniska utvecklingen i samhället. Arbetsförhållandena ska också, menar lagstiftningen, anpassas till människans fysiska och psykiska förutsättningar. Det finns också en strävan i lagen att de anställda själva ska kunna påverka sin situation.

Vi har i Sverige en förhållandevis stark arbetsmiljölagstiftning. Men fortfarande finns det mycket att göra för att lösa de stora arbetsmiljöproblemen. Vi har i dagarna kunnat ta del av den stora utredning som LO

har presenterat där man kräver långtgående insatser när det gäller isocy-anater.

Vid sidan av de traditionella kemiska och fysikaliska riskerna finns också problem med belastningsskador, stress samt psykiska och sociala problem.

En grundbult i arbetet för en bra arbetsmiljö är att det finns fungerande organisationer på arbetsplatserna som också utför ett aktivt arbete.

En annan viktig faktor är naturligtvis att det finns en fungerande företagshälsovård tillgänglig, som också i största omfattning sysslar med förebyggande arbete och uppföljning av den utveckling som faktiskt sker dagligen på de olika arbetsplatserna. 1997 redovisade Statskontoret ett utredningsuppdrag som de facto inte var direkt upplyftande då det gällde tillgången till en bra och fungerande företagshälsovård.

Det finns också andra signaler i samhället som gör att jag känner oro över tillämpningen av lagstiftningen och över hur man faktiskt hanterar arbetsmiljön ute i arbetslivet. Jag tänker på det faktum att sjukskrivningarna ökar på ett sådant sätt att anslagen spräcker sjukförsäkringens ramar. En del hävdar att det åtminstone till viss del beror på den minskade arbetslösheten, och det stämmer säkerligen. Men jag tror inte att det är hela förklaringen till problematiken.

Andra förklaringar som kan höras i debatten är den pressade arbetssituationen, alltså det som vi i dagligt tal definierar som den psykosociala arbetsmiljön. Objektivt sett ligger det med största säkerhet mycket i den förklaringen när vi på samma gång vet att exempelvis forskrivningen av psykofarmaka under senare år ökat kraftigt.

Det här pekar på att man i ett framgångsrikt arbetsmiljöarbete förutom de traditionella arbetsområdena också måste ägna särskild uppmärksamhet åt frågor som arbetsorganisation, arbetstid – som Camilla Sköld Jansson har varit inne på – och andra områden.

Vi kan alltså säga att i dag måste arbetsmiljöarbetet för att bli framgångsrikt inkludera hela livssituationen i jobbet. Det är inte heller alldeles säkert att dagens lagstiftning ligger så i framkant att den också motsvarar de krav vi kan ställa på en modern arbetsmiljölagstiftning.

En annan faktor som vi också har att ta till oss när det gäller att diskutera frågan om en god arbetsmiljö är de rapporter vi då och då kan ta del av i medierna. Där hävdas att tystnaden breder ut sig på våra arbetsplatser. Man kan t.o.m. höra att anställda inte vågar hävda sin uppfattning, sin åsikt, av rädsla för att mista jobbet.

Om det här äger giltighet är det alarmerande. Det indikerar att den psykosociala arbetsmiljön kommer att utgöra ett ännu större problem i framtiden – ett problem som de facto är skapat av arbetsgivarna men som får betalas av samhället i stort.

Frågan vi måste ställa oss är hur vi hävdar vår grundlagsskyddade åsiktsfrihet på arbetsplatserna på ett sätt som skapar fria, självständiga och kreativa anställda i det kollektiv som personalen på en arbetsplats utgör.

Med detta vill jag säga att förändringar som är avläsbara i de samhälleliga försäkringssystemen i de allra flesta fall har sin uppkomst i den miljö – oftast den arbetsmiljö – där människorna tillbringar sin vardag. Lösningen är inte administrativa ingrepp i systemen, som av och till

Prot.

1999/2000:41

7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

diskuteras, utan frågorna måste lösas på ett sätt som står i mänsklighetens tjänst. Man måste åtgärda grunden till att ohälsan är i ökande.

En aktiv arbetsmiljöpolitik måste alltså ta sin utgångspunkt i hela tillvaron på arbetsplatserna och inte göra halt vid gränserna för det som hittills betraktats som arbetsmiljöpolitik.

Ett annat område som man i det här sammanhanget faktiskt också måste ge sig in på är rehabiliteringsverksamheten. Det har kommit rapporter om att rehabiliteringen i samhället inte fungerar tillfredsställande. Karolinska institutet ger fortlöpande ut information som pekar på en mycket bristfällig träffsäkerhet i rehabiliteringsarbetet. Riksdagen har skapat förutsättningar att agera för de huvudmän som finns för verksamheterna och som har till uppgift att i vardagen hantera sådana här uppgifter. Jag tänker på kommuner, landsting, försäkringskassor och länsarbetsnämnder.

Det har öppnats möjligheter för samverkan mellan dessa huvudmän för att åstadkomma en bättre rehabilitering, men en sådan tar inte fart. Staten har en möjlighet att genom sina huvudmän i detta samarbete, länsarbetsnämnderna, trycka på för att få till stånd en ändring i denna utveckling.

Ett annat område som man nog också behöver belysa är de bemanningsföretag som växer fram på arbetsmarknaden. Man måste studera vilken inverkan som bemanningsföretagen har exempelvis på den psykosociala arbetsmiljön. Bemanningsföretagen är i stor utsträckning en produkt av en ny organisationsfilosofi i offentliga men framför allt i privata verksamheter. De är ett medel för att skapa förutsättningar för tajta arbetsorganisationer, alltså de som i dag i stor utsträckning framkallar stressen på våra arbetsplatser.

Bemanningsföretagen används i stor utsträckning för att kapa produktionstoppar, medan den ordinarie produktionen sköts av de fast anställda, med en personalstyrka som är så låg att det i dag inte finns utrymme för social stimulans, kompetensutveckling osv. på arbetsplatsen.

Fru talman! Det kan också finnas anledning att uppehålla sig en liten stund vid de äldres situation på arbetsmarknaden. Den har berörts också tidigare i debatten. Jag talar i stor utsträckning i egen sak, eftersom jag till skillnad från de flesta andra av debattdeltagarna har en mycket gedigen erfarenhet av den här problematiken. Efter sju år av rundgång i akassesystem, arbetsmarknadspolitiska åtgärder etc. tror jag att jag kan säga att jag är mycket väl initierad på det här problemområdet.

Runar Patriksson har här fört ett resonemang om arbetsförmedlingarnas ofrihet som jag tolkar så, att om arbetsförmedlingarna fick en större frihet, skulle de radikalt kunna förbättra de äldres situation. Jag delar inte Patrikssons åsikt. Min erfarenhet av sju år av arbetslöshet och av att som icke 25-åring kriga om de arbetstillfällena som ska tillsättas stämmer inte överens med den uppfattningen.

De – eller vi, för att tala i jagform – som finns i de här åldersgrupperna mår inte heller bra av att det ständigt i debatten från vissa dyker upp propåer om bortre parenteser etc. Det handlar inte om att den här kategorin inte vill arbeta. De allra flesta vill arbeta. Den stora merparten har faktiskt fostrats i den lutherska andan att man ska arbeta för sin försörjning. Det handlar i stor utsträckning om att de här åldersgrupperna inte får möjlighet till arbete och egen försörjning.

Jag ser att min tillmätta talartid börjar ta slut. Jag nöjer mig därför nu med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 87 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! En mycket kort replik. Jag vill bara säga att mitt sätt att uttrycka friheten för arbetsförmedlingskontoren är helt rätt uppfattat. Vi kan, precis som jag sade i mitt anförande, konstatera att våra uppfattningar om vad frihet betyder är olika.

Anf. 88 CARLINGE WISBERG (v) replik:

Fru talman! Jag kan då konstatera att den praktiska erfarenhet som jag har av detta inte är den att arbetsförmedlingarnas s.k. ofrihet skulle utgöra något stort bekymmer. Problematiken ligger de facto i att det finns en åldersdiskriminering. Vi som är äldre har väldigt svårt att över huvud taget komma ut på arbetsmarknaden. Den problematiken löser man inte genom ett luddigt resonemang om att arbetsförmedlingarna skulle kunna klara uppgiften med en större frihet i medelsanvändningen. Det är inte där som problemet ligger.

Anf. 89 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! På den punkten har vi alltså olika uppfattningar. Jag har under 20 år i en kommunstyrelse arbetat med arbetsförmedlingsnämnder. Under den tid som regelverket fanns fick vårt län bli ett frilän med friare medelsanvändning.

Jag tycker att det är strongt av Carlinge Wisberg att från talarstolen redovisa att han har varit med under den här perioden, och det var ett intressant inlägg som han gjorde. Jag kan dock säga att jag har varit med om att genom en frihet i medelsanvändningen lösa många problem för sådana som länge varit arbetslösa, till skillnad mot vad som kunnat ske under ett omfattande regelverk.

Anf. 90 CARLINGE WISBERG (v) replik:

Fru talman! Återigen: Grundproblemet är inte det regelverk som finns. Jag kan väl i och för sig hålla med om att hanteringen kanhända kan bli smidigare, men det är inte det som skapar förutsättningar för mig och mina jämnåriga att få arbete. Det handlar om att man måste tackla den åldersdiskriminering som de facto existerar på arbetsmarknaden.

Anf. 91 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! För några år sedan, när arbetslösheten var som allra tyngst, satt jag här i kammaren och lyssnade på debatten när socialdemokraterna försvarade införandet av de offentliga tillfälliga arbetena för äldre arbetslösa, OTA. Det var en bedrövlig debatt. Det var som om socialdemokratin mötte en samling av – låt mig kalla dem så – oomkullkastliga huvudskallerunkare. Alla kritiserade OTA, och ingen av dem trodde på åtgärden.

I dag står vi med facit i handen. Vi kan åka till Örebro och titta på dem som inom ramen för OTA gör mycket fina insatser för Röda korset. Eller vi kan se på det fyrtiotal människor som i Kumla gör samhällsekonomiskt mycket värdefulla insatser kommunalt och i olika organisation-

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

Prot.
1999/2000:41
7 december

*Ekonomisk trygghet vid
arbetslöshet samt
Arbetsmarknad och
arbetsliv*

er, insatser som också har stor betydelse för dessa personers livskvalitet. Jag är därför glad för att några i dag har åtrat sig och för att den socialdemokratiska gruppen får stöd för att förlänga OTA-åtgärden.

Det jag ber om är att man nu är mycket snabb och mycket tydlig med att tala om för olika arbetsplatser att man kan fortsätta i jobben. Det är många som har varit oroliga för att de skulle bli tvungna att sluta vid årsskiftet. Det är flera tusen som kommer att få ett positivt besked när riksdagen nu fattar beslut om arbetsmarknadsutskottets betänkande.

Jag tror att det är viktigt att vi ser att vi fortfarande har en tung arbetslöshet och att vi inte gör som några av partierna här i kammaren föreslår, dvs. gör kraftiga nedskärningar i arbetsmarknadsanslaget. Många av de människor som nu är inne i tung arbetslöshet har behov av mycket omfattande insatser. Det handlar om uthålliga arbetsmarknadsinsatser. Det handlar om individuellt riktade åtgärder. Det handlar i många fall om ganska stora insatser av personligt stöd till de människor som nu står utanför arbetsmarknaden.

Det är fortfarande över 100 000 barn som växer upp i familjer som är långvarigt beroende av socialbidrag, människor som behöver stöd – stöd från socialtjänsten, men i än större utsträckning stöd från arbetsmarknadsmyndigheterna för att ta vägen ut på arbetsmarknaden. Det handlar om insatser som Kunskapslyftet, som är 90-talets kanske största jämlikhetsreform, men det handlar också om möjligheter till praktik. Det handlar i enskilda fall om möjlighet till lönebidrag, och det handlar självfallet om en god samhällsekonomi och om en arbetsmarknad som fungerar väl.

Fru talman! Arbetsmarknadsutskottet gör viktiga markeringar i dagens betänkande, och jag vill yrka bifall till hemställan i det betänkande som nu lagts fram.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 december.)

12 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1999/2000:23 Redovisning och aktiekapital i euro

1999/2000:L7 av Stig Rindborg m.fl. (m)

1999/2000:L8 av Margit Gennser (m)

1999/2000:L9 av Mats Odell m.fl. (kd)

1999/2000:L10 av Yvonne Ruwaida och Kia Andreasson (mp)

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

1999/2000: MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

1999/2000: MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk m.m.

13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 7 december

Prot.
1999/2000:41
7 december

1999/2000:264 av *Christina Nenes* (s) till statsrådet Ingela Thalén
Återbetalningskrav av bostadsbidrag

1999/2000:303 av *Gudrun Lindvall* (mp) till näringsminister Björn Rosengren
Ekokörning

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 december.

14 § Kammaren åtskildes kl. 16.22.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 11 § anf. 14 (delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 51 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Val av en ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet	1
2 § Avsägelse	1
3 § Kompletteringsval till Nordiska rådets svenska delegation	1
4 § Justering av protokoll	2
5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	2
7 § Förnyad bordläggning	2
8 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 2 december	3
BoU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	3
FöU1 Totalförsvarsbudgeten år 2000	5
9 § Beslut om utskottsbetänkande som slutdebatterats den 3 december	7
JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	7
10 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 6 december	8
UU1 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	8
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	9
UU6 Ekonomisk utveckling och samarbete i Östersjöregionen	11
11 § Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet samt Arbetsmarknad och arbetsliv	11
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1999/2000:AU1	11
Anf. 1 KENT OLSSON (m)	11
Anf. 2 STEFAN ATTEFALL (kd)	15
Anf. 3 MARGARETA ANDERSSON (c)	18
Anf. 4 ELVER JONSSON (fp)	22
Anf. 5 BARBRO FELTZING (mp)	26
Anf. 6 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	30
Anf. 7 BARBRO FELTZING (mp) replik	30
Anf. 8 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	30
Anf. 9 BARBRO FELTZING (mp) replik	31
Anf. 10 ELVER JONSSON (fp) replik	31
Anf. 11 BARBRO FELTZING (mp) replik	32
Anf. 12 ELVER JONSSON (fp) replik	32
Anf. 13 BARBRO FELTZING (mp) replik	32
Anf. 14 JOHNNY AHLQVIST (s)	33
Anf. 15 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	36
Anf. 16 ANDRE VICE TALMANNEN	37
Anf. 17 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	37
Anf. 18 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	38

Anf. 19	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	38
Anf. 20	ELVER JONSSON (fp) replik	39
Anf. 21	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	39
Anf. 22	ELVER JONSSON (fp) replik	40
Anf. 23	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	41
Anf. 24	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	41
Anf. 25	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	42
Anf. 26	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	42
Anf. 27	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	43
Anf. 28	KENT OLSSON (m) replik.....	43
Anf. 29	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	44
Anf. 30	KENT OLSSON (m) replik.....	44
Anf. 31	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	45
Anf. 32	HANS ANDERSSON (v)	45
Anf. 33	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	50
Anf. 34	HANS ANDERSSON (v) replik	50
Anf. 35	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	51
Anf. 36	HANS ANDERSSON (v) replik	52
Anf. 37	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	52
Anf. 38	HANS ANDERSSON (v) replik	53
Anf. 39	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	53
Anf. 40	HANS ANDERSSON (v) replik	54
Anf. 41	ELVER JONSSON (fp) replik	54
Anf. 42	HANS ANDERSSON (v) replik	55
Anf. 43	ELVER JONSSON (fp) replik	55
Anf. 44	HANS ANDERSSON (v) replik	56
Anf. 45	CHRISTEL ANDERBERG (m).....	56
Anf. 46	HANS ANDERSSON (v) replik	59
Anf. 47	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik.....	59
Anf. 48	HANS ANDERSSON (v) replik	60
Anf. 49	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik.....	60
Anf. 50	ROSITA RUNEGRUND (kd).....	61
Anf. 51	RUNAR PATRIKSSON (fp)	62
Anf. 52	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	64
Anf. 53	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	65
Anf. 54	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	65
Anf. 55	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	65
Anf. 56	HANS ANDERSSON (v) replik	65
Anf. 57	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	66
Anf. 58	HANS ANDERSSON (v) replik	66
Anf. 59	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	66
Anf. 60	SONJA FRANSSON (s)	67
Anf. 61	ELVER JONSSON (fp) replik	69
Anf. 62	SONJA FRANSSON (s) replik	69
Anf. 63	ELVER JONSSON (fp) replik	69
Anf. 64	SONJA FRANSSON (s) replik	70
Anf. 65	KENT OLSSON (m) replik.....	70
Anf. 66	SONJA FRANSSON (s) replik	71
Anf. 67	KENT OLSSON (m) replik.....	71

Anf. 68	SONJA FRANSSON (s) replik	72
Anf. 69	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	72
Anf. 70	SONJA FRANSSON (s) replik	73
Anf. 71	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	73
Anf. 72	SONJA FRANSSON (s) replik	74
Anf. 73	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	74
Anf. 74	SONJA FRANSSON (s) replik	74
Anf. 75	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	75
Anf. 76	SONJA FRANSSON (s) replik	75
Anf. 77	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	75
Anf. 78	SONJA FRANSSON (s) replik	75
Anf. 79	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	76
Anf. 80	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	78
Anf. 81	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	79
Anf. 82	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	79
Anf. 83	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	79
Anf. 84	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	80
Anf. 85	CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	80
Anf. 86	CARLINGE WISBERG (v)	80
Anf. 87	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	83
Anf. 88	CARLINGE WISBERG (v) replik	83
Anf. 89	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	83
Anf. 90	CARLINGE WISBERG (v) replik	83
Anf. 91	INGER LUNDBERG (s)	83
	(Beslut skulle fattas den 8 december.)	84
12 §	Bordläggning	84
13 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	84
14 §	Kammaren åtskildes kl. 16.22.	85

